

389/477
БА 144661

Р. ШЫРМА

БЕЛАРУСКІЯ
НАРОДНЫЯ
ПЕСНІ, ЗАГАДКІ,
ПРЫКАЗКІ

Дзяржаўнае Выдавецтва БССР
Мінск: 1947

1994
5144661

7

398(4)
III 94

БА 144661

Р. Р. ШЫРМА

БЕЛАРУСКІЯ НАРОДНЫЯ ПЕСНІ, ЗАГАДКІ І ПРЫКАЗКІ

Том I

Б 144661
А

Бел. сшызел
1994 г.

ЧИТАЛЬНЯ
ПЕЧАТОВЫЙ
ОБЛАСНОЎ БІБЛІОТЕКІ

ДЗЯРЖАўНАЕ ВYДАВЕЦТВА БССР
Рэдакцыя мастацкай літаратуры
Мінск 1947

Дзяржаўнае
бібліятэка
БССР
№ 2. 1. 253114

12.5.09.2009

Рэдактар М. Клімковіч
Тэхрэдактар Я. Карпіновіч.
Карэктар О. Булаг.

АТ 02821 Падпісана да друку 16/VII 47 г. Тыраж 10.000 экз.
Папера 60×92/16 Вуч. аўт. арк. 9 Друк. арк. 13¼ Заказ № 41

Друкарня ім. Сталіна, Мінск, Пушкіна, 55.

ПРАДМОВА

Гэты том народнае творчасці — толькі частка тых фальклорных запісаў, якія зроблены Рыгорам Раманавічам Шырмай на працягу звыш 30-ці гадовай яго працы па этнаграфіі, га-лоўным чынам у заходніх абласцях Беларусі. Таму нельга прад'яўляць да гэтага тома патрабаванняў усебаковага адлюстравання жыцця, дум і спадзяванняў нашага народа, бо і геаграфічна ён не ахоплівае ўсяе Беларусі і па аб'ёму ён не мог ахапіць усяе народнае творчасці. Ды нельга, на нашу думку, і прад'яўляць такіх патрабаванняў да запісу аднаго чалавека. Агульная карціна можа паўстаць толькі тады, калі ўзяць усе запісы ўсіх этнографіаў і дапоўніць яе запісамі таго, што жыве, бытуе, але яшчэ не запісана. Але і ў гэтым выпадку цяжка спадзявацца на паўнату і ўсеабдымнасць, бо фальклор — справа жывая, ён кожны дзень дапаўняецца, да-шліфоўвае старыя рэчы, у старыя формы ўкладае новы змест, выкарыстоўвае старыя вобразы для стварэння новых, творыць новыя вобразы. І ўсё-ж значэнне гэтага першага тома народ-ных песень вялікае: у ім ёсць шмат таго, што не запісаў нівод-зін з папярэдніх этнографіаў, ёсць шмат рэчаў, якія маглі зарадзіцца толькі ў заходніх абласцях (напрыклад, песні гіста-рычныя, у якіх успамінаюцца сувязі з Вальнію). Па гэтых запісах найбольш поўна можна прасачыць, напрыклад, узаем-ную сувязь і ўзаемнае пранікненне фальклора ўкраінскага і беларускага. Ужо з гэтага пункту гледжання ён мае права быць надрукаваным, як багаты матэрыял для фалькларыстаў і лінг-вістаў-даследчыкаў. Ён мае безумоўную каштоўнасць і для гісторыка, бо ў ім захаваны адлюстраванні ў народнай памяці розных гістарычных здарэнняў і эпох — з таго далёкага часу, калі народ займаўся паляваннем з лукамі і стрэламі і да на-шага часу. Варта прыгадаць песню «А хто ў нас на зайцы лас», каб упэўніцца, якую тоўшчу вякоў абдымае беларускі фальклор.

«А хто ў нас на зайцы лас?
Друшчанка наш на зайцы лас.
Узяў лучок, стрэлак пучок,
Пайшоў у поле зайцы біць.
Забіў вутку ў цёмным кутку,
Забіў лося ў цёмным лесе,
Забіў зайца сярод гайца,
Забіў варону сярод лёну,
Забіў сароку на коліку,
Забіў пліску сабе ў міску».

Даўно змянілася зброя чалавека; наўрад ці ўяўляюць «прыданкі», якія пяюць гэтую песню «друшчанку» — дружку жаніха, пацяшаючыся над яго хваслівасцю (забіў лося, а ў міску паклаў маленькую птушачку — пліску), што сабой прадстаўляюць лук і стрэлы, а песня жыве, існуе, чаруючы нас сціслым мастацкім адлюстраваннем, мастацкай карцінай прыроды і вобразам чалавека. Даўно перастаў верыць чалавек у ачышчальную сілу агню, а песня даносіць і гэты час:

«Замятай, маці, жар, жар,
Бо будзе дачкі жаль, жаль.
Закідай, маці, дровы,
Астайцеся здаровы».

або:

«Біце камень, біце,
Агню даставайце,
Свечку зажыгайце,
Дзевачку застрыгайце».

Гэта адзін гістарычны пласт народных песень. Другі гістарычны пласт звязаны з барацьбой супроць стэпавых вандрунікаў, якія напалі на Кіеўскае, Вальннскае і беларускія княствы. У песні «Зялёная дубровачка» даецца малюнак захопу татарамі паланянікі:

«Едуць татароўя,
Маладыя жаўнероўя,
Вядуць сабе вальнначку,
Маладую Марыначку».

У пагоню за ворагам едзе маці з дружынаю, і паланянік, шкадуючы маці, раіць ёй:

«Не бяжы ты, мамачка,
Ужо нас не дагоніш,
Ужо нас не дагоніш,
Сама галоўку паложыш».

У другой песні ўпамінаецца Літва:

«Ой наехала Літва,
Цяпер будзе ў нас бітва».

Будзем Літву біці,
Вольку бараніці,
Будзем ваяваці,
Вольку не даваці».

Няхай гэтыя песні засталіся, як песні вясельныя, дзе і «татароўя» і «Літва» толькі мірныя «прыданя» жаніха, але ў іх адчуваецца водгук сапраўдных ваенных падзей, калі на роду прыходзілася абараняць сваё жыццё, маёмасць і сем'і ад ваяўнічых суседзяў.

Шмат песень засталася ад прыгону, дзе пані параўноўваецца з цёмнай хмарай, а яе сям'я — сын-пісарчук і дачка-самадурка — «з буйнымі вятрамі і дробнымі дажджамі». Гэта быў час цяжкой працы, калі:

«Жалі, жалі на сонейку,
Будзем жаці на месяцу.
На сонейку—самому пану,
На месяцы—капітану».

У асобных песнях прарываецца не толькі скарга на цяжкую працу, на ліхога пана, але і водгук народных паўстанняў:

«Зайшло сонца,
Узышоў месяц,
А нашага пана
Вядуць вешаць.
Няхай-жа ён праветрае,
Мо' на заўтра палепшае».

З гэтага цыклу песень вылучаецца і песня «Са віновага калодзезя», дзе мачыха пасылае да пана «у высокі керам пасцель слаць» сваю падчырыцу і тая варочаецца ад пана зняслаўленая.

У беларускім фальклору, як і ў фальклору суседніх народаў, пераважаюць бытавыя песні. І гэта зразумела: іх творцаў была большасць, бытавыя непаладкі закраналі большую частку людзей, чымся, скажам, здарэнні гістарычных, і іх пелі ахвотней. Гэта песні аб каханым, аб замужжы і, у сувязі з гэтым, аб пераходзе ў чужую сям'ю, якая (пры даўнейшым звычаі аддаваць дзяўчыну, не вельмі лічачыся з яе жаданнем) здавалася чужой і варожай. Адсюль такое мноства песень аб дрэннай свякраві, аб нялюбым мужу.

«Там зямля крамяністая,
Там сям'я наравістая».

Большасць гэтых песень афарбавана ў сумныя колеры. У гэтай акалічнасці патрэбна бачыць і ўплыў соцыяльнага

гнѣту, які часамі карэжыў, ламаў быт, сям'ю чалавека. Але і яны не прасякнуты песімізмам. «Фальклору зусім чужды песімізм, не гледзячы на той факт, што творцы фальклора жылі цяжка і пакутліва-рабская праца іх была абессэнсована эксплаататарамі, а асабістае жыццё было бяспраўна і безабаронна. Пры ўсім гэтым калектыву нібы была ўласціва свядомасць яго бесмяротнасці і ўпэўненасці над усімі варожымі яму сіламі» (А. М. Горкі). Дастаткова ўспомніць такі магутны вобраз у адной з найбольш пашыраных песень замужняй жанчыны, на якую забылася яе радзіма, яе род, і якая зязюляй ляціць «праведаць свайго роду»:

«Я ляцела лугамі,—
Лугі тапіла,
Я ляцела барамі,
Бары ламіла».

Народ адчуваў сваю сілу нават тады, калі «яго асабістае жыццё было бяспраўна і безабаронна». Аб гэтым сведчыць і той яскравы гумар, які рассыпан у шмат якіх песнях, асабліва ў вясельных жартах. Тут сваты і прыданкі, адзін перад адным, бяззлобна, але досыць уедліва высмейваюць тое, што ім здаецца смешным. Вось як сустракаюць сваты нявесту:

«Ой адчыйнай, тату, хату,
Бо сын вязе бяду ў хату.
А свякроўка збаялася,
Ды за печку схавалася,
Ступаю закацілася
Памялом зацвяцілася».

У гэтых песнях не было злосці, быў толькі жарт і так яго разумелі акаляючыя. Такі-ж бяззлобны жарт і ў прыпеўцы:

«А мой мілы худашчавы
Мне не падабаецца.
Навяжу я на папары
Няхай ад'ядаецца».

З большай уедлівасцю народ высмейваў гультаёў і гультаек, п'яніц, аматараў пагуляць, дурняў. Вось, напрыклад, з якой паэтычнай сілай скардзіцца жонка на дурнога мужа:

«Лепей у татулькі чорны хлеб есці,
Як з дурным мужам на куце сесці.
Лепей у татулькі мора капаці,
Як з дурным мужам век векаваці.
Мора капаўшы, вады дабудзеш,
А з дурным мужам жыць не будзеш.
Мора капаўшы, вады нап'ешся,
А з дурным мужам не разжывешся».

Наогул павага да працы — асноўная рыса фальклора, бо ён ствараўся людзьмі працы. Вясельныя віншаванні «баярамі», «князем з княгіняй», перабольшаныя выхваленні багаццем жаніха і нявесты — гэта не пракланенне перад другімі класамі ці перад самым багаццем, гэта хутчэй рэшткі веры ў магутнасць слова. Там, дзе справа даходзіць да канкрэтнага вобраза пана ці нават кулака-«багатыра» — народ знаходзіць яркія фарбы нянавісці і ўедлівай сатыры. Прыкладам гэтага можа служыць вышэйпрыведзеная жніўная песня пра пана, якога «вядуць вешаць» пры месяцы, каб ён да заўтра «лепшым стаў», або песня пра кулака, які «набіваецца дачкой», абяцаючы за ёй «клочча мяшок», бо яе ніхто не хоча браць замуж.

Разумеецца, фальклор не аднародзен, як не аднародны былі яго складальнікі і захавальнікі. Але, на нашу думку, укладчыку ўдалося пазбегнуць уключэння ў зборнік фальклора, які належыць непрацоўным або кулацкім колам.

Вельмі цікавым з'яўляецца раздзел фальклора, прысвечанага вызваленню Заходняй Беларусі і з'яднанню яе з Совецкай Беларуссю. Тут гучыць сапраўдная радасць новага жыцця, вялікая ўдзячнасць Чырвонай Арміі і тав. Сталіну за вызваленне, мары аб шчаслівым будучым. Відавочна гэты раздзел будзе значна пашыран у наступных тамах, якія рыхтуе Р. Р. Шырма.

Цікава гэтая кніга і з боку тых паэтычных сродкаў, якімі валодае беларускі фальклор. А. М. Горкі, вялікі знаўца і паклоннік фальклора, настойліва раіў пісьменнікам вучыцца ў народнай творчасці: «Вы ўбачыце (у фальклорных творах) здзіўляючае багацце вобразаў, трапнасць параўнанняў, прастату чаруючай сілы, выключную прыгажосць вызначэнняў». Для пацверджання гэтага варта спаслацца на такія вобразы, як вобраз долі жанчыны ў песні «Я думала, маладзенька».

«Я думала, маладзенька,
Што волік пасецца,
Ажно гэта мая доля
Шляхам валачэцца.

Я думала, маладзенька,
Што кароўка рыча,
Ажно мяне ліха доля
Праз акенца кліча.

Ой, вазьму я ліху долю,
Пайду прадаваці,
Людзі кажуць, што ліхая
Не хочучь купляці.

Або вобраз гультайкі «Хоха», якая «тады спала, як людзі пралі, гуляла, як людзі ткалі, ногі мыла, як людзі палотны бялілі», але, прыціснутая патрэбай, сама пачала гаспадарыць: яна «снуе кросны ў часты плот», а як намачыла палатно, прыходзіцца «з вады коньмі цягнуць». Па трапнаму выразу А. М. Горкага — народ умее «ствараць вобраз двума-трыма словамі», і мы гэта назіраем у шмат якіх песнях гэтага зборніка. Хочацца напамінь такія параўнанні: «змок, як воўк, скіс, як ліс», гіпербалы: «месяць, як млынова кола», «жыта, якое малая нявестка можа стоячы жаць», параўнанні — «паветка—не цёпая хатка, свякроўка—не родная матка», або такі вобраз:

«Няхай-бы мая доля згарэла,
Можа-б я ручкі пагрэла,
Няхай-бы мая доля разлілася,
Можа-б я вады напілася»,

каб паказаць магутную паэтычную сілу народных талентаў, пачынальнікаў фальклора, у якіх ёсць чаму навучыцца і сучаснаму паэту.

Само сабой зразумела, што ўмовы, якія выклікалі асобныя вобразы, настроі гэтых песень, адышлі ў нябыт, замяніліся сучаснымі, савецкімі, — далёкімі, як неба ад зямлі, ад той цяжкай долі працоўнага чалавека, якая адбілася ў старых народных песнях. З гэтага пункту погляду яны маюць у абсалютнай большасці толькі гістарычны інтарэс. Але ў іх рассыпаны паэтычныя багацці, гумар і розум народа, яго векавы вопыт, жыццерадаснасць і жыццесцверджанне і таму яны прадстаўляюць вялікую цікавасць і для сучасніка.

Трэба агаварыць яшчэ адно: шмат якія песні, створаныя ў дарэволюцыйныя гады, звязаны з упамінаннем царквы, бога, божай маці і асобных святых. Тут безумоўна адчуваецца адбітак тых рэлігійных забабон, якія ўпарта і на працягу шмат стагоддзяў прышчапляла народу царква і якія зараз ўсё больш і больш знікаюць. Аднак у такіх песнях яшчэ больш рэшт дахрысціянскай рэлігіі старажытных славян, рэлігіі, якая была ўласціва ўсім земляробчым народам. Такімі з'яўляюцца песні купальскія, калядныя, вясновыя, значная частка вясельных. Афіцыйная царква, пачынаючы з X века і да XIX-га, вяла ўпартаю барацьбу з імі, але так і не магла вытрусіць з народных песняў і карагодаў водгукаў міфалогіі — светаўспрымання старажытнага чалавека.

М. Клімковіч

АДАУТАРА ЗАПІСАУ

Аж пачулі нешта недзе грае,
Толькі дзе і хто не відзяць,
Хоць ідуць на дзіўны голас краем
Ужо цэлы тыдзень.
Адзін кажа:—Можа гэта здань?
Другі:—Мо трава спявае?
Толькі трэці, прылажыўшы вуха,
Кажа:—Братцы, тут зямля такая!

(З паэмы «Казка пра музыку» Максіма Танка.)

Шмат характава і глыбокага зместу заложана ў беларускай народнай творчасці. Шмат мудрасці, трывогі і радасці, святла і горачы, шчырай любові і праўды захавала ў сваіх скарбах беларуская народная песня. Яна зарадзілася ў далёкія часы гісторыі народа, разам з ім расла, мацнела і развівалася, пераказваючы мастацкімі вобразамі долю і нядолю многіх пакаленняў, адлюстроўваючы доўгі гістарычны шлях.

Кажуць, беларуская песня сумная. Аўтар «Літоўскай рапсоды»* вядомы кампазітар М. Карлавіч, які пабудаваў сваю рапсодыю на тэме жніўнай беларускай песні «Ой, пара дамоў, пара, ужо вячэрняя зара», казаў, што ён «стараўся ўкласці ў яе ўвесь жаль, смутак і вечную няволю таго люду, песні якога ў маім дзяцінстве гучэлі» (а жыў ён на Беларусі ў двары над Вішнёўскім возерам). І ён заўважыў, што сум народнай песні ішоў ад тугі па светлай волі, якой так доўга не хапала нашаму народу. І як толькі Беларусь пазнала вялікую праўду і радасць ленінска-сталінскіх ідэй, зачала жыць новым савецкім жыццём, з яе песень зніклі сум і туга. Ды і ў ранейшых

* «Літоўскай яна названа, па-мойму, толькі таму, што тады ўсё, што датычылася і Беларусі, называлі літоўскім».

песнях не адзін сум і туга. Яны поўны іскрыстага гумару, вострага дыялага, тонкай лірыкі, спакойнага эпаса, эпаса які плыве да сэрца велічнымі вобразамі:

Не пылам полюшка запыляецца,
Ды не з мора туман паднімаецца,—
Адтуль вылецелі гусі шэрыя,
Не так яны шэрыя, як лебедзі белыя,
А за імі вылецеў сівенькі арол.
Ды ён ляцеў, ляцеў—запытаць хацеў:
— Ды не біць я вас буду,—запытаць хачу,
Ці не бачылі, гусі, яснага сокала,
Яснага сокала, брата роднага?
— Ці-ж не гэта ваш брат, што ўжо ўб'іт ляжыць?
Ляжаць яго ножанькі край дарожанькі,
Пабітыя ручанькі на тры штучанькі,
Разбіта галованька на ўсе стораны,
А праз яго робушка трава парасла...

У народнай беларускай песні адбіваюцца прыгожыя краявіды Беларусі з яе тысячамі рэк і азёр, з яе дрымучымі пушчамі, сасновымі барамі, «зімненькай крынічанькай», з салаўінымі спевамі тады, калі «ці на свет світае, ці на зоры займае». Яна ахоплівае ўсе бакі побыту чалавека: і цяжкую працу ў часе залатога жніва, і маладушную шчырасць кахання, і глыбокія грамадскія пачуцці. Яна захавала таксама шмат чаго з агульна-славянскіх матываў і тэм, яна па-свойму перапрацавала тэмы, якія прышлі ў яе, як уплывы суседніх славянскіх народаў, і гэта зусім нармальна, бо творчасць кожнага народа адчувае ўплыў суседніх культур і ў сваю чаргу ўплывае на іх. Такія багацці беларускай народнай творчасці, створанай яе працоўнымі масамі. Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя, вызваліўшая народы царскай Расіі ад ярма памешчыкаў і капіталістаў, прынесла беларускаму народу дзяржаўнасць, раскавала яго творчыя сілы, дала ім магутнае развіццё. Вызваленне Заходняй Беларусі і з'яднанне ўсяго беларускага народа ў адзіную Совецкую дзяржаву яшчэ больш узмацніла гэты рост усіх творчых сіл народа. Разбойніцкі напад фашысцкай Германіі спрабаваў спыніць гэты рост, знішчыць самы народ, але адгрымелі раскаты жорсткіх баёў з нямецкім фашызмам, краіна пачала залечваць раны, нанесеныя нямецкімі варварамі і, як фенікс з попела, разам з гарадамі і сёламі падымаецца беларуская народная культура. Тры томы музычна-паэтычнай творчасці беларускага народа заданы і прыняты да друку: а) «Беларускія народныя песні, загадкі і прыказкі» — том першы народнай паэзіі, б) «Беларускія народныя песні» — том першы і другі народнага мелоса.

Першы том народнай паэзіі (песні, загадкі і прыказкі) змяшчае песні, запісаныя ў в. Спягліца, Вішнеўскай вол., у вв. Гарыдзянты і Няхведы, Жойдзішскай вол., у вв. Кузьмішкі і Дразды, Войстамскай вол. і ў в. Прынта, Каловіцкай вол., б. Вілейскага павета, у м-ку Мядзель, у в. Замошша, б. Пастаўскага павета, у в. Вострава, б. Слонімскага павета, у в. Яцкава, б. Валожынскага павета, у в. Рудаўляны і Галынка, б. Гродненскага павета, у с. Дуброва, Радашкоўскага раёна, у в. Лявонавічы, б. Несвіжскага павета, у вв. Агароднікі і Хрышчонавічы, б. Косаўскага павета і інш.

Пералічаныя вёскі б. Вілейскага павета размешчаны на поўдзень ад Вішнеўскага возера, па абодва бакі вусця рэчкі Нарачы.

Але пяюць іх і ў іншых мясцінах. Запісваючы іх, я стараўся вызначыць і час, калі іх пераважна спяваюць, і з прычыны таго, што ў большасці яны прыстасаваны да сельскагаспадарчага календара, або да абрадаў, звязаных з жыццём чалавека (радзіны, вяселле) — я пакінуў падзел іх па гэтых прызнаках, бо яны былі, так сказаць, тэматычнымі падзёламі ў песенных плынях сялянства таго часу, калі гэтыя песні складаліся і запісваліся. Асобна вылучаны тыя песні, якія не звязаны з абрадамі, у тым ліку і новыя песні.

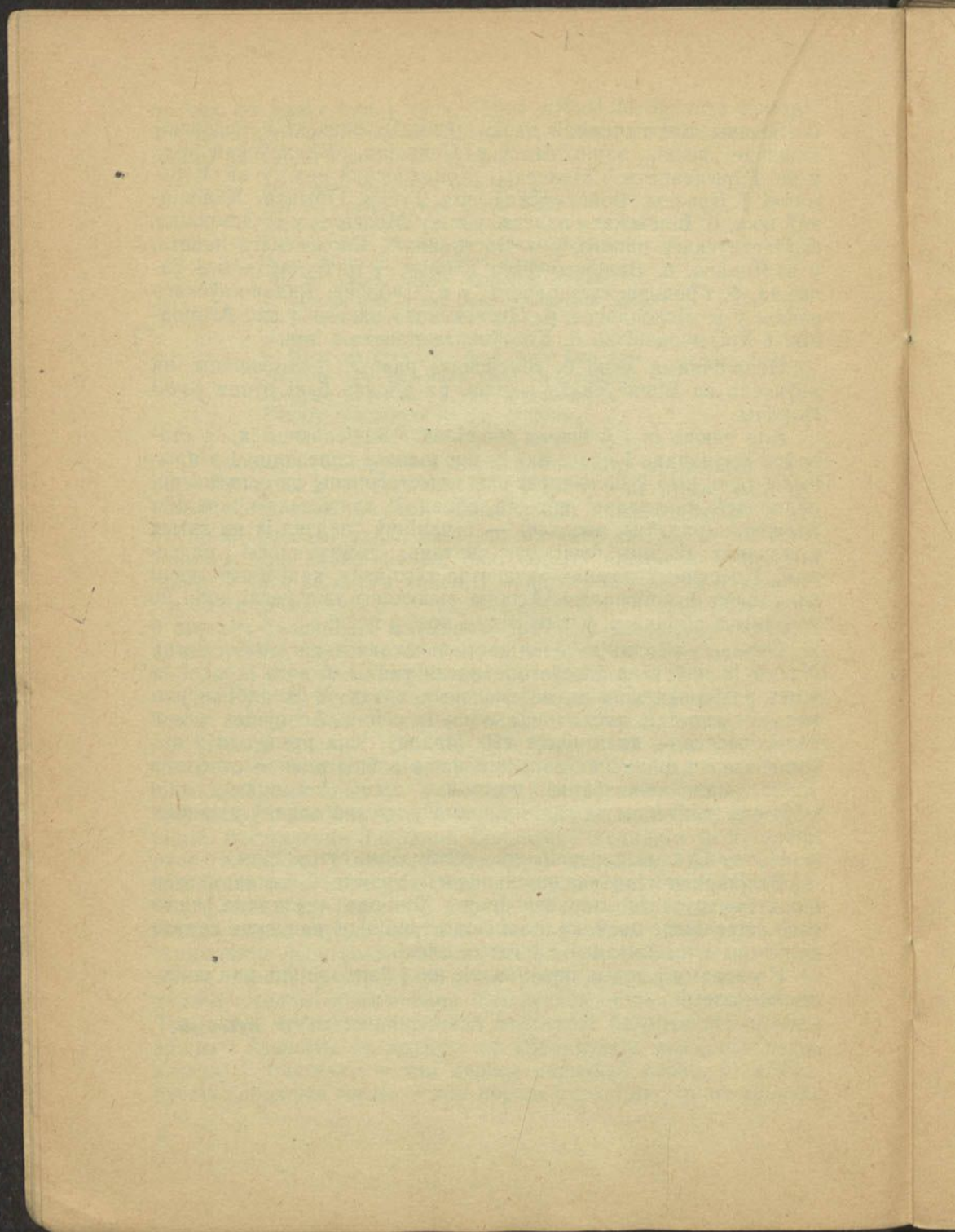
Справы сёнешніх дзён твораць адпаведныя новыя песні. Многа іх паўстала і паўстане пасля вайны. Многа іх дасюль яшчэ нязнаных ходзіць па вясковых хатах. У іх адбіваюцца падзеі і справы, якімі масы жывуць сёння. Асноўная думка гэтых песень — дасягненне тых ідэалаў, якія прынесла ў вышвалення ад шляхецка-панскага ярма раёны родная савецкая ўлада, авалоданне сіламі прыроды, тымі багаццямі, якія мёртвым капіталам ляжалі на працягу тысячагоддзяў у нашым краю.

Новая Сталінская пяцігодка разбудзіць гэтыя сілы.

Велізарная сіла вадзяной энергіі дрэмле ў тысячах азёр і рэк беларускага азёрнага края. Хочацца дачакацца яшчэ таго шчаслівага часу, калі запяюць турбіны і панясуць святло культуры і цывілізацыі і ў гэтыя вёскі.

Па-новаму і новыя песні зазвіняць і ўжо звіняць над шчаслівым краем!

Р. Шырма.

1
АБРАДАВЫЯ

APPARATUS

ЗА ГАРЮ ЛІЛЕЯ ЛІЛЕІЦЬ

За гарю лілея лілеіць,
За другою дзяўчына гуляіць.
Гуляй дзеўка, цябе маці кліча.
— Няхай кліча, я ведаю на што:
Хоча маці за старога аддаці.
Я старога даўно не любіла,
За вароты кіем правадзіла,
Яго следам шэр-камень каціла.
Каб-жа гэты камень не каціўся,
Каб-жа гэты стары не жаніўся.—

За гарю лілея лілеіць,
За другою дзяўчына гуляіць.
Гуляй, дзеўка, цябе маці кліча.
— Няхай кліча, я ведаю на што:
Хоча маці за малайца аддаці.
Я-ж малайца даўно ўжо любіла,
За вароты скрыпкай правадзіла,
Яго следам злот-персцень каціла,
Каб-жа гэты злот-персцень каціўся,
Каб-жа гэты малады жаніўся.

А КАЛІНА-МАЛІНА, НЕ СТАІ НАД РАКОЮ

А каліна-маліна, не стаі над ракою,
Не стаі над ракою, не махай галіною.
Не махай галіною, не раўнуйся са мною.
А было раўнавацца, як я дзеўкаю была,
Як я дзеўкаю была, як я бела хадзіла,
Як я бела хадзіла, бялей твайго цвету,

Бялей твайго цвету, чырваней тваіх ягад.
А было раўнавацца, як я ў матачкі была,
Як я ў матачкі была, па тры вяночкі віла,
Па тры вяночкі віла, на галоўцы насіла.
Каб я тое знала, што мая доля злая,
Не пайшла-ж бы я замуж гэткая маладая.
Папрасіла-б я татку, каб паставіў мне хатку,
Ганачак на рыначак, аконца на ўсход сонца,
Каб добра было сядзеці, на дзевачак глядзеці.

ПРЫ ЛУЖКУ БЕЛА БЯРОЗКА ЗАШУМЕЛА

Пры лужку бела бярозка зашумела,
Пра людскую нядолячку песні пела.

А пад вечар яна ціханька стаяла,
У захад сонца мілага гасцёчка ждала.

К ёй прыязджаў бел-малойчык начаваці,
Яму-ж была бярозка, як родная маці.

Няма мамкі ў яго роднай, ні куточка,
Толькі белая бярозка ля лужочка.

І з радасцю малойчыка прынімала,
Між карэння на лісточку пасцель слала.

Ранна зорка ўжо на небе патухала,
Ужо бярозка малойчыка будзіць стала:

— Уставай-жа, мой саколік, досыць спаці.
Пара коні варанья з лугу браці,

Бо твой татка не родненькі раскрычыцца,
Твая мамка не родная зажурыцца!

Пакланіўся бел-малойчык на зямельку,
Падзякаваў бярозачцы за пасцельку:

— Я паспаўся ў бярозачкі на карэнні,
Як у роднай матулечкі на калені,—

Я выспаўся ў бярозачкі на лісточку,
Як у роднай матулечкі ў прыпалочку.

СТАРАНА МАЯ ТЫ, СТАРОНАЧКА

Старана мая ты, староначка,
Старана мая, незабытая,
Не магу цябе прызабыціся
Ані ўночы спя, ні ўдзень ходзячы.

Ды уночы спя прачынаюся,
А ўдзень ходзячы размышляюся,
Да уночы спя на пасцелічцы,
А ўдзень ходзячы на работаньцы.

Выду, выду я за вароцяткі,
Выду, выду я за цісовыя,
Там трава з травой сувіваецца,
Да там брат з сястрой разлучаецца.

— Ты, мой брацятка, салавеечка,
Пажывем з табой харашэначка.
Ані ў нас палі насяёныя,
Ані ў нас сады пасадзёныя,
Толькі брат з сястрой парадзёныя.

З-ПАД ЗЯЛЁНАГА ГАЮ ГАЛУБЫ ВЫЛЯТАЮЦЬ

З-пад зялёнага гаю галубы вылятаюць,
Галубы вылятаюць, галубак вызываюць:
— Галубка сівая, ці паляціш з намі,
Ці паляціш з намі, з сівымі галубамі?
— Рада-б я паляцеці—жаль гаю зялёнага,
Жаль гаю зялёнага, лісцейка вішнёвага!
А з-пад новага двара сваты выязджалі,
Сваты выязджалі, дзяўчыну вызывалі:
— Дзяўчына маладая, ці паедзеш з намі,
Ці паедзеш з намі, з маладымі сватамі?
— Рада-б я паехаць — жаль двара мне новага,
Жаль двара мне новага, таткі з мамкай роднага!

ВЫЛЯТАЛА ГАЛАЧКА, ВЫЛЯТАЛА

Вылятала галачка, вылятала,
Выбівала аконца, выбівала,
Каб матулька дачушку пабуджала:
— Устань, дачушка, бела ўмыйся,
Вазьмі грэбянёчак — учашыся,
Ідзі ў камору — прыбярыся,
А выйдзі на вулачку — агляніся!
Правадзіла мамка дачку, правадзіла,
Праз высокія горы з капачамі,
А праз цёмныя бары з агнямі,
Праз вялікія сёлы з скрыпкамі.
Дзе матуля із дачушкай сядзела,
Там вырасла мята-рута, лілея,
Дзе матуля із дачушкай стаяла,
Там вырасла яблынька чудавая,
Дзе матуля і з дачушкай рассталася,
Слязлівая рэчка разлілася.

А НА МОРЫ ДЗЯЎЧЫНАЧКА БЕЛЬ БЯЛІЛА

А на моры дзяўчыначка бель бяліла,
Бель бяліла, ручкі мыла ды заснула.
Ішлі хлопцы малойчыкі, ды не чула.
Узялі яны ўсе трое па шасточку
І сапхнулі дзяўчыначку з беражочку.
Прачнулася дзяўчыначка сярод мора:
— А, божа мой міленькі, ўсё нядоля,
Што не татачка вяселейка спраўляець,
Што не мамачка куфэрак накладаець,
Не сястрыца баярачкай выязджаець,—
А спраўляець вяселейка ясны месяц,
Накладаець куфэрачак цёмна ночка,
Выязджаець баярачкай зараначка.

1994151

А З-ПАД ГАЮ З-ПАД ЦЁМНАГА

А з-пад гаю з-пад цёмнага,
З-пад бярэзнічку з-пад зялёнага
Сіза птушка вылятала,
Усіх зязюляк вызывала:
— Вы, зязюлькі, а вы, шэрыя,
Чаго рана кукавалі,
К майму саду прыляталі?
А мой садзік зеляненькі,
На ім цвету мала нету,
Мне, моладзе, долі нету,
Пайду ў поле разыйдуся,
А бел-камень разаб'юся,
Драбней маку рассыплюся.
Няхай людзі тое знаюць,
Што і з гора паміраюць.

У САДЗЕ ЗЯЗЮЛЯ ЗАКУКАВАЛА

У садзе зязюля закукавала,
Па мне мамачка забедавала.
Не плач, не бядуй, мамачка, па мне,
Я п'ю, гуляю ў чужой старане:
А на верасе я наелася,
А пры беражку я напілася.
Міла, люба мне тая старана,
Дзе п'ець, гуляець радзінка мая.
Міла, люба мне ў той бок глядзеці,
Дзе праводзіла малыя леты.

ТЫ, ЗЯМЕЛЬКА, ТЫ, СЫРАЯ

— Ты, зямелька, ты, сырая,
Нашто мяне так скарала?
Узяла айца і матулю,
Вазьмі мяне, маладую!
— Я не мушу цябе браці, —
Шчасце й долю мушу даці:
Дам коніка варанога
І малайца маладога.

Допоможіть
бібліятэцы
СССР
Тыя Т. А. ПЕШКО

19941
Б 144661

На коніку ездзіць будзеш,
З малойчыкам гуляць будзеш,
На коніку паязджаці,
З малойчыкам піць, гуляці.

З СУБОТЫ НА НЯДЗЕЛЮ МАЧЫХА ЗАХВАРЭЛА

З суботы на нядзелю мачыха захварэла,
Мачыха захварэла, ягадак захацела.
Паслала сіротку ў цёмны бор па ягадку,
І наслала сватоўя, поўна поле ваўжоўя.
— А, ваўчышча, ваўчышча, пасядзьце на калодзе,
А сядзьце на калодзе, я вам дам па ягадзе.
— Мы тваіх ягад не просім,
Тваё белае цела па полі паразносім,
Тваю русую косу расцягаем па лесу!.. —
А на дварэ абеды—сіроткі з ягад нету,
А на дварэ палудні—сіроткі з ягад нету,
На дварэ змяркаецца—сіротка адчуваецца.
Ёсць у полі ялінка, пад ялінкай магілка,
Там сіротачка плача, сваю мамачку будзіць:
— Устань, мая мамка, умый бялюсенька,
Умый бялюсенька, учашы слізіусенька!
Дай-жа мне кашулёчку і выпраў на вулачку!
— Адступіся, дзіцятка, ёсць у цябе мачыха,
Хай умые беленька, хай учэша слізенька,
Хай дасць кашулёчку, выправіць на вулачку!
— А як мачыха мые, маё сэрдацька ные,
А як мачыха чэша, валасочкі вырывае,
Як дасць кашулёчку, смяртэльна праклінае:
— Каб гэтай не знасіла, другой не прасіла!

ПАЛЫН, ПАЛЫН, ПАЛЫН ЗЯЛЁНЫ

— Палын, палын, палын зялёны,
А хто цябе, палын, у гародзе сеяў?
— Сеялі мяне блізка ля хаты,
Рвалі мяне дзеўкі, рэбяты.
А ў полі, ў полі сад зеляненькі,
А ў тым садочку тры салавейкі,

Тры салавейкі—песенька адна:
У мяне брацятка ў гасцёх не бываў,
А хоць бывае, то не начуе,
Хоць саначуе—ператашнуе,
Блізка ля аконца спацькі лажыцца,
Часта ў аконца ён паглядае,
Белага свету ён дажыдае.
Даждаў брацятка белага свету:
— Уставай, сястрыца, я ўжо паеду!
— Паждзь, брацятка, майго абеду!
— Я ўжо паабедаў слёзак гарачых,
А павячэраў слоўцаў праўдзівых —
Я-ж, маладзенька, дурна зрабіла,
Свайго брацяткі не правадзіла,
Усяго гора не расказала,
Яго багацця не распытала.

ЗАГАРЭЛАСЯ КАЛІНКА У ЦІХІМ ЛУЗЕ СТОЯЧЫ

Загарэлася калінка ў ціхім лузе стоячы,
У ціхім лузе стоячы, дробныя іскры раняючы.
Гасіў ветрык не ўгасіў, па лузе іскры разнасіў.
Плача дзяўчына, да ў каморы седзячы,
У каморы седзячы, дробныя слёзкі ліючы.
Не ўняла мама, не ўняла, да толькі жалю паддала,—
Уняла яе радзінка, яе мілага дружынка.

ПАЙДУ ПА ЛУЖОЧКУ

Пайду па лужочку,
Пайду па зялёным
Ды нашчыплю красачак,
Ды нашчыплю жоўценькіх.

Ой, пайду я ў садочак
Ды саўю я вяночак,
Узлажу на галоўку,
Панясу да матулі:

— А згадай, мамка, згадай,
Колькі у вянку цвяткоў,
Колькі у вянку цвяткоў,
Толькі па мне слаўцоў!

— Да гаруй, дзіця, гаруй,
Гаруй, дарагое,
Я й сама тое знаю,
Што жыццейка худое:

А развіўшы вяночак,
Будуць кветкі бадзянца, —
Разлучыўшыся з мілым,
Будуць людзі смяцца.

ЦЕРАЗ ЦЁМНЫЯ БАРЫ ШЭРЫ ГУСІ ЛЯЦЕЛІ

Цераз цёмныя бары шэры гусі ляцелі,
Летучы гаварылі пра салодкія маліны:
— Няма лепшай ягадкі, як малінкі салодкі,
Няма лепшай госці, як дачка у матулі.
Як матулечка памрэ, дарожачка зарасце
Драбнячком-бярэзнічкам, маладым алешнічкам,
Траваю-муравою, заплывець вадою.

ЦЯКЛА, ЛІЛАСЯ РЭЧАЧКА З ДУНАЙКУ

Цякла, лілася рэчачка з Дунайку,
Ды у тэй рэчачцы свякроўка ўтанула,
Свякроўка ўтанула з залатымі ключамі.
Няхай тыя ключы ды наверх пярэной,
Каб тая свякроўка ды на дно каменем.

КЛЯНОВАЯ ЛІСЦІНАЧКА ТЫ МАЯ

— Кляновая лісціначка ты мая,
Ды ці будзеш зімой зялёна, як цяпер?
— Хоць я буду на сонейку стаяці,
Ды не буду зімой зялёна, як цяпер, —
Зімовае мяне сонца не грэла,
Лісцейка маё зялёнае паела.

— Ой, ручачкі бяленькія вы мае,
Ці будзеце у свякроўкі белы, як цяпер?
Хоць я буду у тры мылы вымываць,
Ды не будуць у свякроўкі белы, як цяпер,—
Свякроўчына вадзіцачка не грэта
Ручкі мае бяленькія паела.

ТАМ ЧЫРВОНАЯ РУЖА

Там чырвоная ружа
Вышай тыну стаяла,
Там з яе раса пала.
Там дзяўчына гуляла,
Тую росу сабірала,
У кубачкі салівала.
Той расой умывалася,
Каб хлапцам падабалася.

ПЛЫЛА ВУТАЧКА, ПЛЫЛА ШЭРАЯ

Плыла вутачка, плыла шэрая
З возера у мора, —
Ішла дзевачка, ішла малада
З роскашы у гора.
У мамкі жыла, як вiшня цвіла
У зялёным садочку, —
У мілага стала, як рута звяла
У зялёным вяночку.

КАБ-ЖА МЕЛА ПАСАЖАНЬКУ

Каб-жа мела пасажаньку
Сівую карову,
То я пайшла-б ўвосень замуж
У чужую старону.
— Не плач, дзеўка,
Не плач, красна,
Я цябе браць буду,
Ой, я табе пасажанькам
Прымаўляць не буду.

— Не прымовіш ты мне, мілы,
Есць у цябе маці,
Яна будзе пасажанькам
Штодзень прымаўляці:
— Устань, нявестка, ўстань, нявестка,
Бадай ты не ўстала.
Выгань стада да грамады,
Што ад айца нагнала!—
А я ўстала, заплакала,
Нечага казаці, —
Умёр айцец, умёрла маці,
Некаму мне даці.

ДОБРЫ ВЕЧАР, ПАНЕНАЧКА

(Валачобная)

Добры вечар, паненачка,
Чырвона ружа, сад зялёны вішнёвы! *
Прашу адамкнуць акеначка.
У тваім двары гасцей многа,
Тыя госці не хаджоны,
Не хаджоны, не бываны.
Масці кладку, кліч у хатку.
Калі сіла, нясі сыра,
Калі мога, дай пірога,
Калі ласка, віна пляшка.
Песня спета проці лета
Напроці Юра на здароўе.

А НА МОРЫ НА СІНЕНЬКІМ

А на моры на сіненькім
Ляжыць кладка цісовая.
На той кладцы паненачка
Бель бяліла, ураніла, —
Ураніла, залаты сыгнэт,
Сама пайшла дарогаю,
Дарогаю шырокаю,
Напаткала трох малайцоў,

* (Прыпеў пасля кожнага радка).

Трох малайцоў-рыбалоўцаў.
— Вы, малайцы-рыбалоўцы,
Ды закіньце шоўкаў невад,
Ды злавіце залаты сыгнэт.
Тады-ж я вам адгаджуся:
Аднаму я — суседачка,
А другому—швагерачка,
А трэцяму—жана міла.
А к суседу агню пайду,
А к швагрочку ў госці пайду,
А я з мілым жыці буду.

ЮРАЎСКІЯ

ЮР'Я, СЫРЫ БОР ГАРЫЦЬ

- Юр'я, сыры бор гарыцы!
- А што ў тым бару стаіць?
- Стаіць новая клетка.
- А што ў той клетцы ляжыць?
- Лапці і аборы: дзяцюцкія ўборы.
- Юр'я, сыры бор гарыцы!
- А што ў тым бару стаіць?
- Стаіць новая скрыня.
- А што ў той скрыні ляжыць?
- Сукні і суборы, дзявоцкія ўборы.

БОРКУ, БОРКУ, ПРЫ БОРКУ

Борку, борку, пры борку
Вісіць калыска на шоўку.
А ў той калысцы Яначка,
А пад калыскай баяры.
— Ой, баяры вы мае,
Скалыхніце вы мяне,
Скалыхніце высока,
Каб я бачыў далёка,
Дзе мая дзяўчына гуляе,
Шоўкавай хусткай махае,
Садовы яблык тачае,
Залаты пярсцёнак мяняе.

У БОРКУ, БОРКУ, ДЫ ПРЫ БОРКУ

У борку, борку ды пры борку
Вісіць калыска на шоўку.
Ды ў той калысцы ды дзяціна;
Калыхалі яе два браткі.
— Калышэце мяне ды высока,
Каб я мог угледзець, ды далёка,
Калышэце мяне на ўвесь бор,
Там, дзе мая міла пахаджае,
Шоўкаву хустачку вышывае.
Яна вышывае ды гафтуе,
Свайму міленькаму ды гатуе.

БОРКУ, БОРКУ, ПРЫ БОРКУ

Борку, борку, пры борку
Рубіў малойчык каморку,
Прышла да яго дзевачка:
— Памажы божа, малойчык,
Рубіць каморку слізеньку.
Высячы аконца нізенька,
Каб салавейкі ляталі,
Яны нас рана абуджалі.
Свякроўка—не родная матка,
Яна нас рана не пабудзіць,
Выйдзе на вулжу, абсудзіць:
— Лянiва нявестка, лянiва, —
Сонца не зойдзе — спаць пойдзе.
Сонца ў аконца — яна спіць,
Не выйдзе каровак падаіць,
Не хоча ножак памачыць.

ДА ШТО ТАМ У СТАЙНІ СТУЧЭЛА

Да што там у стайні стучэла?
Звінела кола, звiнела.
Малады Янка каня сядлае,
Яго татачка пытае:

— Куды ты, сынку, паедзеш?
Ці ў вёску, ці ў мястэчка?
Не едзь, сынку, у мястэчка,
Бо там дзевачкі лянівы:
Высока ржышча зжынаюць,
А рэдка копы стаўляюць.—
Да што там у стайні стучэла?
Звінела кола, звінела.
Малады Янка каня сядлае,
Яго татачка пытае:

— Куды, сынку, паедзеш,
Ці ў вёску, ці ў мястэчка?
Да едзь, сынку, у вёску,
Там дзевачкі рабочы:
Нізка ржышча зжынаюць,
Густа копы стаўляюць.

ОЙ, ТОНКА, ТОНКА САСОНКА

Ой, тонка, тонка сасонка,
Ці за тым тонка, што ў бары.
Служыў малойчык пры цары.
Ой, служыў, служыў тры гады,
Ой, служыў, служыў тры гады,
Выслужыў сабе коніка,
А пры коніку сядзельца,
А пры сядзельцы тры свячы.
Ехаў да цёшчы з поўначы,
Заспеў паненку не сплючы,
У новым ганку седзячы,
Шоўкам кашульку шыючы.
Ой, з тонкай талькі—рукаўкі,
З белага паперкі—каўнеркі,
— Ой, шыю, шыю, штампую,
Свайму міламу мяркую.

НАКАЗАЛІ НА ВАЙНУ

Наказалі на вайну
Усяму нашаму сялу,
Нашаму бацьку старому.

У нашага бацькі старога
Адна дачушка на раду,
Тая пойдзе на вайну.

— Паедзем, татачка, да торгу,
Купім сукенку да долу,
А да сукенкі—коніка,
А да коніка—сядзельца,
А да сядзельца—стрымельца,
А да стрымельца—востры меч,
Каб было добра войска сеч!—
Як яна хустачкай махнула,
Семсот ворагаў уснула.

ОЙ, БЕЛА, БЕЛА БЯРОЗКА

Ой, бела, бела бярозка,
Чаго на мора палягла?
Чаго на мора палягла,
Дзеўкам дарожку залягла?
Ішла Гануська па моры,
Нясла золатца ў прыполлі,
Да пасыпала па моры,
Кліча татачку з каморы:
— Выйдзі, татачка, з каморы,
Выбаві мяне з няволі!

ПАЛАЖУ КЛАДКУ ВЯРБОВУ

Палажу кладку вярбову (2 разы).

Ідзіце, дзеўкі, дадому (2 разы).

Усе дзевачкі перайшлі (2 разы).

Адна Гануська заснула (2 разы).

Адна Гануська заснула (2 разы).

Прышоў Пятручок — не чула (2 разы).

Хустачкай махнуў — не ўстала (2 разы).

Сыгнацік даваў — не брала (2 разы).

ДУБОВАЕ КАРЫТА

Дубовае карыта
Поўна вады наліта;
Дзеўкі ножкі памылі,
А хлопцы выпілі.

Дубовае карыта
Поўна мёдам наліта;
Пчолкі ножкі памылі,
А дзевачкі выпілі.

ЗА БЕЛЫМ, БЕЛЫМ, ЗА БЕЛЮСЕНЬКІМ

За белым, белым, за белосенькім,
Там дзве сястрыцы хустачкі мылі.
О, ім, я-ё!

Хустачкі мылі ды заплакалі,
Што ўмесце раслі ды розна пашлі.
О, ім, я-ё!

— Нашы скрыначкі развязёныя!
Нашы кароўкі развядзёныя!
О, ім, я-ё!

За белым, белым, за белюсенькім,
Там дзве ятроўкі хустачкі мылі.
О, ім, я-ё!

Хустачкі мылі ды смяяліся:
— Нашы скрыначкі ўмесце звязёны,
Нашы кароўкі ўмесце звядзёны.
О, ім, я-ё

ЕХАЎ Я—МІМА САД, МІМА САД ЗЯЛЁНЫ

Ехаў я—міма сад, міма сад зялёны,
Бачыў я, бачыў я яблынку вінную.
Я яе не чапаў—восені пачакаў.
Дачакаў я восені, шчаслівай гадзіны,—
Я яе зачাপлю, яблычкі сашчыплю.

Ехаў я—міма двор, міма двор шырокі,
Бачыў я, бачыў я паненку на ганку.
Я яе не чапаў—восені пачакаў,
Дачакаў я восені, шчаслівай нядзелі,—
Я яе зачাপлю, слёзачкі разлію.

ОЙ, КІНУ, КІНУ СТРЭЛАЧКУ

Ой, кіну, кіну стрэлачку
Да на зялёну дуброўку.
Ой, ляжы, ляжы, стрэлачка,
Да на зялёнай дуброўцы.
— А будзе суха—буду ляжаці,
А будзе мокра—то буду гніці.
Гніўшы я, гніўшы папльву,
Усім стрэлачкам закажу:
— Страляйце, стрэлкі, страляйце,
Зялёну дуброву мінайце!—
Да аддалі-ж мы Марыльку
Да на чужую старонку.
— Ой, жыві, жыві, Марылька,
Ды на чужой-жа старонцы.
— Ды будзе добра,—буду жыць,
А будзе кепска,—гараваць.
Пагараваўшы, прэч пайду,
Усім дзевачкам закажу:
— Жывеце, дзеўкі, жывеце,
Ніколі замуж не ідзеце.
Ніколі замуж не ідзеце,
Сваім татачкам гадзеце.
Не трапячыся, асінка,
У ціхім лузе стоячы,
Не горай табе, ды як мне,
Чужому бацьку годзячы.
Сцялю пасцельку—не ляжыць,
Даю я піцькі—не бярэ.
Даю я піцькі—не бярэ,
Сваім дзіцяткам не заве.

КУПАЛЬСКІЯ І ПЯТРОЎСКІЯ

СЯГОННЯ КУПАЛЛЕ, ЗАЎТРА ЯН

Сягоння Купалле, заўтра Ян,
Будзе, хлопчыкі, ліха вам.
Ой, выйду, выйду на гару,
Ды ўдару, ўдару ў далоні;
Каб мае далоні шчымелі,
Залатыя пярсцёнкі звінелі,
Ды каб майго ойчанька сад зацвіў,
Вінныя яблычкі зрадзілі,
К майму вяселлю паспелі.
Сяму-таму яблыка, а мне два,
А майму свякратку чатыры,
Каб яго чэрці ўхапілі!

СЯГОННЯ ЯНА, КУПАЛЛЕ

Сягоння Яна, Купалле,
Дзевачкі зелле капалі.
Яны капалі, не зналі,
Да караля адаслалі.
А кароль зелля не пазнаў,
Да караліхі адаслаў.
А караліха пазнала,
Караля дурнем назвала.
Яна зеллейка пазнала,
Яна дзевачкам сказала:
— Гэта, дзевачкі, не зелле,
Гэта хлапецкае вяселле.

НА СВЯТОГА ІВАНА

На святога Івана
Дзеўкі зелле капалі.
Дзеўкі зелле капалі,
Яны яго не зналі.
Яны яго не зналі,
У татулькі пыталі:
— А, татулечка,
Ды што гэта за зелле?
Ды што гэта за зелле,
Чырвонае карэнне?
— Гэта, дзеткі, купалле —
Дзявоцкае умыванне.
Дзявоцкае умыванне,
А дзецюкам каханне.

ЛЯЦЕУ ЧЫЖЫК ПА ВУЛІЦЫ

Ляцеў чыжык па вуліцы,
Клікаў дзевак на вуліцу:
— Вы, дзевачкі, ваша воля,
А жоначкам няма волі:
На пасцелі мужык вурчыць,
У калыбелі дзіце крычыць.
— Я мужыка перапрашу,
А дзіятка закалышу,
Сама пайду на вулачку,
Разлажу купальнічка, —
А дзевачкам п'янейка,
А хлопчыкам гулянейка.

КУПАЛАЧКА, ДЗЕ ТВАЯ ДОЧКА?

— Купалачка, дзе твая дочка?
— Мая дочка пайшла па барочку,
Пайшла па барочку гуляючы,
Ягадкі сабіраючы:
Спеленькія ў жбаночак,
Зялёненькія ў прыпалочак.
Спеленькія—роднай матульцы,
Зялёненькія—ліхой свякроўды.
Родная мамка—еш, пажывіся,
Ліхая свякроўка—імі ўдавіся.

ЯЛУШАЧКА, ЗЕЛЯНУШАЧКА

Ялушачка, зелянушачка,
Не садзіся блізка ля сяла,
Блізка сяла старынскага:
Там дзевачкі лянівя,
Пасадзяць цябе ў крапіве,
Абліюць цябе памыямі.
Ялушачка, зелянушачка,
А садзіся блізка сяла Замошкага:
Там дзевачкі работніцы,—
Пасадзяць цябе у садочку,
Паліюць цябе крынічнай вадой.

БЫЛІ У УДАВЫ ДА ТРЫ ДАЧКІ

Былі ў удавы да тры дачкі:
Адна была—тонка, высокая;
Другая была — бела, румяна;
А трэцяя—чорна, малая.
Тонка, высокая—зайшла далёка,
Бела, румяна—зайшла за пана.
Чорна, малая—за караля.
Сталі швагры з'езджаціся,
Сталі з караля смяяціся:
— Ці табе, кароль, дзевак не было,
Чаму не браў белаі, румянай.

Чаму не браў тонкай, высокай,
А нашто ўзяў чорну, малую?
— Тонка быліна—выгіблівая,
Белая рэдзька — чарвівая,
Чорна зямелька—ўрадлівая,
А малая пчолка—мядлівая!

ПА СЕНАЖАЦІ МЯДУНАЧКА

Па сенажаці мядуначка,
Там кукавала зяюлечка.
Як кукавала, праўду казала,
Што свёкарка—не татачка,
Што свякроўка—не мамачка,
Што дзевярка—не брацятка,
Што залвіца—не сястрыца.

У РОЎНЫМ ПОЛІ — ЦЭРКАЎКА

У роўным полі—цэркаўка,
На цэркаўцы—крыжычак,
На крыжыку—макаўка,
На макаўцы—ластаўка.
—Ляці, ляці, ластаўка,
У сяло Замошскае!
— Я ўжо даўно злётала,
Усе навіны ведаю:
Дзевяць дзевак заручонных,
Дзесятую відзела
Пад вяночкам седзячы.

ЛЯЦЕЛІ ГУСКІ РАД ПА РАДУ

Ляцелі гускі рад па раду,
Крыкнулі яны раз-па-разу:
— Чаму, малойчык, не жэнішся?
— А як-жа мне жаніціся?—

Куры ячень павыдзіралі,
Дзяцюкі дзевак усіх пабралі.
Тую восень—было восем,—
Даждалі вясны, што да адной пашлі.

ЛЯЦЕЛІ ГУСІ ГАГОЧАЧЫ

Ляцелі гусі гагочачы,
Ехалі сваты гаворачы:
— Чья рута за вадою
Зарасла травой, лебядою?
Чаму, дзеванька, рана не ўстаеш,
Рана не ўстаеш, руты не полеш?
Ці ты, малада, часу не маеш?
— Я-ж, малада, адна—мне часу няма:
Раніцай—росна, а ўдзень млосна,
Вечарам—мошкі, камары.

МІЖ ГОР, МІЖ ДАЛІНЫ

Між гор, між даліны
Цякуць тры ручаіны.
Каля тых ручаёчкаў
Малойчык паязджае,
Ручаёў аглядае.
Адзін ручаёчак—салодкі мядочак,
А другі ручаёчак—зеляно віно,
Трэці ручаёчак—крынічна вада.
Салодкі мядочак—для маладога малайца,
А зеляно віно—для дзяўчыны яго,
А крынічная вада — для варанога каня.

ПАД ТЫНАМ РУТАНЬКА, ПАД ТЫНАМ ЗЯЛЁНЕНЬКА

Пад тынам рутанька, пад тынам зялёненька
У тры рады саджана, у чатыры палівана.
Там Гануська бывала, з руты росу збірала,
Расою ўмывалася, красою ўціралася,

Красою ўціралася, Ясенька пыталася:
— Ой, Ясенька, душанька, ці беленька лічанька,
Ці беленька лічанька, ці верненька слованька?
— Ой, Гануська, душанька, бяленька лічанька,
верненька слованька.

У ГАРОДЗЕ ГАРДОЎКА

У гародзе гардоўка;
Цяжка хлопчыкам пятроўка,
Ой, цяжка, цяжка на душы,
Што ўсе дзевачкі харашы.
Адна Марылька няўдача,
Выйдзе на вулку і плача.
Ой, плача, плача—заснула,
Ехаў міленькі—не чула.
Махнуў хустачкай—не ўстала,
Даваў пярсцёнак—не брала.
Даваў пярсцёнак—не брала,
Мне, маладому, жаль стала.

ЗАКУКУЙ, ЗЯЗЮЛЯ, ДА ПЯТРА

Закукуй, зязюля, да Пятра,
Па Пятры не будзеш кукаваць,
Як выплыве ячны каласок,
Займе зязюлі галасок.
— Да, баравая зязюля,
Чаму ў бары не кукуеш,
Чаго ў наш сад прылятаеш?
— Як мне ў бары кукаваці,
За салаўямі не чуваці,
За сасонкам: не відаці.
— Маладая дзевачка,
Чаму ў маткі не плакала,
Чаго да нас прыехала?
— Як мне ў мамачкі плакаці,
За брацейкам не чуваці,
За сястрыцай не відаці!

А ЕЛЬ МАЯ ЗЯЛЁНАЯ

А ель мая зялёная,
Свякроў мая шалёная,
Загадала мне ў нядзельку рабіць,
У нядзельку рабіць, адзежку памыць,
Адзежку памыць, на моры бяліць,
На моры бяліць, на лесе сушыць,
На лесе сушыць, па небе каціць.
— Свякроўка-матка, я не басурманка,
Я не басурманка—ў нядзельку рабіць,
Я не вутачка—на моры бяліць,
Я не мясячык—на лесе сушыць,
Я не сонейка—па небе каціць.

ПЯТРОВА НОЧКА МАЛЕНЬКА

Пятрова ночка маленька,
Не выспалася паненка:
Яна ўсю ночку не спала,
Шаўковы шнуры сукала,
Вараны коні лейцала,
Да таты ў госці ад'язджала.
— Ступайце, коні, шырока,
Бо мой татачка далёка!
Ступайце, коні, вузенька:
Мая мамачка блізенька!

ПЯТРОВА НОЧКА ДЫ МАЛЕНЬКА

Пятрова ночка ды маленька,
Да не выспалася паненка.
Ягадкі рвала — драмала,
Перабірала — заснула.
Перабірала — заснула,
Прыехалі сваточки — не чула.
— Уставай, дзевачка, годзе спаць!
Ужо сваточки на дварэ стаяць!
— Няхай стаяць — гэта не мае,
Ды няхай едуць не ка мне.

Будзе лес-дуброва ды шумець,
Будуць ка мне сваточки ды ехаць.
Ды будуць музыкі іграці,
Ды будуць хлопчыкі гуляці.

ЦЯКЛА РЭЧКА З-ПАД МЛЫНОЧКА

Цякла рэчка з-пад млыночка,
А другая край Дуная.
Ішла дзеўка прамудрая,
Вяла коні казацкія.
Тыя коні сапуць-храпуць,
Край-дунайскай вады не п'юць.
Не так дзеўка, як вочакі:
Не спаў-бы я тры ночакі,
Не спаў-бы я не драмаў,
Толькі яе цалаваў.

А, ПАЛА, ПАЛА ЦЯЦЕРА

А, пала, пала цяцера
У вялікае цяцеўе;
Па ёй пташкі тужылі,
Спусціўшы крылі хадзілі.
— Птушачкі вы мае,
Не тужыце вы па мне.
Не тужыце вы па мне,
Тужэце самі па сабе,
Я гэта цяцеўе паламлю,
Сама з вамі палячу!
А, пала, пала Паўлінка
У вялікія дзевяры.
У вялікія дзевяры,
У вялікія залвіцы.
Па ёй дзевачкі тужылі,
Спусціўшы ручкі хадзілі.
— Ох вы, дзевачкі мае,
Не тужэце вы па мне.
Не тужэце вы па мне,
Тужэце самі па сабе.

Я дзевяратак пажаню,
Залвіцаў замуж пааддаю:
Дзевяраткі будуць суседцы,
Залвіцы будуць госцейкі.

ОЙ, БЕЛА, БЕЛА БЯРОЗА

Ой, бела, бела бяроза,
Чаго на моры палягла?
Чаго на моры палягла,
Дзеўкам дарожку заслала?
Ішла дзючыначка з каморы,
Несла золата ў прыпале,
Шчыра срэбра ў рукаве,
Парассыпала па моры,
Кліча мамачку з каморы:
— Выйдзі, мамачка, з каморы,
Памажы золата сабраць,
Шчырае срэбра падняць!
— Не пайду, дзіцятачка, не магу.
Жаласных ручак не ўздому.
Жаласных ручак не ўздому,
Што цябе маладую аддаю.
Што цябе маладую аддаю
Да ў чужую старану.
Да ў чужую старану
К чужому тату, не свайму.
К чужому тату, не свайму,
К чужой мамачцы, не сваёй.

СЯДЗІЦЬ САКОЛІК НА КЛЁНЕ

Сядзіць саколiк на клёне,
Папушчаў крылля да долу.
На яго пташачкі шчабечуць:
— Падымі, саколе, крылейка!
— Што вам, пташачкі, да таго?
Тады я крылля падыму,
Як з гэтага клёну паляту,
За сабой зязюлю панясу!—

Сядзіць малойчык на кані,
Папушчаў сукні да зямлі.
На яго дзевачкі гавораць:
— Падымі, малойчык, сукенкі!
— Што вам, дзевачкі, да таго?
Тады я сукенкі падыму,
Як з гэтага двара паеду,
За сабой дзевачку павязу!

ПРАЗ БАРЫ, ПРАЗ БАРЫ

Праз бары, праз бары
Вязуць Міхалю на кані,
Яго галоўка на мячы,
За ім мамачка плачучы:
— Сынку, сынку, Міхале,
За каго галоўку палажыў?
Ці за татачку старога,
Ці за брацейку малога,
Ці за мамачку нядужу,
Ці за сястрыцу дасужу?
— Ні за татачку старога,
Ні за браціка малога,
Ні за мамачку нядужу,
Ні за сястрыцу дасужу,—
Палажыў галоўку за дзеўку,
За яе ціхія уходы,
За яе нізкія уклёны:
Яна ціханька хадзіла,
Нізка галоўку насіла.

Ж Н І Ў Н Ы Я

ПАЙДУ Я ДАРОГАЮ, ПАЙДУ Я ШЫРОКАЮ

Пайду я дарогаю, пайду я шырокаю,
Пушчу голас дубраваю.
Хто мой голас пачуе,
Той мяне пашкадуе.
Пачула мая мамачка,
У каморцы седзячы,
Пра́з аконца гледзячы:
— Калі гэта маё дзіця,
Хай яно пагуляе,—
Калі гэта нявестачка,
Хай яна прывыкае—
Да шырокай постаці,
Да вялікай воласці.
Мая постаць шырокая—
Сівым качём не аб'едзеш;
Мая воласць вялікая—
Белым сырам не абдзеліш.
Сівы конь скапыціцца,
Белы сыр пакрышыцца.

ОЙ, ПАРА ДАМОЎ, ПАРА

Ой, пара дамоў, пара,
А мне й дамоў не хочацца.
У мяне дома чужы бацька,
Спатыкае ў вароцейках
З залатым каромыслам,
З цісавымі вядзёрцамі, —
Выпраўляе ў шчыры бор па вадзіцу,
У шчыры бор па вадзіцу,

У далёкую крыніцу.
Не так вады чакаюць,
Як нявестку збываюць:
— Няма на яе нічога благога —
Ні ваўка, ні мядзведзя,
Ні благога чалавека!
— Я й ваўка не баюся,
З мядзведзем размінуся,
З чалавекам разгаваруся!
Мядзведзь пойдзе, рыкаючы,
Воўк пойдзе, мінаючы,
Чалавек пойдзе, гукаючы!

НЕ ПАЙДУ Я ДАДОМУ

Не пайду я дадому,
Буду тут начаваці:
У мяне дома не матуля,—
Чужая свякровачка.
Шле мяне па вадзіцу
У цёмны бор да крыніцы,
Не вады жадаючы,
А мяне збываючы.
Запелі мне курачкі,
У дарожку выходзячы,
Засвяціў мне месячык,
Да у поўдарожанькі,
Засвяціла сонейка,
Як я ваду брала.

ЦЁМНАЯ НОЧКА СТАЯЛА

Цёмная ночка стаяла,
Халодная раса пала:
Адна пала медавая,
А другая ледавая.
Медавую збіраць буду,
Ледавую таптаць буду;
Медавую — у ложачку,
Ледавую — пад ножачку;

Медавую — для мамачкі,
Ледавую — для свякроўкі.
— Ты, мамачка, пажывіся,
Ты, свякроўка, падавіся!

САКАТАЛА СОНЕЙКА

Сакатала сонейка
Да за лес заходзячы.
Плакала нявестачка
Пад сяло падходзячы:
— Журьць, дурыць свёкарка,
Што рана дамоў прышла,
Што рана дамоў прышла,
Не вячэраўшы нашла
Ложачкі не мытыя,
Пасцелькі не сланыя.
— Не сварыся, татулька,
Другі раз пазней прыду,
Павячэраўшы найду
Ложачкі памытыя,
Пасцелькі пасланыя.

СОНЕЙКА ЗА ЛЕС, ЗА ЛЕС

Сонейка за лес, за лес,
Дамоўкі пайдзём зараз.
Сонейка закоціцца,
Мне дамоў не хочацца.
Мне дамоў не хочацца,
Бо дома не мамачка,
Не скажыць—дзіцятачка,
Не скажыць—змарылася,
А скажыць—лянілася;
Не скажыць, што я жала,
А скажыць, што ляжала;
Не скажыць: «Ляж, паляжы»,
А скажыць: «Вады бяжы!»

ДОБРА ЖАЦЬ — ШЫРОКАЯ НІУКА

Добра жаць—шырокая ніўка,
Вялікая постаць.
Добры вечар, сцюдзёная хатка,
Не родная матка!
Не пытаецца, ці змарылася,
Што спазнілася.
Да пытаецца, ці доўга пражала,
Ці многа нажала,
Добра гнаць—шырокая ніўка,
Вялікая постаць.
Добры вечар, цёплая хатка,
Родная матка!
Не пытаецца, ці змарылася,
Ці многа нажала.
Да пытаецца, ці змарылася,
Што спазнілася.

А СОНЕЙКА, СОНЕЙКА

А сонейка, сонейка,
Да заходзь-жа скоранька!
Як ты мне дакучыла
Раненька ўсходзячы.
Раненька ўсходзячы,
Позненька заходзячы!
— Маладая малодачка,
Не глядзі на сонейка.
Не глядзі на сонейка,
А глядзі на свякроўку,
Што рана прабуджае,
На ніўку выпраўляе:
Хоць я раненька прыду,
Цябе на ніўцы знайду,
Хоць я позненька зыйду,
Цябе на ніўцы кіну.

ОЙ, Я У БАРУ ЖЫТА ЖАЛА

Ой, я ў бару жыта жала,
А мне дома бяда стала:
Узлезла свякроўка на тын глядзець,
Ці скоро нявестка жнець.
Павей, ветрык, каля тыну,
Скінь свякроўку у крапіву.
Звалілася свякроўка з тыну
Стоць галавой у крапіву!
Сабе шыі не зламала,
Мне крапіўку патаптала.
Не жаль-жа мне свякровачкі,
Да жаль-жа мне крапівачкі.
Крапівачка—яда мая,
Свякровачка—журба мая.

МАЛА, КРУГЛА БАЛОЦЕЧКА

Мала, кругла балоцечка,
Там хадзіла малодачка,
Сеяла красу сваю,
Сеячы гаварыла:
—Расці, расці, краса мая,
Тонкая высокая,
Каранямі глыбокая,
Лісточкамі шырокая!
Як я ў мамачкі буду,
Дык я цябе палюць буду.
Як застануся для свякроўкі,
Я цябе з каранем вырву,
Цераз тын перакіну.
Няхай цябе валы з'ядуць,
Няхай цябе коні стопчуць.
Валы з'ядуць палавыя,
Коні стопчуць варанья;
Валы з'ядуць бушуючы,
Коні стопчуць, гарцуючы.

ЗЯЛЁНАЯ ДУБРОВАЧКА

Зялёная дубровачка,
Чаго рана зашумела?
Да дым — на полі дымна,
Таго-ж яна задымела.
Да едуць татароўя,
Маладыя жаўняроўя,
Вядуць сабе валыначку,
Маладую Марыначку.
А за ёю мамачка
З вялікаю дружынаю.
Марыначка аглянула
І хустачкай махнула:
— Не бяжы ты, мамачка,
Ужо нас не дагоніш.
Ужо нас не дагоніш,
Сама галоўку паложыш!

ДЫ УЖО ВЕЧАР ВЕЧАРЭЕ

Ды ўжо вечар вечарэе,
Мая мама вячэрае,
Кліча мяне вячэраці.
— Вячэрай, мая мамачка,
Бо я ўжо вячэрала, —
Ела хлеб не сухама —
Слёзкамi праганяла,
Сваю долю праклінала:
— Бадай ты, доля, згарэла,
Я-б малада ручкі пагрэла;
Бадай ты, доля, ўтапілася,
Я-б малада памылася!

УЖО, ЖНЕЙКІ, ДАМОЎ ПАРА

Ужо, жнейкі, дамоў пара,
Вячэрняя раса пала,
Цёмна ночка настала!

Дзе мы будзем начаваць,
Што мы будзем вячэраць?
— Начаваць будзем пад капой,
Вячэраць будзем хлеб з вадой;
Начаваць будзем пад каберцам,
Вячэраць будзем рэдзьку з перцам

ЯСЕН МЕСЯЦ МІНАЕЦЦА

Ясен месяц мінаецца,
Брат сястры чураецца.
Сястра на двор уз'язджае,
Брат у акно паглядае:
— Мілая жана мая,
Да прымай абед з стала, —
Едзе ў госці сястра мая!
Сястра гэта ўсё ведала,
Ўзяла дома паснедала.
Сястра гэта, як пачула,
Каня назад завярнула.
Ясен месяц, не мінайся,
Брат, сястрыцы не чурайся
І з абедам не хавайся:
— Не еду да цябе абедась,
А еду цябе адведась, —
Не так цябе, як дзяцей тваіх,
Бо не маю дома сваіх!

ОЙ, ПАРА ДАМОЎ, ПАРА

Ой, пара дамоў, пара,
Ужо й пара мінаецца,
Ды наш пан валяецца:
То за пень, то за елку,
То за бабу, то за дзеўку.

ЖАЛІ, ЖАЛІ ПА СОНЕЙКУ

Жалі, жалі па сонейку,
Будзем жаць па месяцу.
Па сонейку—самаму пану,
Па месяцу—капітану.

ЗАЛАТАЯ МЯЦЁЛАЧКА

Залатая мяцёлачка
Памяла, папратала.
Памяла, папратала,
У тарпочкі паскладала.
Ды ўжо вечар вечарэе,
Ды наш пан весялее,
Па постаці пахаджае,
Сваіх жнеяк прыганяе:
— Жнеце, жнейкі маладыя,
Вашы сярпы залатыя!
— Сярпы жалі — нажаліся,
Ручкі бралі — набраліся!

ЗАЙШЛО СОНЦА

Зайшло сонца,
Ўзышоў месяц,
А нашага пана
Вядуць вешаць
Няхай-жа ён праветрае,
Мо' назаўтра палепшае.

ЗА БОР, СОНЦА, ЗА БОР

За бор, сонца, за бор,
За зялёнае дрэва.
За зялёнае дрэва,
Ужо ты нам прыдадзела

Да пры тым прыганятым,
Маладым, не жанатым!
Каб-жа ён ажаніўся,
Можа-б ён адмяніўся,
Каля жонкі забавіўся
І на нас не сварыўся!

ВЫЙДЗІ, ВЫЙДЗІ, ЦЁМНАЯ ХМАРА

Выйдзі, выйдзі, цёмная хмара,
З вялікага лесу,
А не вышла цёмная хмара
З вялікага лесу,
А выслала буйныя ветры,
Дробныя дажджы.
Выйдзі, выйдзі, маладая пані,
З новага пакою!
А не вышла маладая пані
З новага пакою,
А выслала сынка-пісарка,
Дачку-самадурку.
Сынка-пісарка—копы папісаці,
Дачку-самадурку—жнейкі палічыці.

У ГАРЭХАВЫМ ЛЕСЕ

У гарэхавым лесе
Дваранін каня пасе,
Дзеванька ваду нясе:
— Дзеванька, ягаданька,
Напой майго каня,
Майго каня вараного,
Мяне, пана маладога!
— Што я табе за ягадка,
Што я табе за салодка?
Не у садзе я цвіла,
А у маманькі расла;
Не як чырвоны мак на пагодзе,—
Працавала, як пчолачка пры мёдзе!

А ГУЛЯЛА СОНЕЙКА

А гуляла сонейка
Да па ясненькім небе.
А гуляла, гуляла,
У хмарачку хавалася,
Месяца баялася.
— Хавайся, не хавайся,
Я цябе хоць дзе найду,
Я цябе к сабе вазьму!—
А гуляла дзяўчынка
Да па новенькім ганку.
А гуляла, гуляла,
У дзевачак хавалася,
Малайца баялася.
— Хавайся, не хавайся,
Я цябе хоць дзе найду,
Я цябе к сабе вазьму!

ПАВІЛОСЯ БЕЛА ПАВУЧЫННЕ

Павілося бела павучынне
Па нашым полі.
Удалося маладой дзяўчынцы
У свайго татулькі:
А не ўмеець таўчы, малоць,
Ані малаціці,
Толькі ўмеець па сялу хадзіці,
Хлопчыкаў звадзіці.

А ГУЛА ПЧОЛАЧКА, ГУЛА

А гула пчолачка, гула,
Па бару лятаючы,
Салодкі мёд збіраючы:
— Мой мядок, мой саладок,
Праз цябе спазнілася,
На бару начавала,
Пад ёлкай агонь клала! —
То не пчолка гула,

А ўдованька плакала,
Раненька па ваду йдучы,
Ранні абед гатуючы,
Чужых гасцей частуючы:
— Ранні абед, ранні абед
Без цябе, мой міленькі!
Няма каму рана ўстаці
Работачкі загадаці.

БЕДАВАЎ ЗЯЛЁНЫ ЛЁН

Бедаваў зялёны лён,
Пры дарозе стоячы:
— Ой, бяда-ж мая, бяда,
Што сцюдзёная вясна,—
Не дала мне вырасці,
Майму семю выспеці!—
Бедавала дзяўчынка,
У таткі гуляючы:
— Ой, бяда-ж мая, бяда
І з частымі сватамі, —
Не далі мне вырасці,
Русай коскі выплесці!

А НА ЦІХІМ ДУНАІ

А на ціхім Дунаі
Два кані ваду пілі.
Два кані ваду пілі,
А л'ючы гаварылі:
— Сягоння пашы няма,
А заўтра дарожачка,
Паедзем на Украіну
Па зялёную скрыню,
Не скрыню — камодачку,
Дзяўчыну малодачку!

ЧЫРВОНАЯ КАЛІНА

Чырвоная каліна
Усе лугі пабяліла
Сваім беленькім цветам, (2 разы)
Сваімі ягадкамі, (2 разы)
Буйнымі чырвонымі.
Маладая дзяўчыначка
Усіх сватоў прыкарасіла
Сваімі уборамі,
Нізкімі уклонамі.

ДЫ КАЛІНА-МАЛІНА.

Ды каліна-маліна,
Ды не стой над ракою.
Ды не стой над ракою,
Не раўняйся са мною.

Было тады раўняціся,
Як я ў мамачкі была.
Як я ў мамачкі была
Да бяленька хадзіла.

Як я ў мамачкі была
Да бяленька хадзіла,
Да бялей твайго цвету,
Чырваней тваіх ягад.

НА ТЫНЕ, НА ТЫНЕ

На тыне, на тыне,
На новым частаколе
Сядзела галубачка
Па каленцы ў золаце.
Малодзенькі малойчык
Улавіў галубачку.
Улавіў галубачку,
Пасадзіў пад шубачку,
Прынёс дахатачкі,
Пасадзіў на лавачцы,

Пахваліўся мамачцы:
— Паглядзі, матулечка,
Ці міла галубачка?
— Ці міла, ці не міла, —
Яна мая слуга будзе,
А твая жана будзе.
Яна-ж мне на час слуга,
А табе навек жана.

У БАЛОЦЕ КАСЕЦ КОСІЦЬ

У балоце касец косіць,
Ён, прылётшы, галосіць.
— Ды чаго, касец, плачаш?
Ці твая каса тупа,
Ці твая жонка скупа?
— Мая каса не тупая,
Мая жонка скупая, —
Прынясла мне абедаці
Толькі хлеба скарыначку
І вады барылачку:
— Кусай хлеба па крошачцы,
Вады пі па ложачцы,
Каб ты хлебам не ўдавіўся,
А вадою не заліўся!

НЕ КУЙ, НЕ КУЙ, СІВА ЗЯЗЮЛЬКА УНОЧЫ

— Не куй, не куй, сіва зязюлька, ўночы,
Бо павыколеш на шывшыну вочы.
— А як-жа мне, сівенькай, не куваці,
Мела дзетак—да не кім пасылаці!
Ой, палячу я ад лесу да лесу,
Ці не пачую дзетак сваіх голасу;
Ой, палячу я ад бору да бору,
Ці не пабяру дзетак з сабою.

РАСА ПАЛА НА ТРАВІЦУ

Раса пала на травіцу.
Наша мама парадніца —
Дзевяць сыноў парадзіла,
А дзiesiąтую дачушку.
Яе браты калыхалі,
Калышучы, прамаўлялі:
— Люлі, люлі, сястра наша,
Сні доўга, засні скоры,
Свайёй маме на пацеху,
Чужым людзям на ўспамогу.

ЯРАВОЕ ЖНІВА, АБО ВОСЕНЬ

ПУШЧУ Я ПАВУ ПА ДУНАЁЧКУ

Пушчу я паву па Дунаёчку,
А сама пайду па беражочку,
Ці не ўвіджу таткавых сяней.
Ды хоць увіджу, мне там не быці,
У свайго татулькі ўжо не жыці,
Цісовых столікаў не засцілаці,
Поўненькіх шклянак не наліваці, —
Даў мне бог долю—век гараваці.

У ЧЫСТЫМ ПОЛІ, У ЧЫСЦЮСЕНЬКІМ

У чыстым полі, у чысцюсенькім,
Там кусты густа ўсё дубовыя,
Цвітуць цвяточкі ўсе ружовыя.
Сарву цвяточак, саўю вяночак,
Саўю вяночак на галовачку
Свайму першаму палюбоўнічку.
Як мяне любіў, дык шчаслівы быў,
Любіць перастаў і няшчасны стаў,
Ён на сем гадоў у астрог папаў.

ПАД ЛЕСАМ, ЛЯСКОМ

Пад лесам, ляском
Бязрозка з лісткам
Усю восень шумела:
— Лісток ты, зялёненькі мой,
Як з табой расстанёмся?
— Бязрозка мая, белая мая,

Лёганька расстанёмся:
Сонца пагрэе, ветрык павее,
Я на зямлю скачуся.—
Мамачка з дачкой
Усю ночку гаварыла:
— Мамачка мая, родная мая,
Як з табой расстанёмся?
— Дзіцятка маё, мілае маё,
Лёганька расстанёмся:
Сваты прыедуць, цябе забяруць,
А я тут застануся.

ОЙ, ТАМ НА ГАРЫ, ТАМ НА ВЫСОКАЙ

Ой, там на гары, там на высокай
Сівы конь разгуляўся,—
Красны малойчык, белы Дунайчык
На вайну выбіраўся:

— Пакідаю цябе, мая міленька,
Ды пры цёмненькім лесе!
Ой, гаруй, гаруй, мая міленька,
Так, як ластаўка ў стрэсе!

— Я гаравала, я гаравала
І гараваці мушу,—
Высушыў мяне, маладзенькую,
Высушыў маю душу!

ОЙ, РАЗВІСЯ ТЫ, ДЫ СУХІ ДУБЕ

— Ой, развіся ты, ды сухі дубе,
Ды на чатыры лісты,—
Ой, любіў, любіў я дзве дзеванькі
Ды не меў з іх карысці:

Адную любіў ды на Вальні,
А другу на Украіні,—
Ой, разрэзали маё сэрдацька
Ды на дзве палавіны.

Ой, ўзыйдзі, ўзыйдзі, ясны месячк,
Як найбольшае кола,
Ой, выйдзі, выйдзі, мая дзяўчына,
Ды хоць на адно слова!

— Я выхадзіла, я гаварыла,
Беленькі Дунаю,—
Людзі гавораць, я сама знаю,
Што не жыць нам з табою.

— Няхай гавораць, няхай гавораць
Хоць па цэламу свеце,—
Я цябе любіў і любіць буду,
Мой ружовенькі цвече!

НЕ ДАСПЕЛАЯ МАКАЎКА

Недаспелая макаўка,
Ой, рана, рана, макаўка,
А дзе ты будзеш даспяваць,
Ой, рана, рана даспяваць?
Ці ў гародзе на градзе,
Ой, рана, рана на градзе,
Ці ў капусце ў баразне,
Ой, рана, рана ў баразне?
Недарослая паненка,
Ой, рана, рана, паненка,
А дзе ты будзеш дарастаць,
Ой, рана, рана дарастаць?
А ці ў таткі ў хаце,
Ой, рана, рана ў хаце,
Ці ў мілага на руцэ,
Ой, рана, рана на руцэ?

УЖО ПОЗНЕНЬКА, ДЫ НЕ РАНЕНЬКА

Ужо позненька, ды не раненька,
Сонейка на захадзе.
Ужо дзевачка маладзенькая
У мамачкі на выхадзе.

Узяла конаўку, пайшла ў каморку,
Беленька памылася,
Вышла з каморкі, вышла з новенькай
Мамачцы нізенька скланілася:
— Дзякуй, мамачка, дзякуй, родная,
За тваё гадаванне,
Вот цяжкае, ды не лёгкае,
Нам з табой расставанне!

У ГАРОДЗЕ ДА НА ПАГОДЗЕ

У гародзе да на пагодзе
Канпелька стаяла,
На канпельцы, на зялёненькай
Зязюля кукавала.
Чыя мамачка, чыя родная
Зязюлю праклінала:
— Каб ты, зязюля, каб ты, рабая,
Болей не кукавала, —
Пракукавала, прашчабятала
Дачушку-работніцу,
Выкукавала, вышчабятала
Нявестку-нягодніцу.
Да ўстану я рана, гляну на хатку,
Слёзкамі абліюся,
Хатанька мая не меценая,
Ложачкі не мытыя!

ПЛЫЛА ВУТАЧКА, ПЛЫЛА ШЭРАЯ

Плыла вутачка, плыла шэрая
Па сінім Дунаі.
За ёй галубок, за ёй сівенькі
Да за ёй буркуючы:
— Пастой вутачка, пастой, шэрая,
Мы з табой пабуркуем!
Быў я на моры, чуў я размову
Пра цябе, сівенькую,
Што робяць сілля на твае крылля,
Хочуць цябе забіць,

Што робяць сеці на твае дзеці,
Хочуць іх палавіць!
— Няхай стаўляюць, няхай рыхтуюць,
Я-ж іх не баюся, —
Крыльцамі ўзмахну, ножкамі ўстрахну,
Я й назад павярнуся.—
Ішла дзевачка маладзенькая
Праз новыя сені,
За ёй малойчык, за ёй малады,
Да яе гаворачы:
—Пастой, дзевачка, маладзенькая,
Мы з табой пагаворым!
Быў я на рынку, чуў я навінку
Пра цябе, маладзеньку:
Таргуюць чапец, купляюць вянец
На тваю галоўку!
— Няхай таргуюць, няхай купляюць,
Я-ж іх не баюся,
Калі трэба мне будзе, маладой,
Я без іх прыбяруся!

ОЙ, ПАЙДУ ПАД КАЛІНАВЫ ЛУГІ

Ой, пайду пад калінавы лугі,
Судосіць мяне казак недалугі,
Будзе ў мяне дарожкі пытаці,
А я не знаціму, што яму казаці.
— Павяла-б цябе пад гай зеляненькі,
Шкада цябе, што казак маладзенькі;
Павяла-б цябе пад калінавы луг,
Да шкада цябе, што казак недалуг;
Павяла-б цябе пад бацькавы сені,
Да шкада цябе, што вячэраці селі.
— Мусі ты, дзеўча, не ў бацьюхна расла,
Калі ты не знаеш, куды дарожка пайшла?
— Не на то мяне маці радзіла,
Каб я казакаў па дарожках вадзіла,—
Да на то мяне маці радзіла,
Каб я работу ўсяку рабіла!

**ОЙ ПАЙДУ, ПАЙДУ, ДЗЕ З РОДУ
НЕ ХАДЗІЛА**

Ой, пайду, пайду, дзе з роду не хадзіла,
Ой, ці не знайду, каго верна любіла.

Каго любіла, таго ў людзі пусціла,
Каго не знала, з тым на шлюбе стала.

На шлюбе стала з сіваю барадою,
А ў людзі пусціла Яся маладога.

Яго барада, як на вуліцы смецце,
А я, малада, як калінанька ў цвеце;

Яго барада толькі жар замятаці,
А мной, маладой, будзе пасылаці.

СТАІЦЬ ЧОВЕН ВАДЫ ПОВЕН

Стаіць човен вады повен,
Бадай-жа ён да пахіснуўся;
Дзесь паехаў мой міленькі,
Бадай-жа ён ды не вярнуўся.
Ой, чуй, божа, ды не дай, божа,
Што-ж гэта я да згаварыла,
Ой, каб маго міленькага
Прачыстая ды спадабіла.

ПАЗАРАСТАЛІ МАЕ СЦЕЖАЧКІ

Пазарасталі мае сцежачкі
Травою-муравою,
Дзе я хадзіла, дзе я гуляла
Дзеўкаю маладою.

Пазарасталі мае сцежачкі
Зялёненькім спарышам,
Дзе я хадзіла, дзе я гуляла
Са сваім таварышам.

МЯДЗВЕДЗЬ КАРУ ДЗЯРЭ

Мядзведзь кару дзярэ,
Дзяўчына ваду бярэ.
— Мядзведзь, нашто кара?
— Дзяўчына, нашто вада?
— Вадзіца, крупу варыць!
— Карыца, у печы паліць!
Мядзведзь клыпу, клыпу,
Памачыў ногі ў крупу,
А медзвядзяты не ведалі,
Узялі ды з'абедалі.

ОЙ, БЯРОЗА, ТЫ БЯРОЗА

Ой, бяроза, ты бяроза,
Чаму ты бела—не зялёна?
— Як-жа мне зялёнай быць:
Хто ідзе—не абміне—
Хто ідзе — не абміне, —
Пада мной агонь кладзе!
Усе мае карэнні паляць,
Мае лісцікі ўсе смаляць.
Маё карэнне папалілі
І лісцікі пасмалілі.

ОЙ, ЗАРЖЫ, ЗАРЖЫ, СІВЫ КОНІЧАК

Ой, заржы, заржы, сівы конічак,
У роўнае поле йдучы,—
Ці не пачуе мілая мая,
Вячэру гатуючы.

Конічак іржаў, аж явар дрыжаў,
Міленькая пачула,—
Яна пачула, цяжка ўздыхнула,
Жаласна заплакала:

— Вось каб я была шэрая зязюля,
Каб я ўмела лятаці,—

Паляцела-б я па белым свеце
Свайго мілага шукаці.

Ляцела поле, ляту другое,
Нідзе яго не відаць,—
Сяду я пайду ў вішнёвым саду,
Стану жаласна кукаваць!

Вышла ўдава з новага двара,
Стала мяне унімаці:
— Пакінь, зязюля, пакінь, шэрая,
Жаласна кукаваці!

— Я не пакіну, я не пакіну,
Аж пакуль не загіну,—
Тады пакіну, тады пакіну,
Як вазьму загіну.

КАЛЯДНЫЯ І НОВАГОДНІЯ

**ОЙ, НУ, НУ, КАЗА,
ОЙ, НУ, НЯБОГА**

Ой, ну, ну, каза, ой, ну, нябога,
Дасць табе наш пан поўзалатога.
Дасць табе наш пан поўзалатога
І дзесяць грошай, казе харошай,
Што ў нашай казы рогі харошы.
Падзівіцеся, добрыя людзі,
На тую раду, старую бабу.
Старая баба салому сячэ,
Салому сячэ, пірагі пячэ.
На гары каза з казянятамі,
А ў даліне воўк з ваўчанятамі.
Як прыбег заяц, стаў казу лаяць:
— Ох ты, казінка, не гаспадынька!
Ох ты казінка, не гаспадынька,
Узяла-б сярпок, нажала-б снапок,
Свае дзетачкі ды накарміла,
У ніцу ложу спаць палажыла!—
Як лягла спаці, не магла ўстаці,
А проша ўстаці, штокольвек даці,
Ці каўбасіцу, ці паляндвіцу,
Ці кусок сала, каб каза ўстала.
Ды нашай казе не многа трэба:
Поўбочкі грэчкі на перапечкі,
Рэшата аўса, наверх каўбаса,
Поўвоза сена, каб каза села.

ЛЯЦІЦЬ, ЛЯЦІЦЬ ГАЛУБЧЫК

Ляціць, ляціць галубчык,
Вядзе сабе галубку.
— Сякі-такі, галубчык,
Пусці мяне, дзе ты браў!
— Браў я цябе ў лясочку,
Пушчу цябе у садочку;

А як пушчу — назначу, —
Крылля, пер'е пазлачу!
Едзе, едзе Франучок,
Вядзе сабе дзеваньку.
Вядзе сабе дзеваньку,
Яна ў яго просіцца:
— Сякі-такі, Франучок,
Пусці мяне, дзе ты браў!
— Браў я цябе ў мамачкі,
Пушчу цябе ў свякроўкі.
А як пушку — назначу, —
Русу косу распляту!

ТЫ, ВУТАЧКА-ПЕРАБАЎНАЧКА

Ты, вутачка-перабаўначка,
Салавейку перабавіла.
— Не я яго перабавіла,
Ён да мяне сам пераляцеў, —
Ён на мяне паквапіўся,
Ён на маё пер'е да рабое.
І на маё пер'ейка рабое,
І на маё крылле залатое.
— Ты, Марылька-перабаўначка,
Ты Яначку перабавіла!
— Не я яго перабавіла,
Ён да мяне сам пераехаў,
Ён на мяне паквапіўся,
Ён на маю ціхую паходку.
Ён на маю ціхую паходку
І на маю скорую работку, —
Што я паціхеньку хадзіла,
Скорую работку я рабіла.

ШЧОДРЫ ВЕЧАР

Шчодры вечар,
Каляда, каляда!
Добры вечар,
Каляда, каляда!

Пане гаспадару,
Ці спіш, ці ляжыш,
Ці нас не чуеш?
Адчыні акно,
Паглядзі ў гумно,
Што ў тваім гумне
Сам бог ходзіць,
Скірты лічыць
І цябе клічыць.
Табе дар дасць,
З токам жыта;
Жанухне тваёй
Шубу да долу;
Сыночкам тваім
Да па коніку.
Да па коніку,
Да па вараненькім:
Дачушкам тваім
Да па вяночку.
Да па вяночку,
Да па руцьвяненькім.
Пане гаспадару,
Просім не трымаць,
Кароткі світкі,
Сцюдзёна стаяць.
Наш дар невялікі:
Рэшата аўса.
Рэшата аўса,
Наверх каўбаса.

ПРЫЕХАЎ КНЯЗЬ ІЗ КІЕВА

(Шчадроўка)

Прыехаў князь із Кіева
Да места сталіцы да Львова.
Дай-жа, божа, на здароўе.

Казаў гарматы вышай даці
І Львоў места заваяваці.
Дай-жа, божа, на здароўе!

Вышлі да яго тры паненкі,
Тры маладыя Вольвянкі,
Прынеслі дар харошы,
Дар харошы, мільён грошы.
Дай-жа, божа, на здароўе!

Ён таго дару не ўзяў, не пакланіўся,
Казаў гарматы вышай даці
І Львоў места заваяваці.
Дай-жа, божа, на здароўе!

Вышлі да яго тры паненкі,
Тры маладыя Вольвянкі,
Прынеслі яму дар харошы,
Дар харошы — каня варанога.
Дай-жа, божа, на здароўе!

Ён таго дару не ўзяў, не пакланіўся,
Казаў гарматы вышай даці
І Львоў места заваяваці.
Дай-жа, божа, на здароўе!

Вышлі да яго тры паненкі,
Тры маладыя Вольвянкі,
Прынеслі яму дар харошы,
Дар харошы — красную паненку.
Дай-жа, божа, на здароўе!

Ён той дар узяў, шатку зняўшы, пакланіўся,
Казаў гарматы апускаці
І Львоў места не ваяваці.
Дай-жа, божа, на здароўе!

ВЯСЕЛЬНЫЯ

НА ЗАРУЧЫНАХ

Прапіла мамка дочку
На салодкім мядочку
Ды, упіўшыся, скача,
А праспаўшыся, плача:
— Добра было прапіваці,
Цяжка будзе аддаваці!—
Коліць мамцы ў грудзі,
Павязуць дачку ў людзі.
Коліць мамцы ў пяты,
Павязуць дачку з хаты.

АДДАВАЙЦЕ, НЕ БОЙЦЕСЯ

Аддавайце, не бойцеся,—
Каяцца не будзеце,
У нас маладухам добра:
Бочкамі ваду возяць,
А катламі есці вараць,
А дзевяры таўкуць, меляць,
А залвіцы прадуць, беляць.

УВЕЧАРЫ ПЕРАД ШЛЮБАМ

Зборная суботка настала,
Марылька дзевачак сабрала.
Сабраўшы, ў радочак саджала,
Сама ўсіх вышэй засядала;
Скланіла галоўку ўсіх ніжэй,
Думала думку ўсіх мацней.

— Не думай, Марылька, не думай,
Маладой галоўкі не займай!
— Як мне, маладзенькай, не думаць:
Не знала свякроўкі — буду знаць.
Не знала свякроўкі — буду знаць.
Сама не ведаю, як назваць!
Назваўшы мамачкай — жалюся,
Назваці свякроўкай — баюся!
— Марылька, ад долі не ўцячэш,
Свякроўку ты мамкай назавеш!

ЗЫБНУЛА МОРА, ЗЫБНУЛА

Зыбнула мора, зыбнула,
Маладая Марылька танула.
За ёй мамачка беражком,
Кліча Марыльку галаском,
Кліча Марыльку галаском:
— Падай, Марылька, ручаньку!
— Не дам, мамачка, ні адной,
Бо я мамцы нягодна!—
Зыбнула мора, зыбнула,
Маладая Марылька танула.
За ёй Яначка беражком,
Кліча Марыльку галаском,
Кліча Марыльку галаском:
— Падай, Марылька, ручаньку!
— Бяры, Яначка, хоць і дзве,
Бо я буду пры табе!

ДЫ ЗАЖАДАЛА ДЗЕВАЧКА

Ды зажадала дзевачка
З трох зелляў ды вяночка
Ды з каліны пвяточка.
Пасылала свайго брацейку
У цёмны луг ды па каліну,
У шчыры бор па свізіну.
Яшчэ братка не даязджае,
Ужо каліна выцвітае,

А свізіна пасыхае.
— Сястрыца мая родная.
Не з чага ды вянка звіць,
Трэба габе ў мяне быць!
— Ой, брацейка, мой родненькі,
Да і ў полі чабару многа:
Я з чабару ды вянок саўю
І такі-ж я да замуж пайду!

ПАЧЫНАЮЧЫ ВЯСЕЛЛЕ

Хадзіла Ганначка па ночы,
Шукала цыбульку пад вочы.
Не нашла цыбулькі—часнычок,
Заплач, Ганначка, на часок.
Нашла цыбульку не ў час,
Будзеш плакаць не ў нас, —
Будзеш плакаць пад хляўцом,
Выціраць слёзкі рукаўцом.
Будзе паветка за хатку,
Будзе суседка за матку.
Паветка за хатку—не цёпла,
Суседка за матку—не добра.

ПЕРАД ВЫЕЗДАМ ДА ШЛЮБУ

Ганначка татачку просіць:
— Татачка, мой родны,
Благаслаўляй, не забаўляй,
Пачынай вяселейка,
Пускай дружынку гуляці!
Дружынка гуляць хоча,
Я, маладая, пасядзець,
На дружынку паглядзець.

А У НЯДЗЕЛЮ РАНЕНЬКА

А ў нядзелю раненька
Разлягай, дуброванька.
Разлягай, дуброванька,
Раўнуйся, дарожанька:

Дзевачка к вянцу едзе
Ды з русаю касою,
З вялікаю дружнаю!
— Брацейка мой,
Не наганяй каня на воз,
Не зачapaй да косы-русы.
Каса мая да русенькая,
Сляза мая драбненькая!

ЗЯЛЁНЫ ЯВАР ПА-ПА ДВОРЫ ПАСЛАУСЯ

Зялёны явар па-па дворы паслаўся,
Малады Юзючок у дарожку сабраўся.
Сеў за столікам, мёду, віна напіўся,
Вось затое ў дарожачку спазніўся.
Ой, нуця, нуця, вараныя коні пад намі,
Яшчэ ехаць чатыры мілі барамі.
Яшчэ ехаць чатыры мілі барамі,
А пятую да паненкі ў двор сватамі
Каб мы яе на падвор'і засталі,
Каб мы яе па русай касе пазналі,
Каб мы яе правай ручкай віталі,
Каб мы з ёю залаты пярсцёнак мянjalі.

ОЙ, У САДЗЕ, САДЗЕ, У ЗЯЛЁНАЙ РУЦЕ

Ой, у садзе, садзе, у зялёнай руце,
Ой, скача конічак у шаўковым пуце.
Вышаў Яначка ды рассмяўся:
— Чаго ты, коніку, так разгуляўся?
Пастой ты, коніку, я цябе паймаю,
Я цябе паймаю ды асядлаю!
Сяду, асядлаю ды паеду,
Ой, паеду да цёшчы к абеду!

ПАВУЧОК ПА НЕБЕ ІДЗЕ

Павучок па небе ідзе,
Марылька да шлюбу едзе,
Мамачцы ў ножкі падзе:
— А, мамачка, родная, запалі мне свечачку,
Перайдзі мне сцежачку,
Бітую, таптаную,
Для дзіцяці кахан'ага!—
Чыя гэта мамачка ў канцы стала стаць,
На сваё дзіця глядзіць:
— На маё дзіцяточка чорная смуга пала!

КАЛІ ПРЫЕДУЦЬ ПА МАЛАДУЮ ДА ШЛЮБУ

Зарзалі варанья коні на дварэ,
Як пачула малада (імя) ў каморы,
Як кінецца сваёй мамачцы ў ногі:
— Не аддай, не аддай, мая мамачка, ад сябе,
Перазімую я гэту зімачку у цябе!
— Як-жа цябе, маё дзіцяточка, не аддаці,
Прыехалі тыя госці, што узяці:
Даю есці — не ядуць,
Сцялю пасцельку — не лягуць!
— Калі ты мяне, мамачка, аддасі,
На вароцейках запішы, —
Як будзеш вароцейка адчыняць,
Будзеш мяне, маладую, ўспамінаць!

ПРЫЕХАУШЫ АД ШЛЮБУ

Ганначка ад шлюбу прыехала,
Татачку да ног пала:
— Татачка, мой родны,
Або мяне развянчайце,
Ручкі мае развяжыце,
Слоўца маё адкажыце!
— А маё ты дзіцятка,
Лепей табе сто коп даці,
Чым цябе развянчаці,
Ручкі твае развязаці,
Слоўца тваё адказаці!

ЛЯЦЕЛІ ГУСАНЬКІ ЦЕРАЗ САД

Ляцелі гусанькі цераз сад,
Клікалі Ганначку на пасад.

Што вам, гусанькі, да таго,
Ёсць у мяне баценька ля таго:

Ён мяне з маленькае гадаваў,
Ён для мяне чырвончыка гатаваў.

І ён мяне на пасадзе пасадзіць.
І ён мяне чырвончыкам падарыць.

ЗАМЯТАЙ, МАТКА, ЖАР, ЖАР

Замятай, матка, жар, жар,
Бо будзе дачкі жаль, жаль!
Закідай, матка, дровы —
Аставайся здарова!

У ДЗЕНЬ ШЛЮБУ

Непраўдзівая калінка—
Няпраўду саду казала.
Казала: цвісці не буду,
Чырвоных ягад не будзе.
Прышла вясёнка раненька,
Стала калінка бяленька.
А калі восень настала,
Калінка чырвонай стала.
Непраўдзівая Марылька—
Няпраўду маме казала.
Казала — замуж не пайду,
Свайго Яначкі не люблю!
Прышла нядзелька раненька,
Села Марылька блізенька.

ВЫХОДЗЯЧЫ З-ЗА СТАЛА

Сакоча цяцера, сакоча,
А з бору ляцеці не хоча:
А ў бару ягадкі салодкі,
Чыстая вадзіца ў крыніцы.
Ой, плача (імя), плача,
Да шлюбу ехаць не хоча:
— Як з табой, мама, расстацца,
Ці мне гадочак астацца?
Як-жа мне з мамачкай расстацца,
З чужой свякроўкай пазнацца?
Тут мая мамачка родная,
А чужая-ж свякроўка нягодная!
А я ўжо ў мамачкі не буду,
У чужой свякроўкі век збуду!

СІРОЦКІЯ

Расцілаецца, развіваецца
У гародзе зеллечка.
Пачынаецца, начынаецца
У Ганначкі вяселлечка.
Двор вузюсенькі,
Стол нізюсенькі,
Радзіма невяліка.
— Пашлю сакала на Украінаўку
Па сваю радзіманьку,
А зязюленьку, галосну птушку,
Па сваю матуленьку.
Сакалы ляцяць, лістонькі нясуць. —
Радзіманька прыбудзе,
Зязюлька ляціць, ліста не нясе, —
Матулькі не будзе.
— Ці ты, зязюлька, ці ты, рабая,
Не ўмела пабуджаць?
— А я будзіла, а я прасіла —
Не хоча ўставаць!

ДЫ НЕ СТОЙ, БОЖА, ПАД АКНОМ

Ды не стой, божа, пад акном,
Хадзі, божа, ў хату,
Сядзь, божа, на куце
І дай долю сіраце.
А брат сястру на пасад вядзе
Да гібку кладку кладзе.
Кладачка дзыбнулася,
Сястрыца ўлякнулася.
Як пайшоў вінаград па засадзейку,
Як пайшла дзевачка па застолейку.

ОЙЧАНЬКА, МОЙ РОДНЕНЬКІ

Ойчанька, мой родненькі,
Адчыні мне ды камораньку.
Адчыні мне ды камораньку,
Пакажы мне мамку родную.
— Мамачка, мая родная,
Выйдзі ты ды з каморанькі.
Выйдзі ты ды з каморанькі,
Павядзі ты ды параданьку:
Да ёсць каму піці, есці,
Да няма каму парадку весці;
Да ёсць каму весяліцца,
Няма каму блаславіцца.

МАЛАДЗЕНЬКІ ІВАНЬКА

Маладзенькі Іванька,
Што тваё за вяселейка,
Ні музыкі не йграюць,
Цябе, маладога, не благаслаўляюць?
— Дзевачкі, мае сястрыцы,
Мая такая доля:
У мяне нет роднага татачкі,
Няма каму рады парадзіць,
Мяне, маладога, благаславіць
І на пасадзе пасадзіць.

А ХТО, А ХТО МАГІЛАЧКУ ПАТАПТАУ?

А хто, а хто магілачку патаптаў?
Малада дзевачка па магілачцы хадзіла,
Сваю мамачку на вяселейка прасіла:
— Устань, устань, мая мамачка,
Досьць спаць,
Чаму цябе ўсю ночачку
Не відаць?
Сядзяць госцейкі па застолейку,
Да й як цвет,
А як я гляну—маёй мамачкі
Між іх нет!
— Досьць, дзіцятка, па магілачцы хадзіць,
Досьць, дзіцятка, магілачку таптаць,
Досьць, дзіцятка, дробныя слёзкі раняць.
Пайду я да пана бога прасіцца,
Каб пусцілі на парадачак паглядзець.
Як ты будзеш на пасадзе сядзеці,
Тады я буду ў канцы стала стаяці;
А як ты будзеш на вазочак сядаці,
Тады я буду ў новым ганачку стаяці,
Тады я буду на парадачак глядзеці,
Ці абярэцца твой дзядзька за татку,
Ці перахрысціць дарожачку да вянца!

ЗАЙГРАЙЦЕ, МУЗЫКІ, ЖАЛОСНА

Зайграйце, музыкі, жалосна*,
Пастаньце, баяр'я, раскошна.
Пастаньце-ж, баяр'я, вы ўсе ў рад,
Будзе ісці Ганначка на пасад!
Коскамі плечы ўсцілае,
Слёзкамі дарожку ўлівае,
Белыя ручанькі ламае,
Роднага татачку пытае:
— Бедная галоўка, што-ж будзе,
Што майго татачкі не будзе!

* Прышпіляючы вянок, а даўней садзячы на дзяху.

То-ж маё няшчасце гаворыць —
Не выйдзе татачка з каморы,
Не стане родненькі ў рады.
Каму-ж я да ножак прыпаду?
Выйдзі ты, брацейка, з каморы,
Стань-жа ты, родненькі, у раду,
Я табе да ножак прыпаду,
Роднага татачку ўспамяну!

СОНЕЙКА З МЕСЯЦАМ УСХОДЗІЦЬ

Сонейка з месяцам усходзіць,
Стэфачка да шлюбу выходзіць,
Белыя ручанькі ламае,
Да сырой зямліцы прыпадае,
На шаўковы абрус кленкае,
З руты вяночка ушпіляе,
Роднага татачку пытае:
— Родненькі татачка, родненькі,
Стань ты да шлюбу годненькі!—
Татачку я не знайшла,
Ледзьве сваточкаў сабрала.
— Гукайце, сваточки, гукайце,
Мілага татачку шукайце!—
Гукалі, сваточки, гукалі
Таткі нідзе не апыталі.

ДА ХТО, ДА ХТО ЦЁМНАЙ НОЧКІ НЕ ДАС ПАУ?

Да хто, да хто цёмнай ночкі не даспаў?
Маладая Марылечка цёмнай ночкай не спала.
Да магілкі чорну сцежку таптала,
Сваю родну мамачку абуджала:
— Устань, устань, мая мамка мілая,
Скажы, скажы адно слоўца вернае.
— Не ўстану, маё дзіцятка, не магу, —
Я на цябе, родненькую, жаль маю:
Нашто прасіла такіх пышных сталяроў,—
Збудаваці мне хатачку без акон,
Не высеклі ніводнага аконца,
Не засвеціць тут ні месяц, ні сонца.

Да хто, да хто цёмнай ночкі не даспаў?
Малада Марылька цёмнай ночкі не даспала,
Цераз магілку чорну сцезжку таптала.
Яна хадзіла свайго татачку будзіць:
— Устань, татачка, устань, родненькі, не ляжы,
Хаця-ж ты мне адзін дзянёчак памажы!
— Адстань, Марылька, адстань, дзіцятка, не ўстану,
Бо я на цябе вялікі жаль маю:
Чаму наняла дальніх-далёкіх сталаюў,
Што зрабілі мне хатачку—вечны дом,
Не высеклі ніводнага аконца,
Не засвеціць ні месяц, ні сонца.

У ЦЕНІ ПРЫ РЭЧЦЫ САДЫ ЗАЦВІТАЛІ

У цені пры рэчцы сады зацвіталі.
У першым садочку зяюля кукуе,
А ў другім садочку салавей шчабеча,
А ў трэцім садочку Марылечка плача.
Марылечка плача, бо таты не мае,
Як ветка ў полі адна адцвітае.
Родны яе татка вельмі далёка,
Ён вельмі далёка: у зямлі глыбока.
Першы замочак — зялёны дзярnochак.
Другі замочак—жоўты пясочак;
А трэці замочак—сасновыя дошкі,
Сасновыя дошкі заціснулі ножкі;
А жоўты пясочак пазасыпаў вочкі,
Зялёны дзярnochак пазакладаў грудцы.
Да ўздымецеся, да вятры і буры,
Да раздзярыце зялёны дзярnochак,
Да разганеце вы жоўты пясочак,
Да паламеце сасновыя дошкі,
Да падымеце вы тату на ножкі.

ПАСЛЯ ПРЫЕЗДУ СВАТОУ ДА МАЛАДОЙ

Грудліва дарожка, грудліва,
Вараны конічак падбіўся,
Юзічак у дарожку спазніўся.
— Выламлю з бярозкі тры розгі,
Секану коніка пад ножкі!
Ці маеш, коніку, ў ножках моц?
Паеду на табе на ўсю ноч!
Пастаўлю я коніка пры ганку,
Каб заспець Адэлечку ў вянку.
Пастаўлю я коніка пры плоце,
Каб заспець Адэлечку у злоце.

ХАДЗІЛІ ДВА БРАЦЕЙКІ ПА ПОЛЮ

Хадзілі два брацейкі па полю*,
Шукалі сівага коніка падковы.
Не сівага каня нам шкада падковы,
Сястронкі нашай нам шкада мовы,
Што яна ў нас ціханька хадзіла,
Яна ў нас работку борздзенька рабіла,
Яна нас раненька будзіла:
— Уставайце, мае брацейкі, раненька,
Палівайце руту часценька!
Ой, прышоў Іванька з касою,
Ой, скасіў рутаньку з расою,
Ой, прышоў Іванька з вазочкам,
Забраў сястрыцу з вяночкам!

ЯК ЗАСТРЫГАЮЦЬ

Нясіце дзежачку хлебную,
Вядзіце мамачку родную.
А ні мне дзежачкі не нясуць,
А ні мне мамачкі не вядуць.
Хлебная дзежачка для славы,—
Родная мамачка, блаславі!

* Пяюць госці, як прыедуць да маладога.

БІЦЕ КАМЕНЬ, БІЦЕ

Біце камень, біце,
Агню даставайце,
Свечачку зажыгайце,
Дзевачку застрыгайце.

БРАТ СЯСТРУ НА ПАСАД ВЯДЗЕ

Брат сястру на пасад вядзе,
Ён яе не жалуе,
А яна яму не дзянькуе.

ЗАСТРЫГАНАЕ ДЗІЦЯ

Застрыганае дзіця
Застрыгаціся хоча.
Ручачкі пакладае,
Слёзачкі параняе.

ПЕРАД ВЫЕЗДАМ ДА МАЛАДОГА

Маладая мілага просіць:
— Ды руш, руш каня з двара,
Каб не чула мама мая,
Па садочку ходзячы,
З вішанькамі гаворачы:
— Вішанькі, цярэшанькі,
Вы сёлета зарадзілі,
Вас некаму будзе шчыпаці
Ды без майго дзіцяці!

СЯДЗЕЛА ГАННАЧКА, СЯДЗЕЛА

Сядзела Ганначка, сядзела,
На белыя ручкі глядзела:
— Белыя ручкі ў мамачкі,
Ці будзеце такія ў свякроўкі,
Чорную лялею таўкучы,
Сырую пшанічку мелючы?

Адазваўся міленькі малады:
— Не турбуй, Ганначка, галавы,
Чорную лялею перавею,
Сырую пшанічку падсушу,
Я табе работкі надменьшу,
На вулку гуляці не пушчу!

ТЫ, НІНАЧКА, РОЗУМ МАЙ

Ты, Ніначка, розум май,—
Увідзіш нагаечку—захавай,
А сама, малада, праз аконца уцякай.
— А чорт яго ад благога уцячэ,
Як дагоніць мяне маладую — засячэ!
— Ты, Ніначка, розум май,—
Падышоўшы пад аконца, паслухай,
Увойдзеш у хату, дык дзвярыма не стукай,
Ляжаш спаці, дык лакцямі не штурхай.

АХ, БОЖА-Ж МОЙ, СЛЁЗЫ КОЦЯЦЦА

Ах, божа-ж мой, слёзы коцяцца,
Мне ад мамкі йсці не хочацца.
У мае мамкі хлеб з чарнушкаю,
Назвае ўсё дачушкаю,
А ў чужое з чамярыцаю,
Назвае—чужаніцаю.

МАЛАДОЙ

Чаго ты, Ганначка, паквапіла за яго?
У яго боцікі пазычоныя—не яго,
Ды ён пазычыў у таварыша свайго,
Што ў Валожыне гліну месіць, то ў таго!
Чаго ты, Ганначка, паквапіла за яго?
У яго шапачка пазычоная—не яго,
Ён пазычыў у таварыша свайго,
Што ў Валожыне козы пасе, то ў таго!
Чаго ты, Ганначка, паквапіла за яго?
У яго бурносік пазычоны—не яго,
Ён пазычыў у таварыша свайго,
Што ў Валожыне бочкі возіць, то ў таго!

МАЛАДАЯ ДЗЕВАЧКА, ТЫ СЯДЗІШ АБЕДАЕШ

Маладая дзевачка, ты сядзіш абедаеш,
Ні аб чым не ведаеш,
Што твой мілы п'яніца,
П'яніца нядбайліца,
Дзе пойдзе, забавіцца.
У царкве не бывае,
Карчомкі не мінае.
Пойдзе ў карчму—чарку п'е,
Прыдзе дамоў—жонку б'е.
Ты, дзевачка, розум май,
Як будзе біць, уцякай
Праз кутняе аконца,
Не кажы яму ні слоўца.
Як будзе цябе даганяць,
Тады, дзевачка, моцна плач:
Ён на цябе паглядзіць,
Не будзе болей біць.

ВЫЯЗДЖАЮЧЫ ДА МАЛАДОГА

Маладая (імя) паедзеш ў чужыя людзі,
Ды будзь (імя) вумна-разумна,
Каб цябе дзевяры не ашукалі,
Каб цябе залвіцы не асмяялі,
Каб цябе суседкі не абгаварылі.
Дзевяры ашукаюць—ім сорам будзе,
Залвіцы асмяюць—ім тое будзе,
Абгавораць суседкі—
Яны маюць свае дзеткі.

ОХ ТЫ, РЭЧАЧКА, ОХ ТЫ, БЫСТРАЯ

Ох ты, рэчачка, ох ты, быстрая,
Ох ты, быстрая, беражыстая,
Ды чаго стаіш, чаго не цячэш?
— Ды я так цяку, ды я сяк цяку,
З цяжкіх камянёў усё не выцяку.—
Ох ты, дзяўчынка, маладзенькая,

Ды чаго сядзіш, чаму не плачаш?
— Ды я так плачу, ды я сяк плачу,
Сваёй матулькі ўсё не разжалю.
Мая матулька нежалосная,
Аддаець мяне недарослую,
Недарослую, недаўмелую,
Ды, як ягадку, недаспелую!

ПЕРАЛЯТАЛА СІВА ЗЯЗЮЛЬКА

Пералятала сіва зязюлька
З бору ды ў дуброву,
Села яна на сенажаці
Ды стала шчабятаяці:

— І ў бару добра, і ў бару добра,
А ў дуброве яшчэ ляпей!
Куды палячу, ды ўсюды пажыўлюся,
У крыніцы пры беражку
Вадзіцы нап'юся!

Пераехала красна дзеванька
Ад бацькі да свёкратка,
Села яна на покуці
Ды стала размаўляці:

— У бацькі добра, у бацькі добра,
А ў свёкратка яшчэ лепей!
У майго свёкратка камораў многа—
Люблю пахаджаці,
А дзевяраткі ўсе маладыя —
Люблю жартаваці!

ОЙ, У ДУБЕ, ДУБЕ ДЗВЕ ГАЛУБКІ ТРУБЯЦЬ

Ой, у дубе, дубе дзве галубкі трубяць,
Свёкар нявестку ды раненька будзіць:
— Уставай, нявестка, уставай, нябога,
Бо ўжо пеўні пелі, а зоры зарэлі,
Пастушкі ўсталі ды валы пагналі!

— Як я была ў бацькі, то пеўняў не чула,
То пеўняў не чула і зораў не знала,
А цяпер у свёкратка я пеўняў пачула,
Я пеўняў пачула і зоры пазнала.
Я пеўняў пачула, рыдню метучы,
А зоры пазнала, па вадзіцу ідучы.

МАЛАДОМУ

Ляцеў зайчык цераз гайчык ды ў авёс,
А па што ты дзяўчат баламуціш, па што лжэш?
А ты казаў—дзевяць валоў, бугаёў,
А як я прышла, аднаго знайшла без рагоў.
Ляцеў зайчык цераз гайчык ды ў авёс,
А ты, друшчатка, баламутка, па што лжэш?
Ты казала дзевяць дзевяроў, як дубоў,
А як я прышла, аднаго знайшла без зубоў.
Ляцеў зайчык цераз гайчык ды ў авёс,
А ты, друшчатка, баламутачка, па што лжэш?
Ты казала дзевяць залвіц, як царыц,
А як я прышла, дык адну знашла, як мядзведзь.

КАБ ТАБЕ, АНДРЭЙКА

Каб табе, Андрэйка,
Кот вочкі выдраў,
Як ты маладую
Нехарошу выбраў:

Сама на возе,
Ногі на парозе;
Стаіць ля ступы,
Развесіўшы лупы;
Стаіць ля ямкі
Просіць дзялянкі.
— Ох вы, дзевачкі,
Мае сястрыцы,
Я ездзіў паночы,
Не глядзеў ёй ў вочы,
А як стала відна —
Самому стыдна!

ПРЫЕХАУШЫ ДА МАЛАДОГА

Маладзенькі Іванька
Прывёз сабе баярачку,
Паставіў яе у ганачку,
Сам вайшоў у хатачку
Папрасіць свайго татачку:
— Татачка, мой родненькі,
Прымі маю баярачку,
Што стаіць у новым ганачку!

ІЗ БОРУ ВЕТРЫК ВЕІЦЬ

Із бору ветрык веіць,
Маладая жыта сеіць:
— Зарадзі, божа, жыта буйнае,
Ядранае, ядром ядраніста,
Каласамі каласіста!
Наша маладая мала,
Каб стоячы жыта жала!

КАЛІ ПРЫЕДУЦЬ СВАТЫ

У полі дубочак разлягаецца,
Багатыр дачкою набіваецца:
— Хлопчыкі, брацця, да бярыце дачку
Багатырначку.
Да дарую, брацця, да кубялец плацця,
І пару кошак і клочча мяшок.

ОЙ, БУДЗЕ-Ж НАМ, БУДЗЕ

Ой, будзе-ж нам, будзе,
Што-ж мы спазніліся.
Ой, мы адмовімся:
Убіралі мы старасту
Да у кунныя шубы,
То ў сівыя світкі,
То ў лісавы шапкі!

МЫ ДУМАЛІ СВАТЫ БАГАТЫ

Мы думалі сваты багаты,
Ажно яны гарбаты,
А на гарбу вярба,
А ў той вярбе сава,
Лапамі перабірае,
Свахам вочы выдзірае!

СВАТАМ

Едзьце, сваты, дадому, дадому,—
З'елі коні салому, салому,
Каля плоту крапіву, крапіву,
Усім людзям на дзіва, на дзіва!
Едзьце, сваты, з богам дамоў, з богам дамоў,
Не крыўдзьце нашых дамоў, нашых дамоў!
Нашы дамы, як гарады, як гарады,
Вашы дамы, як нашы, як нашы,—
Па тры калы ўбіта, ўбіта,
Атопкамі накрыта, накрыта!

А БАРАНЬКА СІВЕНЬКІ

А баранька сівенькі, сівенькі, сівенькі,
На ім воўніца сучыцца, сучыцца, сучыцца,
Нам гарэлкі хочацца, хочацца, хочацца,
Мы бараньку стрыч будзем, стрыч будзем,
Мы гарэлку піць будзем, піць будзем.

СВАТАМ

Нашы сваты ганорныя,
Іх коні бязногія.
Яны самі пяшком ішлі,
Маладую ў мяшку неслі.
Хоць вы мяшок развяжыце.
Маладую нам скарэй пакажыце.

КАЛІ СВАТАМ ДАЮЦЬ ВЯЧЭРУ

А хто ў нас на зайцы лас?
— Друшчатка наш на зайцы лас,
Узяў лучок, стрэлак пучок,
Пайшоў у поле зайцы біці.
Забіў вутку ў цёмным кутку,
Забіў лося ў цёмным лесе,
Забіў зайца сярод гайца,
Забіў варону сярод лёну,
Забіў сароку на коліку,
Забіў пліску сабе ў міску.

ДОБРАЯ СВАТОМ ВЯЧЭРА

Добрая сватом вячэра —
Перад кожным пячэня.
Перад друшчаткам сарока
Расставіла ногі шырока;
Перад падрушчым галіцы,
Бо ён вялікі п'яніца;
Перад трэцім сватам варона,—
Ён у нас толькі сягоння;
Перад маладым белы сыр,
Бо ён у маткі мілы сын;
Перад маршалкам куранё,
Бо ён сядзіць, як панё!

ПРЫПЕУКІ НА ВЯСЕЛЛІ МАЛАДОЙ

— А скуль, дзеўка?—з Гарэхава!
— Чаго да нас прыехала?
А ты маткі адраклася,
З жаніхом прывалаклася.

БАЦЬКАМ МАЛАДОГА

Ой, адчыняй, тату, хату,
Бо сын вязе бяду ў хату!

А свякруха збаялася
Ды за печку схавалася,
Ступаю закацілася,
Памялом заквяцілася.

СЯСТРА МАЛАДОГА ПЯЕ ДЛЯ БРАЦІХІ

Ой, не ўважай, братавая,
У нас работа не цяжкая:
Сам дзяркач хату мяце,
А з-пад печы вада цячэ,
А у пячы свінні рыюць,
А кошачкі лыжкі мыюць!

ДЗЯЎЧАТЫ І СВАХА

Дзяўчаты:

— Ой, скачымо, прыскочымо
Да сваечкі блізенька,
Пытацімо каравая часценька.
Ой, скачымо, прыскочымо
Да сваечкі йшчэ бліжэй,
Пытацімо каравая йшчэ часцей!

Сваха:

— Пытайцеся, дзевачкі,
Сватаўскага дружочка,
Ой, ці зволіць, ці пазволіць
Вам каравая даці,
Ой, ці скажа, ці прыкажа
Больш песень спяваці!

Дзяўчаты да дружка:

— Пазволь, дружочку, каравая даці,
Умеем, дзевачкі, хораша спяваці,
Не пашкадуйце каравая даці!

НІКАМУ-Ж ТАК НЕ ДОБРА

Нікаму-ж так не добра,
Як нашай нявестцы, —
Муж у полі арэ,
А жонка на месце.

Муж із поля ідзе
І пастогнівае,
А нявестка ідзе з места
І пагулівае.

— А мая-ж ты міла,
Дзе-ж гэта бывала?
— Я па полі хадзіла
І цябе шукала.

— А мая-ж ты міла,
Няпраўду гаворыш,
Ты на месце была,
З хлопцамі гуляла!

— А мой-жа ты мужычок,
Што-ж гэта з табою?
Ты вазьміся пад бакі,
Йдзі перада мною! —

Дурны муж, як варона,
Узяўся у бокі,
Як ідзе, так ідзе
Перад ёй у скокі.

— Паслухайце, людзі,
Што скажу за дзіва,
Што я свайго мужычка
Вывучыла гайдучка!

Запрагу бароначку,
Баранаваць буду.
Валачыла, валачыла,
Узяла адпачыла.

Запрагу цялежку
І вазьму дубіну,
Насяку, накладу,
Прывязу лучыну:

— Вязі, мужу, цераз лужу,
А хоць падарвіся,
І са мной, маладой,
Болей не сварыся!

Д О Р А Ч Ы

Кацілася, валілася
Калодачка з печы,
Ударыла, ударыла
Яначку у плечы.

— Бадай мяне, бадай мяне
Калодачка ўбіла,
Абы мяне, абы мяне
Зосечка любіла.

Выкацілі, выкацілі
Дубовую бочку,
Выкруцілі, выкруцілі,
Бо хароша была.

П А Д А Р Ы У Ш Ы

Ой, дарылі і дарылі,
Ды не многа падарылі:
Сто рублёў і чатыры,
А пятага на дарогу,
Марылеццы на ўспамогу.

ПАДАРЫУШЫ

Сцялю, сцялю пасцелечку,
Сцялю пухавую,
Каго люблю, каго люблю
Таму падарую.

Янку люблю, Янку люблю,
Янку падалую,
Пуховую падушачку
Яму падарую.

На пуховай падушачцы
Добра паляжаці,
З маладою Марылькаю
Добра жартаваці.

Жыта-ж маё веянае
Сыпалася з меха,
Жонка-ж мая маладая,
Бярэць мяне ўцеха.

ЯК БЛАГАСЛАУЛЯЮЦЬ МАЛАДЫХ

Няхай цябе бог благаславіць
Шчасцем, доляю,
Векам доўгім,
Бытам добрым!
Дай-жа, божа, гэтай пары
Шчасце й долю,
Хлеба й волю,
Каб бог жыта радзіў,
Скаціну зашчыціў,
Здароўем надзяліў!
Каб былі багаты, як зямля,
Здаровы, як вада,
Нахільны, як вярба,
Каб адзін аднаго шанавалі
І нас, старых, не забывалі.

ЯК АД'ЯЗДЖАЮЦЬ ПРЫДАНЫЯ

Ой, сваіцы, галубіцы,
Просім вас,
Каб не было нашай дзевачцы
Ганьбы ў вас,
Каб не стаяла цёмнай ночачкай
Пад акном,
Каб не ўцірала дробны слёзачкі
Рукавом,
Каб не была паветачка
За хатку,
Каб не была суседачка
За матку.
Бо паветачка—не цёплая
Хатачка,
А суседачка—не родная
Матачка.

ЯК АД'ЯЗДЖАЮЦЬ ПРЫДАНЫЯ

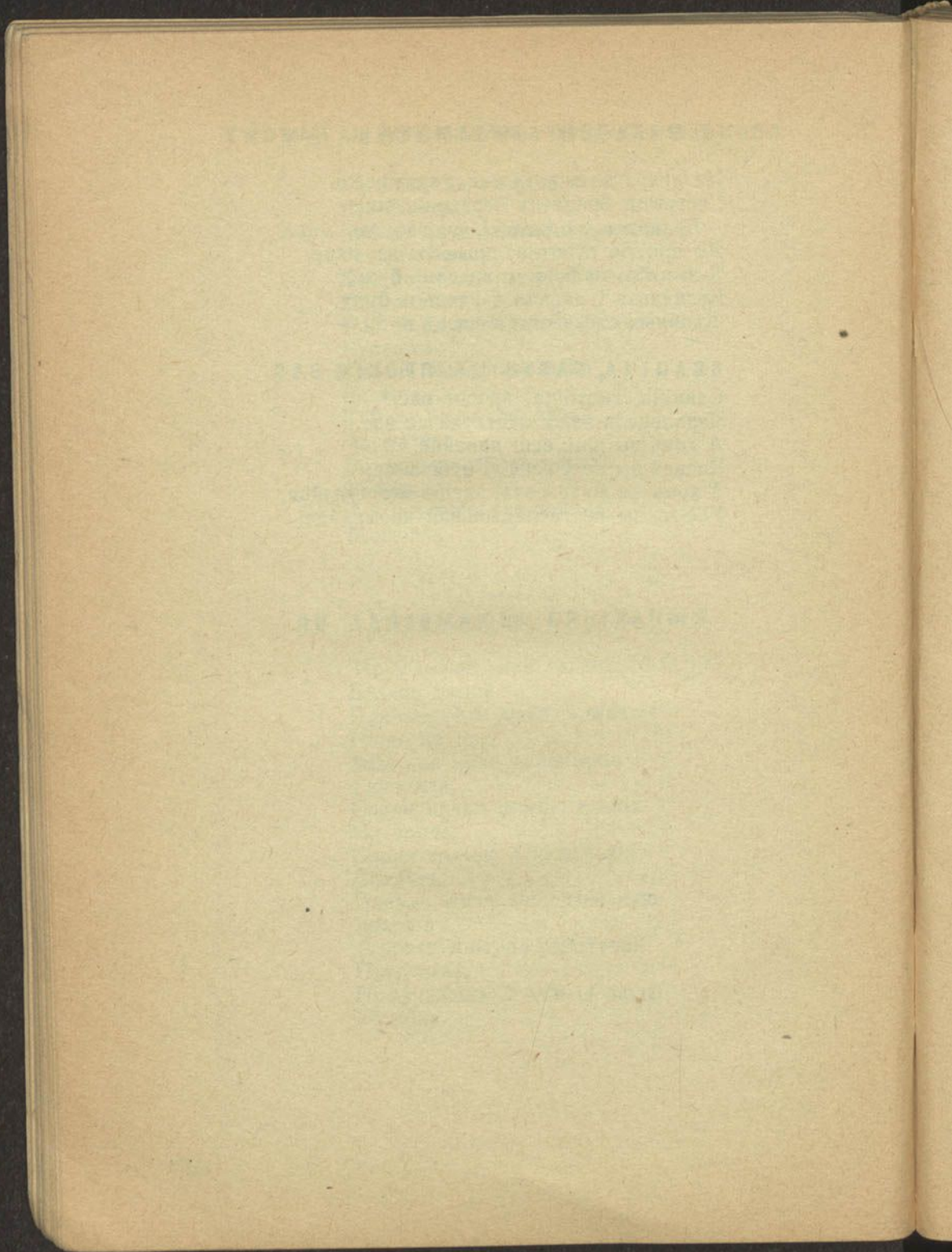
Прыданачкі, мае галачкі,
Едзьце дамоў,
Пакланецся маёй мамачцы
Нізка да ног,
Што яна мяне маленькаю
Гадавала,
Сорак ночак цямнюсенькіх
Не спала,
Сорак свечак яснусенькіх
Спаліла,
Пакуль мяне маладзенькую
Зрасціла,
А зрасціўшы, да работачкі
Прыўчыла,
Прыўчыўшы, ў чужыя людзі
Пусціла.

ГОСЦІ МАЛАДОЙ, АД'ЯЗДЖАЮЧЫ ДАДОМУ

На дварэ дождж ідзець, пераліваець,
Сястрыца брацятку пераграшаець:
—Брацятка, родненькі, не забудзь мяне,
Як прыдзе суботка, прыедзь па мяне,
Я-ж цябе, малада, дажыдаць буду,
Часценька ў акенца паглядаць буду,
Дробныя слёзачкі праліваць буду.—

СВАЦІЦА, ГАЛУБІЦА, ПРОСІМ ВАС

Сваціца, галубіца, просім вас,
Пераляцела наша ластаўка да вас.
А хоць вы піці, есці давайце,
Часцей вы яе ў госцікі пушчайце,
А хоць вы яе трэсачкі насіць застаўляйце,
Усё-ж вы яе гаспадынькай называйце!

II

СЯМЕЙНЫЯ

COMMENTARY

ЛЮБОУЊНЫЯ

НА БІТЫМ ГАСЦІНЦЫ

На бітым гасцінцы
Карчомка стаяла,
Ох, люлі, палюлі,
Карчомка стаяла.

У той карчоманьцы
Музыка іграла,
Ох, люлі, палюлі,
Музыка іграла.

Ішлі тры дваракі,
Усе тры дуракі,
О, люлі, палюлі,
Усе тры дуракі.

Адзін дурачына
На скрыпачцы йграе,
О, люлі, палюлі,
На скрыпачцы йграе.

Другі дурачына
Мёд, віно купляе,
Ох, люлі, палюлі,
Мёд, віно купляе.

Трэці дурачына
Дзеўку намаўляе,
Ох, люлі, палюлі,
Дзеўку намаўляе:

— Ідзем, дзеўка, з намі,
З намі, дваракамі,
Ох, люлі, палюлі,
З намі, дваракамі!

У нас будзе лепей,
Як у тваёй мамы,
Ох, люлі, палюлі,
Як у тваёй мамы.

У нас будзеш хадзіць
Шоўкам вышыванай,
Ох, люлі, палюлі,
Шоўкам вышыванай!—

Павялі дзяўчыну
Гарамі, даламі,
Ох, люлі, палюлі,
Гарамі, даламі.

— Ой, вярніся, дзеўка,
Ты да сваёй мамы,
Ох, люлі, палюлі,
Ты да сваёй мамы!

— У той бок я йшла,
Назад не вярнуся,
Ох, люлі, палюлі,
Назад не вярнуся,

Бо я ад радзіны
Стыду набяруся,
Ох, люлі, палюлі,
Стыду набяруся!

Павялі дзеваньку
Гарамі, лясамі,
Ох, люлі, палюлі,
Гарамі, лясамі.

Прывязалі дзеўку
Да сасны касамі,
Ох, люлі, палюлі,
Да сасны касамі.

Накрасалі агню
З белага каменю,
Ох, люлі, палюлі,
З белага каменю.

Запалілі сосну
З верху да камеля,
Ох, люлі, палюлі,
З верху да камеля.

Як сасна гарэла,
Дзеўка гаварыла:
Ох, люлі, палюлі,
Дзеўка гаварыла:
— Хто ў лесе начуе,
Няхай тое чуе,
Ох, люлі, палюлі,
Няхай тое чуе,

А хто дачок мае,
Няхай навучае,
Ох, люлі, палюлі,
Няхай навучае!

Да чужой карчомкі
Гуляць не пускае,
Ох, люлі, палюлі,
Гуляць не пускае!

Чужая карчомка
Вяліка здрадніца,
Ох, люлі, палюлі,
Вяліка здрадніца!

Яна дзеўку здрадзіць,
На агонь пасадзіць,
Ох, люлі, палюлі,
На агонь пасадзіць!

СЯГОННЯ Я ТУТА, ТУТА

Сягоння я тут, тут,
А заўтра паеду!
А хто будзе пахаджываць
Па маяму следу?

А ёсць ў мяне ладны хлопец,
Што яго любіла,
А ён выдзе, хадзіць будзе,
Дзе я пахадзіла.

А ён выдзе, хадзіць будзе,
Мяне спамінаці:
— А ўжо-ж мае дзяўчыначкі
Нідзе не відаці!

Выйдзі, выйдзі, дзяўчынанька,
У крыніцу па воду,
А я выйду, глядзець буду
На тваю паходу.

А дзе тая крынічанька,
Што голуб купаўся?
А дзе тая дзяўчыначка,
Што я любаваўся?

А ўжо тая крынічанька
Травой зарасла,
А ўжо тая дзяўчыначка
Даўно замуж пайшла.

ОЙ, ПАЙДУ Я КАЛЯ ЛУГУ

Ой, пайду я каля лугу,
Шукаючы свайго друга.
А ў тым лузе нікагенька,
Толькі ціхі салавейка.
Салавейка на каліне,
Мой міленькі на Украіне.
Салавейка на бярозе,
Мой міленькі ў дарозе.
Зляці, зляці, салавейка,
Ты з бярозы аж да долу,
Прыедзь, прыедзь, мой міленькі,
Ты з дарогі аж дадому!
Салавейка не злятае,
Мой міленькі прыезджае.
—Устань, устань, дзяўчыначка,
Годзе табе спаці,
Ідзі, ідзі, дзяўчыначка,
Мілага ўстрацаці!

АХ, БОЖА, БОЖА, КАЛІ ТОЙ ВЕЧАР БУДЗЕ?

Ах, божа, божа, калі той вечар будзе?
Прынясі, божа, каго я люблю верна,—

А хоць не яго, хоць таварыша яго,
Распытаюся пра здаровейка яго:

— А ці жыў ты, ці здароў,
Што да мяне не прышоў?

Ён дома не быў, на лугу траву касіў,
Ён траву касіў, я за ім грамадзіла.

Ён траву касіў, я за ім грамадзіла,
Ён мяне любіў, я яго прынадзіла.

Я яго прынадзіла русаю касою,
Русаю касою, дзявочай красою.

ОЙ, У ЛЕСЕ НА ЛУГУ

Ой, у лесе на лугу
Пры шырокім полі
У незнакомым табуне
Конь гуляў на волі.
— Ляці, ляці, сівы конь,
Ляці не спаткніся,
Проці мілае варот
Прызастанавіся.
Стукні, бразні капыцечкам
Хоць ў абедзве брамы,
Ці не выйдзе дзяўчынанька
З чорнымі брывамі.
Вось не вышла дзяўчынанька,
Вышла яе маці:
— Добры вечар, любы зяць,
Калі ласка, ў хату!
— Ой, я ў хату не пайду,
Пайду да святліцы,
Разбуджу салодкі сон
Краснае дзявіцы.
А дзяўчынанька спала,
Усё ва сне відала,
Правай ручкай абняла
Ды пацалавала.

МАРЫЛЯ, МАРЫЛЯ, ЧАГО У ЛЕСЕ БЛУДЗІШ?

Марыля, Марыля, чаго ў лесе блудзіш?
Мусіць ты, Марыля, майго сына любіш?
Дам табе, Марыля, каня варанога—
Перастань любіці сына маладога;
Дам табе, Марыля, валы палавыя—
Яшчэ ў майго сына гады маладыя.
У зялёным гаю Васіль сена косіць,
Марыля Васілю сыночка падносіць:
— Васілю, Васілю, вазьмі свайго сына,
А калі не возьмеш — на гакосе кіну.
— Марыля, Марыля, да не кідай сына,
Як з войска вярнуся, з табой ажанюся!
Да ідзі, Марыля, ды да майго дому.
Выбірай, Марыля, тры валы з прыгону!
Як стала Марыля волікі займаці,
Угледзела Марылю Васілёва маці:
— Сыночак, сыночак, што з гэтага будзе?
Гэтыя паненкі, яны цябе згубяць!

ПА САДОЧКУ ПАХАДЖАЮ

Па садочку паходжаю,
Сама сябе разважаю,—
Сама сябе разважаю,
Каго люблю, да не маю.
Каго люблю, да не будзе,
Адлучылі яго людзі.
Адлучылі, адсудзілі,
Каб мы ў пары не хадзілі.
Каб мы ў пары не хадзілі,
Адзін другога не любілі.
Там, у садзе, у садочку,
Там, на ставе, на ставочку,
Тры качары там плавалі,
Адзін другога паміналі.
Каторы пары не мае,
Той на бераг выплывае.
Я молада пакарана:
У мяне пара не дабрана.

Пайду ў рэчку утаплюся
Або аб камень разаб'юся.
Няхай людзі тое знаюць,
Што з каханьня уміраюць.
— Ой, у садзе вішня расла,
Не плач, дзеўка, не плач красна.
Будзеш меці з кім гуляці,
Галовачку хлапатаці.

ДЫ ЗАРЖЫ, ЗАРЖЫ, СІВЫ КОНІКУ

Ды заржы, заржы, сівы коніку,
У чыстае поле йдучы,
Ці не зачуе мая міленька,
Вячэраньку гатуючы.
Як зачула, цяжка ўздыхнула,
Белы ручкі заламала.
Чаму-ж не прышоў, ды не прыехаў,
Як я табе казала?
Ці каня не меў, ці слаўца не чуў,
Ці матуля не пускала?
— Я й каня меў, я й слаўцо чуў,
Мне й матуля пазваляла,
Ды менша сястра, каб не вырасла,
Што сядзельца захавала!
— Ды ты паедзеш, мяне пакінеш,
Сам гарэліцы нап'ешся.
Твой конь вараны, ты сам малады
Ды няславы набярэшся.
— Я й гарэлкі не п'ю, ад мёду не ўп'юся,
Мой конь вараны, я й сам малады,
Я няславы не баюся!

ЗЯЛЁНЫЯ РОСЫ І ЦЁМНЫЯ НОЧЫ

Зялёныя росы і цёмныя ночы
Не радзяць хадзіці і дзяўчат любіці.
Палюбіў адную—узятлі і тую,
Палюбіў другую—забралі і тую.
І праз злую волю не жыццё мне болей.
Успомні, мая міла, калі будзеш жыва,

Калі булзеш жыва, дзе мая магіла.
Дзе мая магіла—край сіяга мора,
Край сіяга мора, крутым беражочкам.
Крутым беражочкам стаяла каліна.
—Каліна-маліна, ад чаго ты вянеш?
Ці сушы баішся, ці дажджу чакаеш?
— Сушы не баюся, дажджу не жадаю,
З вялікае болі я тут засыхаю!
Ой, на горцы, горцы там царква стаяла,
Маладая дзяўчына прымушаны шлюб брала.
Прымушаны шлюб брала і сябе пытала:
— Ці мне шлюбаваці, ці студню капаці?
Студню капаючы, ды вады нап'юся,
Прымушаны шлюб ўзяўшы, на век утаплюся!
Ці мне шлюбаваці, ці гору капаці?
Капаючы гору, сяду супачыну,
Прымушаны шлюб узяўшы, 'навекі загіну.

ТРАВУШКА-МУРАВУШКА, ЗЯЛЁНЫ ЛУЖОК

Травушка-муравушка, зялёны лужок,
Я па табе, травушка, не нахаджуся,
Палюбіла малойчыка, не нагляджуся!
Не так я яго любіла, як з ім гаварыла,
Ды гуляла, гуляла у вішнёвым саду,
Ды шчыпала, ламала зялёны вінаград,
Ды кідала, брасала аж на новы двор.
У новым дварочку дзяціна-душа.
Мой міленькі дружок, не хадзі ты ўдзень,
Не хадзі ты ўдзень, не смяшы людзей,
А прыходзь ты ўночы па ясным свеце,
Каб застаў мяне, маладую, сплочы
На падушачках, на пуховенькіх,
На засцілачках на шаўковенькіх.
А ў дзяўчынкі вум, як на моры шум, —
Вецер павее, дый шум разжане,
Казак падыйдзе, дзяўча абмане.

ОЙ ТЫ, ДЗЯЎЧЫНА, ЧЫРВОНАЯ ВІШНЯ

— Ой ты, дзяўчына, чырвоная вішня,
Чаму ўчора з вячора да мяне не вышла?

— Ой як-жа мне да цябе выхадзіці,
Мае белы ножкі з табой маразіці?

— Ой, ты, дзяўчына, не бойся марозу,
Я шапаньку скіну, твае ножкі ўложу.

Мая шапка ды не дарагая,
За чатыры валы яна купляная.—

Вывеў чатыры валы за крутыя горы,
А пяту карову ды за сіняе мора.

За тым сінім морам тры казакі стаяць,
Тры казакі стаяць ды сціха гавораць.

Адзін кажа, што мора гуляе,
Другі кажа:—Дзеўка патанае!

Трэці кажа:—Дайце мне тычыну,
Буду ратаваці маладу дзяўчыну.

— Ой, ратуй, ратуй мяне, маладую,
То будзеш меці ад маткі другую!

— Ой, я не хочу ды другую браці,
А буду з табою на шлюбе стаяці.

— У моры патануўшы, то наверх выплыву,
За табою, дурню, навекі загіну.

ПА САДУ-САДОЧКУ, САЛАВЕЙ ЛЯТАЕ

Па саду-садочку салавей лятае,
Салавей лятае, зязюльку шукае.
Салавейка ясны, малойчык прэкрасны;
А прышоў да хаткі, пытаецца ў маткі:
— О, мамуня мая, а дзе дачка твая?
— Пайшла да крыніцы па зімну вадзіцу!
Казак да крыніцы—не найшоў вадзіцы,
А прышоў да хаткі, пытаецца ў маткі:

— А, мамуня мая, а дзе дачка твая?
— Пайшла у садочак шчыпаці лісточак.
Казак да садочку—не найшоў слядочку,
А прышоў да хаткі, пытаецца ў маткі:
— А, мамуня мая, а дзе дачка твая?
— Пайшла да святліцы пасцельку сцяліці!
Казак да святліцы—там найшоў дзявіцу:
— Дзяўчына сірота, не сцялі шырока,
Сцяліся вузенька, каціся блізенька,
Будзем гаварыці, як на свеце жыці,
Будзем размаўляці, як айцец і маці.

НА ДАЛІНЕ, НА ГАРЭ

На даліне, на гарэ
На зялёненькай траве.
Думаў я, думаў!
Там дзяўчына гуляла,
Русу косу часала.
Думаў я, думаў! (*пайтараецца пасля
кожн. 2 радк.*)
Русу косу часала,
Малойчыка чакала.
Вось прышоў яе думец,
Красны ўдалы маладзец,
І пытаецца ў яе:
— А ці любіш ты мяне?
— А я думца не люблю,
І за думца не пайду!—
Выняў шаблю, востры меч,
Зняў галоўку дзеўцы з плеч,
А сам пайшоў у думец.
А там думца спаймалі,
Назад ручкі звязалі.
Як дачуўся яго айцец,
Прынёс грошы рукавец.
Высыпай грошы з рукаўца,—
Выкупай свайго думца.
— Ідзі, думец, дадому,
Не хваліся нікому.—
Думец дадому не дайшоў,
У поўдарожанькі памёр.

— Запрагай, айцец, каня,
Вязі думца да сябе,
Запрагай, айцец, кабылу,
Вязі думца у магілу.
Тры дні папы спявалі,
Покуль думца схавалі;
Тры дні папы званілі,
Покуль думца забылі.

ТУМАН, ТУМАН ПА ДАЛІНЕ

Туман, туман па даліне,
Шырок лісток на каліне, (2 разы)
(Кожны другі радок паўтараецца)

Яшчэ шыршы на дубочку,
Кліча голуб галубочку,
Хоць не сваю, ды чужую:
— Хадзі, міла, пацалую!
— Што ты маеш цалаваці,
Сэрцу жалю задаваці?
Не задавай сэрцу тугі,
Не возьмеш ты, возьмець другі!
Возьме другі ды харошы,
Майму сэрданьку прыгожы.
Твая матка чараўніца,
А сястрыца разлучніца.
Разлучыла нас з табою,
Як рыбачку із вадою.
Трудна рыбцы ў дол плысці,
А мне, маладой, замуж ісці.
Трудна рыбцы без вадзіцы,
А мне — беднай маладзіцы.
Трудна рыбцы на пясочку,
А мне, беднай, без дружочка.

ДРОБНА ПТАШАЧКА, ЯК МУРАШАЧКА

Дробна пташачка, як мурашачка,
Па далінцы скачыць;
Дурна дзяўчына, неразумная,
Па кавалеру плачыць.
— А ні я тужу, а ні я плачу,
Самі слёзы льюцца,
Што ад мілога лісточкі не йдуць,
Ад нялюбага шлюцца!
— Узыйдзі, узыйдзі, ясен месячык,
Як млыновае кола;
Выйдзі, дзяўчына, сэрцу адзіна,
Прамоў да мяне слова!
— А ні я пайду, гаварыць буду,
Аб нас людзі гавораць.

АХ, І ДУНАЙ!

Пад аконцам сяджу,
Белы кужаль праду.
Ах, і Дунай!
Вось ідзець маладзец
Цераз матчын дварэц.
Ах, і Дунай!
Ён і тонак і высок,
І шаўковы паясок.
Ах, і Дунай!
Паглядзеўшы на яго,
Можна ісці за яго!
Ах, і Дунай!

ПАГНАЛА ВАЛЫ У КАНЮШЫНУ

Пагнала валы ў канюшыну,
Урасілася па паясіну.
Урасілася, бо раса была,
Хлопцы любілі—хораша была;
Хлопцы любілі — сукню купілі:
—Насі, дзяўчына, што нядзелчку.

Насі, дзяўчына, што нядзелечку,
Успамінай мяне што гадзіначку!—
А як насіла, то ўспамінала,
А як знасіла, то праклінала:
— Бадай ты, хлопец, з твару змяніўся,
Як у сукенцы рубец падбіўся!

ОЙ, ПАЙДУ-Ж Я ПА ПОЛІ

Ой, пайду-ж я па полі,
Ці не дасць мне бог долі.
Накапаю карэння
З-пад белата камення.
І намыю ў рацэ,
І напару ў малацэ,
І пастаўлю ля жару, —
Кіпі, корань, памалу.
Яшчэ корань не кіпеў,
Ужо малойчык прыляцеў.
Чаго-ж цябе прынясло,
Як сонейка узышло?
А чаму-ж ты не прышоў,
Як месяцчык узышоў?
Сонца, месяц высока,
Тата з мамкай далёка;
А брацятка на вайне, —
Не шлець пісем да мяне;
А сястрыца у няволі, —
Не ўбачымся мы ніколі.

ЗАТРУДЖОНА МАЁ СЭРЦА

Затруджона маё сэрца,
Яно з жалю занываець,
Што міл дружок ад'язджаець,
Мяне, маладу, пакідаець.
— Пішы, міленькі, лісточкі,
Пасылай ка мне паслочки.
— Рад я быў напісаці,
Ды няма праз каго слаці!—
Былі ночы пахмурныя,

Пахмурныя, студзёныя
На мой садзік зеляненькі.
Ой, пайду я у садочак,
Пазбіраю ўсе лісточкі.
Усе лісты пазбірала,
Са два слоўцы прачытала,
Назад к міламу паслала:
— Жыві, міленькі, як знаеш,
Я табою ўсім давольна,
Мне з табою жыці полна.

У РОЎНЫМ ПОЛІ ПАД ДУБІНОЮ

У роўным полі пад дубіною
Сядзеў галубчык з галубіною.
А як сядзелі, дык кахаліся,
Правым крылечкам абымаліся.
Пайшоў казачок у роўнае поле,
Забіў галубка—галубка ўдова.
Сыпнуў пшаніцы, наліў вадзіцы:
— Ты еш, галубка, бо ты ўдавіца!
— Не буду есці, не буду піці,
Няма мілога, няма з кім жыці!
Пайшоў казачок за сіне мора,
Нагнаў галубоў поўнае поле;
Нагнаў галубоў капы чатыры:
— Выбірай, галубка, каторы мілы!
— А я глядзела, я выбірала,
Сабе да пары я не дабрала:
Гэты вялікі, гэты курносы,—
Мой быў маленькі, але харошы;
Гэты вялікі, гэты някемны,—
Мой быў маленькі, але паемны.—
Гэты вялікі, гэты не рупны,—
Мой быў маленькі, але разумны.

ОЙ, У ПОЛІ-ПОЛЮШКУ

Ой, у полі-полюшку
Стаялі азёрушкі;
Азёрушкі поўныя,
З беражкамі роўныя.
А ў тых азёрушках
Маладзец каня поіць,
Дзяўчына ваду бярэць:
— Дзяўчына, душа мая,
Напаі каня майго!—
Напаіўшы коніка,
Павёў ён да доміка,
Стаў каня прывязываць,
Дзяўчыне прыказываць:
— Дзяўчына, душа мая,
Судзяржы каня майго,
Каб не парваў повада,
Повада шаўковага,
Вудзіла залатога!

БЫВАЙЦЕ ЗДАРОВЫ, ТУТЭЙШЫ ПАРОГІ

Бывайце здаровы, тутэйшы парогі,
Дзе мае хадзілі беленькія ногі!
Дзе яны хадзілі, хадзіці не будуць,—
Каго я любіла, любіці не буду,
А каго не знала, з тым ў шлюбе стала.
Прыляцелі гусі ды з Беленькай Русі,
Замуцілі ваду на ціхім Дунаю.
Пастаіце, гусі, я ў вас запытаю,
Я ў вас запытаю, ці не з таго краю,—
Ці не з таго краю, скуль мілога маю.
Я мілога маю, па слядочках знаю:
А першы слядочак—каня варанога,
А другі слядочак, то—майго мілога.
Пайду я ў садочак шчыпаці лісточак,
Буду я ўкрываці мілага слядочак,
Каб па нашых слядах людзі не хадзілі,
Каб пра наша жыццё ды не гаварылі!

ОЙ, ЦЯЖКА МНЕ, ЦЯЖКА НА ЧУЖОЙ КРАІНЕ

Ой, цяжка мне, цяжка на чужой краіне,
Ніхто не прытуліць — ні бацька, ні маці,
Ніхто не прытуліць — ні бацька ні маці,
Толькі той прытуліць, хто хоча ўзяці.
Прыляцелі гусі, ды з чужога краю:
Пачакайце, гусі, я ў вас запытаю,
Пачакайце, гусі, я ў вас запытаю,
Ці не з таго краю, скуль мілога маю.
Ў свайго мілога па слядках лязнаю,
А пайду ў садочак ды сарву лісточак,
Пакрыю лісточкам мілага слядочак,
Каб мілага сляды не паастывалі,
Каб нашай любасці ўсе людзі не зналі.

АХ, БОЖА, МОЙ БОЖА

Ах, божа, мой божа,
Дзяўчыну люблю,
Сам я добра знаю,
Яе не вазьму!

Рад-бы быў узяці,
Мама не вяліць;
Шкода пакідаці,
Сэрца мне баліць.

О, дай-жа мне, божа,
Вечара даждаць,—
Пайду да дзяўчыны
Хоць апошні раз.

Прыходжу да хаты,
Дзяўчына стаіць,
Сказаў: «Вечар добры!»—
Дзяўчына маўчыць.

Паліліся слёзы
З маіх карых глаз:

— Хадзі пацалую
Хоць апошні раз!

— Адыйдзі ты, здраднік,—
Ты ужо не мой,
Ты мяне не любіш,
Адай платок мой!

ОЙ, РЭЧАНЬКА, РЭЧАНЬКА

Ой, рэчанька, рэчанька,
Чаму-ж ты не поўная,
Ой, люлі, люлі, люлі,
Чаму-ж ты не поўная?

Чаму-ж ты не поўная,
З беражком не роўная,
Ой, люлі, люлі, люлі,
З беражком не роўная?

Ясенька каня паіў,
Касенька ваду брала,
Ой, люлі, люлі, люлі,
Касенька ваду брала.

Ясенька каня паіў,
Касю да сябе туліў,
Ой, люлі, люлі, люлі,
Касю да сябе туліў!

ЛЯЦЕЛА ЗЯЗЮЛЯ

Ляцела зязюля
Праз бор кукуючы,
Заплакаў Ясенька
З вяхорак ідучы.

Прышоў ён дадому,
Не кажа нікому,
Пайшоў у сена стаці,
Стаў думку думаці.

Прышла яго сястра,
Стала абуджаці:
— Уставай, родны браце,
Мы пойдзем гуляці.

— О, не, я не ўстану,
Не пайду гуляці,
Бо я не магу ўжо
Галоўкі падняці.

Прышоў яго браец
І стаў абуджаці:
— Уставай, родны браце,
Мы пойдзем араці.

— О, не, я не ўстану,
Не пайду араці,
Бо я не магу ўжо
На валы тукаці.

Прышоў яго бацька,
Стаў сына прасіці:
— Уставай, родны сынку,
Мы пойдзем касіці.

— О, не, я не ўстану,
Не пайду касіці,
Бо я не здужаю
Касы намянціці.

Прышла яго маці,
Стала наракаці:
— Было табе, сынку,
Дзяўчат не кахаці:

Адна палюбіла —
Кальцо падарыла,
Другая любіла —
Хустачку купіла.

Трэцяя любіла —
Хустачку вышыла,
Чацвертая любіла —
Атруты купіла.

І вось табе, сынку,
Цэлая заплата:
Тры дошкі сасновы
І цёмная хата,

Магіла глыбока
І крыжык дубовы!..
Кукуе зязюля
У зялёнай дуброве.

Ляжыць ён на сене,
Ляжыць і думае,
Апошнюю гадзіну
Жыццё ўспамінае.

Праз шчыліну месяц
У твар заглядае,
Атруты малойчык
Жыццё ўжо канчае.

А назаўтра рана
Званы зазванілі,
Маладога хлопца
У магілу спусцілі.

ВЕЦЕР ВЕЕ

Вецер вее, сонца грэе,
Жыта палавее,
Маладая дзяўчыначка
Работкі не ўмее.

Да работкі нет ахвоткі,
Ручанькі баляці,
Як зайграюць музыканты,
Першая гуляці.

На вуліцы белы камень
Сонца распаліла,
Кліча маці вячэраці —
Вячэра не міла.

— Ой, вячэрай, мая маці,
Калі наварыла!
Няма майго міленькага,
З кім я гаварыла.

Няма майго міленькага,
Няма майго пана,
Мая бедная галоўка
Цяпер стурбавана.

Няма майго міленькага,
Няма маёй душкі,
І каму-ж дастануцца
Пуховы падушкі?

Ад усходу вецер вее,
Былінку калыша,
А мой мілы штось сярдуе,
Лісточкаў не піша.

— Пішы, міленькі, лісточкі,
Пішы, не забывайся,
На чужыя, харошыя,
Ты не углядайся,
Бо чужыя харошыя
Яны сабе пышны,
А мы з табой, мой міленькі,
Як у садзе вішні.

ОЙ, НЕ Я ТО ПЛАЧУ

Ой, не я то плачу,
Плачуць мае вочы,
Не даюць спакою
А ні ўдзень, ні ўночы.

Вароты царскія,
Суседзі ліхія,
Не даюць хадзіці,
З мілым гаварыці.

Бо я яго люблю,
Я за яго выйду,
Толькі маё гора,
Што я памру скоро.

Памру, памру, мілы,
Астанешся жывы,
Прыдзі памаліся
Над маёй магілай.

Прыдзі памаліся,
Не махай рукою,
Няхай знаюць людзі,
Што жылі з табою.

Прыдзі памаліся,
Не кідай зямлёю,
Бо сам, мілы, знаеш,
Што цяжка пад ёю.

Цяжка мне ляжаці
Пад сырой зямлёю,
Яшчэ цяжэй жыці,
Жыці сіратаю.

Прыляцелі гусі
З-за сіняга мора,
Нажывешся, мілы,
Ты без мяне гора.

Бадай тыя гусі
З пер'ямі прапалі,
Як мы любіціся
Цяпер перасталі.

Як мы любіліся,
Нас маці не знала,
Цяпер рассталіся,
Як цёмная хмара.

Ды з той цёмнай хмары
Дожджыку не будзе;
З нашага кахання
Нічога не будзе.

ЦВІЛА РУЖА У ГАРОДЗЕ

Цвіла ружа ў гародзе
Чырвоненькім цветам,
Ехаў хлопец да дзяўчыны
Віднюсенькім светам.

— Ці ты чула, дзяўчыначка,
Як я цябе клікаў,
Каля тваіх новых варот
Сівым канём ехаў.

— Ці я чула, ці не чула,
Не адзывалася,
Бо на цябе, маё сэрца,
Не спадзявалася.

— Галуб сізы, галуб сізы
Высока лятаець,
Няхай таму цяжка жыці,
Хто нас разлучаець.

ГОЛУБ, МАМКА

— Голуб, мамка, голуб, мамка,
К акну прылятаець!

— Пасып, дачка, пшанічанькі,
Няхай прывыкаець.

— Жаўнер, мамка, жаўнер, мамка,
У двор прыязджаець!

— Давай, дачка, прыветачку,
Няхай прывыкаець.

— А якую-ж, матулечка,
Прыветачку даці?

— Сцялі дачка, пасцелечку,
Хай кладзецца спаці.

— Я пасцелечку паслала,
Ен спаць не кладзецца,
Узяў мяне за ручаньку,
За праву дзяржыцца.

У РОЎНЫМ ПОЛІ КРЫНІЧАНЬКА

У роўным полі крынічанька, (2 разы)
Там сцюдзёна вадзічанька,
Там гусары коні пояць, (2 разы)
Дзяўчынанька наліваець.
— Ты дзяўчына, дурачына, (2 разы)
Калі хочаш, едзь із намі!
Едуць поле і другое, (2 разы)
На трэцяе—начавачі,
На трэцяе—начавачі, (2 разы)
Гусар кажа пасцель слаці.
— Ой, выйду я на горушку (2 разы)
І гляну я пад зорушку.
Там дзевачкі рвуць цвяточкі (2 разы)
Самі сабе на вяночкі.
— Вы, дзевачкі, вы, сястрыцы, (2 разы)
Накажэце маёй мамцы,
Няхай па мне не бядуець, (2 разы)
Мне вяночка не гатуець.
Я свой венчык утраціла, (2 разы)
Пад яварам зеляненькім,
Пад яварам зеляненькім (2 разы)
З гусарыкам маладзенькім.

У РОЎНЫМ ПОЛІ КАМОРА СТАІЦЬ

У роўным полі камора стаіць,
У той каморы малада ўдава жывець,
У той удоўкі доч прыгожа расцець.
— Вот я думала, прадумала сама,
А каму я астануся, малада?
А ці таму я старому старыку,
А ці таму маладому малайцу?
Асталася я старому старыку,
Не пускаець ён на вуліцу гуляць,
А хоць пусціць, дык і сам за мной ідзець,
Ён на мяне ўсю няславачку вядзець.
Я старога спаць палажу, змаражу,
А сама пайду на вуліцу гуляць,
Маладога сабе Яначку шукаць.

Ці не прыдзець Янка коніка паіць,
Ці не скажа мне вядро вадзіцы ўліць,
Ці не скажа мне вядро вадзіцы ўліць.
Я коніку і вадзіцы наліла,
Праз коніка шоўкаў повад падала,
Дай-жа, божа, каб і я твая была.

ЦЁМНА НОЧКА НЕ ВІДНАЯ

Цёмна ночка не відная,
Сон галоўку прыкладае,
Сон галоўку прыкладае,
Конь ў даліну прыпадае.
Пушчу каня на даліну,
А сам лягу на часіну,—
На часіну, на малую,
На гадзіну, на другую.
Гадзінанька шчаслівенька,
Скуль ўзялася дзяўчыненька,
Дый вырвала травічаньку
Дый ўдарыла па лічаньку:
— Уставай, малады, досыць спаці,
Едуць туркі ваяваці!
— Ці-ж ты мяне, дзеўча, любіш,
Што мяне так рана будзіш?
— Каб я цябе не любіла,
То я рана не будзіла-б.

ТУГА, ТУГА У МІЛАГА ДРУГА

Туга, туга ў мілага друга,
Паламаў паліцу ад сахі, ад плуга.
А я сам не знаю, чым мне працаваці:
Ці йсці да лесу паліцу часаці,
Ці йсці да дзяўчыны на ўсю ноч гуляці?
Ды кіну паліцу ў шаўковую травіцу,
А сам да дзяўчыны на ўсю вечарыцу.
— Адчыні, дзяўчына, адчыні мне сені,
Бо мяне, казака, камары заелі!
— Няхай цябе ядуць, няхай заядаюць,
Ужо мяне, дзяўчыну, другія кахаюць.

— Адчыні, дзяўчына, адчыні ты стайню,
А я свайго коніка на стайню пастаўлю!
— Яшчэ дзяўчыненышка стайні не стаўляла,
Каб казаковы коні на стайні стаўляла.

КАПАЎ-ЖА Я КРЫНІЧАНЬКУ

Капаў-жа я крынічаньку
У вішнёвым саду,
Ці не прыдзець мая міла
Ка мне на параду.

Жаль, жаль, жаль мне будзе,
Возьмуць яе ў людзі,
Возьмуць яе ў людзі,
Мая не будзе.

Капаў-жа я крынічаньку
Нядзелечкі дзве,
Любіў-жа я дзяўчынаньку
Людзям, не сабе.

Жаль, жаль...

Да ўжо з маёй крынічанькі
Арлы воду п'юць,
Да ўжо-ж маю дзяўчынаньку
Да шлюбу вядуць.

Жаль, жаль...

Адзін вядзе за ручаньку,
Другі за рукаў,
А трэці йдзе галосячы:
— Любіў ды не ўзяў!

Жаль, жаль...

Махні, махні, мая міла,
Рукой на мяне!
— Рада была-б ручкай махнуць,—
Пад ручкі вядуць!

Жаль, жаль...

— А дзе-ж мае сыгнэцікі,
Што я падаваў,
А дзе-ж мае цёмны ночкі,
Што я не застаў?

Жаль, жаль...

Вот-жа твае сыгнэцікі
З вадой паплылі,
Вот-жа твае цёмны ночкі
З хмарамі пайшлі.

Жаль, жаль...

ЖАНОЧАЯ ДОЛЯ

ЦЯКЛА ВАДА ХАЛОДНАЯ

Цякла вада халодная
З-пад караня дуба,
Я не маю прыязнасці
Ад свайго нялюба.

Ой, пайду я у садочак
З ружы цвет ламаці,
Ці не выдзе за крыніцы
Мая родна маці.

Выламлю я з ружы кветку
Ды пушчу на воду,
Плыві, плыві з ружы кветка
Аж да майго роду.

Плыла, плыла з ружы кветка,
Край беражку стала,
Вышла маці ваду браці
І кветку пазнала:

— Недзе ты, маё дзіцятка,
Тры леты ляжала,
Што твая із ружы кветка
На вадзе завяла.

— Не ляжала, мая матка,
Ні дня, ні гадзіны.
Узнудзелі, і сташнілі
Вочкі дарадныя.

ДОЛЯ

Я думала, маладзенька,
Што волік пасецца,
Ажно гэта мая доля
Шляхам валачэцца.

Я думала, маладзенька,
Што кароўка рыча,
Ажно мяне ліха доля
Праз акенца кліча.

Ой, вазьму я ліху долю,
Пайду прадаваці,
Людзі кажучь, што ліхая,
Не хочучь купляці:

— Калі табе нічога,
Не жадай нікому,
Запрагай сівыя волы
Ды вязі дадому! —

Ой, вазьму я ліху долю
Ды пайду ўтаплюся.
А ліхая доля кажа:
— Я не адчаплюся,

Як ты прыдзеш па вадзіцу
З двума ведзяркамі,
Ухаплюся за вядзёрка
Абойма рукамі.

ОЙ, ПАЙДУ Я ГУКАЮЧЫ

Ой, пайду я гукаючы,
Шчасця, долі шукаючы.
Лясы, бары пераходжу,
Шчасця, долі не знаходжу.
— Акажыся, мая доля,
Ды я буду мац! твая! —
Аказалась мая доля
На той бок сіняга мора.

— Плыві, доля, за вадою,
А я, малада, за табою.
Ды прыплывем к беражочку,
К зялёненькаму кусточку,
Ды вышчыкнем па лісточку
І напішам па пісьмочку.
І напішам па пісьмочку
І адашлем да радочку
Няхай родзік тое знае,
Наша пісьмо прачытае;
Няхай матка тое знае,
Мне вяночка не купляе:
Я страціла свой вяночак
У чыстым полі паняволі
Пад яварам зеляненькім
Ды з казакам маладзенькім.

ОЙ, ДАЎНО, ДАЎНО, ЯК У МАТКІ БЫЛА

Ой, даўно, даўно, як у маткі была,
Ды ўжо-ж мая дарожанька чабаром зарасла.
Чабаром зарасла, лісцямі запала,
Чырвонаю калінаю ды пазавісала.
Чабор падарву, лісток падбярэ,
Чырвоную калінушку на бок захілю
Ды да сваёй матуленькі ў гасцейкі пайду.
Чуць, матка, чуць, што ў родзіну п'юць,
Туды-ж мяне, няшчасніцы, туды не завуць.
Набралась вума ды йду я сама:
— Частуй мяне, мой радок—гасціначка твая.
Для каго мядок, а для мяне квас,
Знаю, знаю, мой радочак,
Што не любя я ў вас.

КАЛІНА-МАЛІНАЧКА

Каліна-маліначка
Ваду паняла,
Мяне мамка парадзіла,—
Долі не дала.

Мяне мамка парадзіла,
Долі не дала,
Не сабраўшы розуму,
Замуж аддала.

Ой, аддала мяне мамка
У чужу старану
І казалі не бываці
Сем лет у сябе.

А чужая староначка
Без ветру сушыць,
Не родная матулечка
Без віны журыць.

Жыла я гадочак,
Жыла я другі,
А на трэцім годзіку
Зажурылася.

А на трэцім годзіку
Зажурылася,
Мне да мамкі ў госцейкі
Захацелася.

Абярнуць я, малада,
Сіваю зязюлькаю,
Паляту я, малада,
У матульчын садок.

Ой, ды закукую там
На тры галасы,
Ці не ўчые татулька,
У карчомцы п'ючы;

Ці не ўчуе брацятка,
Коні пасучы,
І родная сястрыца,
Кароў доючы.

Ды пачула мамачка,
У сенях ходзячы,
Нявестачак Настачак
Пабуджаючы:

— Нявестачкі Настачкі,
Пара уставаць,
Што ў нашым садочку
За птушка пяе.

Што ў нашым садочку
За птушка пяе,
Адкуль яна, маладая,
Прычыну бярэ?

Вышаў большы брацятка,
Кажыць стрэлам біць,
А сярэдні брацятка —
К абеду зварыць.

Кажа меншы брацятка:
— Стойце, не біця!
Калі сіва зязюлька,
Ляці ў шчыры бор.

Калі сіва зязюлька,
Ляці ў шчыры бор,
Калі наша сястрыца,
Ляці к нам за стол.

Для сівае зязюлькі
Ягадкі ў барку,
Для нашае сястрыцы
Пірагі ў мядку!

— Я ў матулечкі была,
Чэсці не мела,
Я ляцела лугамі —
Лугі тапіла;

А ляцела барамі —
Бары ламіла,
На калінаньцы села —
Калінку з'ела.

Каб мяне калінка
Гэта ўдавіла,
Як мяне радзіначка
Уся пазабыла!

Большага брацятку
У салдаты бяруць,
Сярэдняму брацятку
Кандалы кладуць,

А меншы брацятка
На волі жывець,
Што у садзе птушчак
Ніколі не б'ець.

ОЙ, ДАЎНО, ДАЎНО

Ой, даўно, даўно
У радзімы была,
Ужо тая сцежачка
Дзярном зарасла.

Ой, не так дзярном,
Як дзярнінаю,
Дзе я пахаджала
Ды дзяўчынаю.

Ой, як я схачу,
Дзярно пасячу,
Да свае радзімы
Арлом палячу.

Ды не так арлом,
Як арлінаю,
Дзе я пахаджала
Ды дзяўчынаю.

Ой, сяду-ўпаду
У вішнёвым саду
Пад тым дзеравам,
Што ў самым краю.

Ды як закукую,
Увесь сад звесялю,
А як заплачу,
Увесь сад засмучу:

— У каго дочак сем,
Добра доля ўсім,
Я у мамкі адна
Ды й долі няма!

Ой, вышла маці
У сад ваду браці,
Там стала зязюля
Моцна кукаваці.

— Ой, стары, стары,
Што нам бог дае,
То-ж у нашым садочку
Зязюля пяе!

— А то-ж не зязюля,
То-ж наща дачка,
Што адбілась ад роду,
Як быліначка.

АДДАЎ, АДДАЎ ОЙЧАНЬКА

Аддаў, аддаў ойчанька
За сем міль мяне,
Казаў не бываці
Сем лет у сябе.

Пражыла адзін гадок,
Пражыла я і два,
На трэці схілілася, засмуцілася,
Да роднага ойчанька захацелася.

Зязюленька сівенька,
Пазыч мне крыльца,
Палячу да ойчанька,
Да майго айца.
Прыляцела ў вішнёў сад,
Стала кукаваці,
Прышла мая мачыха
Рана вады браці:
— Ой, стары, старуленькі,
Што нам бог дае,
У саду на чаромушцы
Зязюля куче.
— Гэта не зязюля,
То мая дачка
Прыляцела ў вішнёў сад,
Як галубачка.

ДЫ ПРЫСНІЎСЯ СОН ДЗІЎНЕНЬКІ

Ды прысніўся сон дзіўненькі,
Што памёр мой брат радненькі.
Трэба сесці паехаці,
Свайго брата адведаці.
Пад вароты пад'язджаю,
Брат вароты зачыняе.
Брат вароты зачыняе
Ды на мілую гукае:
— Хавай, міла, хлеб, соль з стала,
Бо ўжо едзе сястра мая! —
А сястрыца, як пачула,
Назад каня завярнула:
— Ціха, братка, не пужайся,
З хлебам, соллю не хавайся,
Ёсць у мяне свой хлеб ў возе,
Будзе абед у дарозе.
Зрабіў, браток, няславаньку
На горкую мне жаленьку.
Мая свякроў журлівая,
А да таго й сварлівая.
Будзе мне дамаўляці,
Што не была ў брата ў хаце.

У братка ў хаце не бывала,
Здароўечка не спытала!
— Прашу цябе, сястра, ў хату
Здароўечка папытаці,
Здароўечка папытаці
І дзетачак адведаці.
— Зрабіў, браток, няславаньку
На горкую мне жаленьку:
У чыстым полі начавала,
Ды жыщечка пажынала,
Горкі слёзы разлівала.

ОЙ, ВЫП'Ю Я ЧАРАЧКУ

Ой, вып'ю я чарачку,
Другая не п'ецца,
Каля майго сэрца
Журба-пячаль ўецца.

Ах, у полі сасна,
Пад сасною вішня,
Уся мая радзіма
На гулянне вышла.

Радзіманька вышла,
Яна п'е, гуляе.
Вадзіца ў крыніцы
Ды ўсё-ж высыхае.

У крыніцы высохне,
У рэчцы прыбудзе, —
Як матуля жыва,
То гасціна будзе.

Ды палажу кладку
Цераз быстру рэчку,
Пайду да матулі
Хоць-бы на ўсю ночку.

Ды ступлю на кладку,
Кладачка зыбнецца,
Як матуля памрэ,
Гасціна мінецца.

Ды ў рэчы вадзіца
Берагі выносіць,
Там браток сястрыцу
У госцейкі просіць.

Ды ў госцейкі просіць
І за стол саджае;
Сядзіць братавая,
Скрыва паглядае.

— А ты-ж, мая міла,
Не глядзі так скрыва,
Бо маёй сястрыцы
Не што дзень гасціна.

ОЙ, ГАЮ МОЙ, ГАЮ

Ой, гаю мой, гаю,
Гаю зеляненькі,
Чом на табе, гаю,
Лісточак драбненькі?

Ветрычак падыша,
Лісток пакалыша,
Сястра пазбірае,
Брат пісьмо напіша.

Адзін брат Галляш,
Другі Мікалаша,
А трэці браток
То мой Васілёк.

Ён па садзе ходзіць
На скрыпачку йграе,
На скрыпачку йграе,
Сястру разважае:

— Ды не плач, сястрыца,
Ды не плач, радная,
Аддам цябе замуж,
Пакуль маладая.

Адам цябе замуж
У новую дзярэўню,
У новую дзярэўню,
Вясёлюю сем'ю.

Новая дзярэўня
Ды ўжо спаракнела,
Вясёла сямейка
Уся пасмутнела.

ДЫ УНЯДЗЕЛЮ РАНЕНЬКА СОНЕЙКА УСХОДЗІЦЬ

Ды ў нядзелю раненька сонейка усходзіць.
Адавала маці доню у чужую старану.
Як аддавала, то доні казала:
— Ды йдзеш ты, доня, у чужыя людзі,
Ды хто-ж цябе, доня, жалаваці будзе?
— Як у мяне, матка, добры розум будзе,
Пажалуюць мяне хоць чужыя людзі. —
Адавала ды доні казала:
— Ідзі-ж ты, доня, ды не забывайся,
За чатыры нядзеленькі ў гасцейкі з'яўляйся.
— Як вырасце, матка, трава на памосце,
Тады я, матка, прыду да цябе ў гасці! —
Расла-ж трава, расла, на бок схілілася;
Ждала маці доню дый зажурылася.
Расла трава, расла, стала й пасыхаці,
Ждала маці доню, стала пісьма слаці.
— Ці-ж ты, мая доня, коніка не маеш?
Ці-ж ты, мая доня, дарожкі не знаеш?
— Я коніка маю і дарожку знаю,
Добра жыццё маю — у гасці не жалаю.

А У НЯДЗЕЛЬКУ РАНЕНЬКА

А ў нядзельку раненька
Дзевачкі пяюць
І на свае галовачкі
Вяночкі кладуць.

Адна дзеўка Марысіца
Ляніва была,
Яна сабе на галоўку
Вянка не звіла.

У нядзелю ранюсенька
Стала навіна,
Маладая Марысіца
Сына радзіла.

Нарадзіўшы, пакупаўшы,
У полкі спавіла,
А спавіўшы ў полачкі,
У Дунай панясла:

— Няма ў цябе, Дунайчыку,
Ні дна ні канца,
Няма ў цябе, мой сыночак,
Роднага айца! —

Выскачылі тры казакі
З-пад быстрай ракі,
Ухвацілі Марысіцу
Пад белы бакі.

Ухвацілі Марысіцу
Пад белы бакі,
Укінулі Марысіцу
У Дунай глыбокі.

Як-жа стала Марысіца
На дно ападаць,
Тады стала Марысіца
Мамку ўспамінаць.

— Мая мамка, старэнькая,
Яшчэ ў цябе пяць,
А не пускай на йгрышчанька,
Няхай дома спяць!

Мая мамка, старэнькая,
Яшчэ дома тры,
А не пускай на йгрышчанька,
Варотцы запы!

Мая мамка, старэнькая,
Яшчэ дома дзве,
А не давай такой волі,
Як мне маладзе!

А мне дала, мая мамка,
Бялікую волю,
А ты дай ім, мая мамка,
Шчаслівую долю.

А У САДЗЕ, САДЗЕ

А у садзе, садзе
Зязюлька кукавала,
Па мне, маладой,
Матуля бедавала.

Пакінь, перастань,
Зязюля, кукаваці,
Пакінь, перастань,
Матуля, бедаваці.

Пакінь, перастань,
Матуля, бедаваці, —
Я навучылася,
Як гора гараваці.

Па лесе хаджу
Усё басымі нагамі,
Я ў свой бок гляджу
Усё быстрымі вачамі.

Мае брацяткі
Вялікі банкет маюць,
Мяне маладу
Ніхто не ўспамінаець.

А ўзышла, ўзышла
Вячэрня заранка,
Успомніла мяне
Мая родная мамка.

Да ўзыйдзі, ўзыйдзі,
Ранняя зарыца,
Успомніць мяне
Мая родная сястрыца.

ЧАТЫРЫ БЯДЫ

Развілася бярозка на чатыры лісты,
Ой я, малада, на чатыры лісты.
А мне, маладой, ўсе чатыры бяды,
Ой, я, малада, ўсе чатыры бяды.
Адна-ж мне бяда, што чужая старана,
Ой я, малада, што чужая старана.
А другая бяда, што матулі няма,
Ой я, малада, што матулі няма.
А трэцяя бяда, што мой конь вараны,
Ой я, малада, што мой конь вараны.
А чацвертая бяда, што мой муж недалужны,
Ой я, малада, што мой муж недалужны.
Чужая старана — прывыкаці буду,
Ой я, малада, прывыкаці буду,
Матулі няма—забываці буду,
Ой я, малада, забываці буду.
Ой я, малада, ні змяняць, не спрадаць.
Ой я, малада, ні змяняць, не спрадаць.
Мой муж недалуж — век трэба векаваць.
Ой я, малада, век трэба векаваць.

ОЙ ТЫ, ЕЛЬ МАЯ ЗЯЛЁНАЯ

Ой ты, ель мая зялёная,
Старана мая вясёлая,
Не магу я прызабыціся,
Уночы сплочы, удзень ходзячы.
Уночы сплочы, удзень ходзячы
І з зязюлямі гаворачы:

— Ты, зязюля, дробна пташачка,
Пашто раненька запейваеш?
Пашто раненька запейваеш,
Мяне, маладу, разжалываеш?
А я, малада, разжалёная,
Ад матулі адлучоная,
У ціх Дунай пушчоная.

У РОЎНЫМ ПОЛІ ЦАРКОЎКА СТАЯЛА

У роўным полі царкоўка стаяла,
Каліна-маліна, царкоўка стаяла.
Там-жа дзяўчына з нялюбым шлюб брала,
Каліна-маліна, з нялюбым шлюб брала!
З нялюбым шлюб брала, у шлюбе гаварыла,
Каліна-маліна, ў шлюбе гаварыла:
— Ой, шлюбе, мой шлюбе, як мне цяжка браці,
Каліна-маліна, як мне цяжка браці.
Як мне цяжка браці, цяжэй будзе жыці!
Каліна-маліна, цяжэй будзе жыці.
Лепей з татачкам горачкі капаці,
Каліна-маліна, горачкі капаці,
Як з нялюбым за сталом сядзі!
Каліна-маліна, за сталом сядзі.
Гары пакапаўшы — лягу супачыну,
Каліна-маліна, лягу супачыну.
А як з нялюбым — навекі загіну.
Каліна-маліна, навекі загіну.
Ляпей у татачкі горкі перац есці,
Каліна-маліна, горкі перац есці,
Як із нялюбым за столікам сесці.
Каліна-маліна, за столікам сесці.
Горкі перац еўшы—хлебам закушу,
Каліна-маліна, хлебам закушу,
Як із нялюбым — заўсёды жыць мушу.
Каліна-маліна, заўсёды жыць мушу.

ОЙ, ШУМІЦЬ ДЫ ГУДЗІЦЬ ДУБРОВАЧКА

Ой, шуміць ды гудзіць дубровачка,
Ой, баліць-жа мне ды галовачка.
Ой, ёсць-жа ж каму ды біці, караці,
А няма каму пашкадаваці.
Ды ёсць-жа ж у мяне родны татачка
Ды ён-жа мяне вот пажалуець,
Ды ён-жа мяне вот пажалуець.
Праз тры вулачкі пераправадзіць:
— Ах ідзі, дзіця, не аглядайся,
Пра сваё гора пазабывайся! —
А праз сад ішла, аглянулася,
Да мяне гора прыхінулася,
А я ад гора захавалася,
У жоўтым пяску закапалася.
А мяне гора нашукалася,
Жоўтага пяску накапалася.
Я ад гора за сinya мора,
А за мной гора каля беражка.

А ЗПАД БЕЛАЙ БЯРОЗАЧКІ

А з-пад белай бярозачкі
З'ела рыбка краску,
А страціла сястроначка
Свайго брата ласку.

А брат ходзіць па садочку,
Сястра па лужочку:
— Зыдземся, сястроначка,
Нап'емся мядочку.

— Адна мамка нас радзіла,
Адна гадала,—
Не роўную, мой брацятка,
Долю нам давала:

Табе дала, мой брацятка,
Долю медавую,
А мне дала, мой брацятка,
Долю слезавую.

Усе людзі жыта сеюць,
А я—сваё гора,
Усе людзі бога просяць,
А я—сабе долю;

Усе людзі бога просяць,
Каб жыта радзіла,
А я прашу, малю бога,
Каб гора не ўсхадзіла.

Ой, узышло маё гора
Густымі кустамі,
А зацвіло маё гора
Рознымі цвятамі.

Няма лепшай красулечкі,
Як жоўтая кветка,
Няма лепшай радзіначкі,
Як родная матка.

Няма лепшай красулечкі,
Як сіль васілёчак,
Няма лепшай радзіначкі,
Як мілы дружочак.

У РОЎНЫМ ПОЛІ ТРЫ ДАРОЖАНЬКІ

У роўным полі тры дарожанькі.
Адна дарожка у карчомачку.
У той карчомачцы мой брацятка п'ець,
А ён п'ець-жа, п'ець ды ўсё хваліцца,
Што аддаў сястру не худобачку.
— Я, малодзенька, пад акном стаю,
Пад акном стаю, гэта ўсё чую.
Пакінь, брацятка, чым ты хваліся!
Учора з вечара мне журба была,
Сягоння рана свёкарка набіў.
Ой, набіў, набіў яшчэ й хваліцца:
— Ой, добра біці чужое дзіця,
Яно нікому не пахваліцца,
На вулку выйдзець, не пажаліцца,
На работку йдзець, не спіраецца,
Толькі слёзкамі абліваецца!

А БЕЛАЯ БЯРОЗАНЬКА ВАДУ ЗАМУЦІЛА

А белая бярозанька ваду замуціла;
Няшчасная-ж мяне доля замуж выкруціла.
Ні я піла, ні я ела, ні я пагуляла,
Толькі свае маладыя леты пацярала.
Пайду-ж я, маладая, у Дунай па вадзіцу;
Бяру, бяру я вадзіцу — вядзеркі не тонуць,
А мой міленькі, чорнабрывенькі са мной
не гаворыць.

КАБ Я ЗНАЛА, КАБ Я ВЕДАЛА

Каб я знала, каб я ведала,
Што горкае замужжа,
Лепей-бы я ў матулі была,
Піла-б ела-б усё гатовае.
Піла-б ела-б усё гатовае,
А насіла-б усё бяловае,
Па пакоіку пахаджывала-б,
Русу касіцу вычэсывала-б.
А мая ты руса касіца,
Да каму-ж ты дастанешся,
Ці маёру, ці палкоўнічку,
А ці таму самавольнічку.
Самавольнічак у карчомцы п'ець,
Прыдзе дамоў—мяне, маладу, б'ець.
А мне, маладой, не хочацца
Каля п'яніцы валочыцца.
Яшчэ кажыць разуваць, раздзяваць,
Яшчэ кажыць белу пасцелю слаць.
Мае ручкі ўсё бялюсенькія,
Сыгнэцікі залацісенькія.
Пайшоў-жа ён у новую клець,
Як узяў-жа ён раменную плечь
Ды як зачаў мае белы плечы сеч.
А я, малада, разжалёная,
Ад матулі адлучоная,
Ад матулі адлучоная,
За ціхі Дунай завязёная.

ЗЯЛЁНЫ ДУБЫ ПАХІЛІЛІСЯ

Зялёны дубы пахіліліся,
Па мне брацяткі затужыліся.
Старшы брацятка коніка сядлаў,
Малодшы брацятка лісточкі пісаў:
Лісточкі пісаў, да сястрыцы слаў:
— Сястрыца мая, ці доля твая?
— Долечка-ж мая нешчаслівая:
У канцы століка настаялася,
Лічаных кускоў накусалася,
Дробных слёзачак наўціралася.

ПЕСНЯ МАЛАДЗІЦЫ

Ой, позна, позна я з вечара сяджу,
Ой, тонка-звонка белы кужаль праду,
Ой, праду, праду, у аконца гляджу,
А пад аконцам быстра рэчка цячэць,
А па гэй рэчцы шэра вутка пльвець;
Ой, там не вутка — родная матулька!
Ой, кіну, кіну я пралку пад лаўку,
А сама пайду з мамачкай вітацца.
Правай ручкай мамачку вітаю,
А левай ручкай слязу уціраю:
— Мая мамачка, нічым не ўгадзіла!
Ані ахвоткай, ані сваёй заботкай,
Ані я ежай, ні белай адзежай.
Як не іду есці — кажуць гняўлівая;
А як пайду есці — кажуць жарлівая;
Як не мыюся — кажуць лянівая;
А як памыюся — кажуць хвастлівая;
Як пайду скора — кажуць каза дзіка;
Як пайду ціха — кажуць свіння біта.

ОЙ, ЦІ ДЗЕНЬ, ЦІ СВІТАЕЦЬ

Ой, ці дзень, ці світаець,
На зару ці займаець;
Да ці мой мілы, ці галуб сівы
Коніка сядлаець.

Сядлаў мілы каня,
Каня варанога.
Астаўляў мяне, пакідаў мяне,
Жану маладую.

Ой, у лузе каліна
Усё поле пакрыла,
Несуверная судружыначка
Маё сэрца знудзіла.

Ой, пайду я да броду,
Да броду па воду,
Я сама знаю і людзі кажуць,
Што харошага роду,

Я і роду харошага,
З ліца я красіва,
Я сама знаю і людзі кажуць,—
Доля мая нешчасліва.

Ой, пайду да каморы,
Ані круп, ані солі,
Не ўсцераглася, маладзенькая,
Сваёй горкай нядолі.

ВЫ, ВАЛЫ МАЕ, ВЫ ПАЛАВЫЯ

Вы, валы мае, вы палавья,
Чаму вы не арыцё?
Вы, ляты мае, вы маладыя,
Чаго вы марнееце?
Валы мае, валы вы палавья,
Чаго вы з'араліся?
Вы, ляты мае, вы маладыя,
Чаго вы змарнаваліся?
Каб да гэтых валоў аратай добры,
То-б умелі араці,
Каб да дзяўчыны кавалер малады,
Умела-б жартаваці.

НЕ РАЗЛІВАЙ, МАЦІ, ВАДУ

Не разлівай, маці, ваду,
Што я нанасіла,
Не разлучай гэі парачкі,
Што я палюбіла.

Не сама я палюбіла,
Палюбіла маці,
Заставіла маці дачку
Увесь век гараваці.

Харошая дзяўчыначка
Да ўсякай работкі,—
Шыць, мыць і кросны ткаць,
Пасцель белу слаць,

Не садзі, маці, капусты,
Паліваць не буду,
Прыйдзе восень, замуж пайду,
Працаваць не буду.

Сядзеў галуб на дубочку
Галубачка на вішні;
Скажы, скажы, мой міленькі,
Што ў цябе за мыслі?

ПАСУЦЬ ПАСТУШКІ ПРЫ ЗЯЛЁНАЙ ДУБРОВЕ

— Пасуць пастушкі пры зялёнай дуброве,
А ты спіш, нявестка, у новай каморы.
Спіш, нявестка, да бадай ты не ўстала,
Выжаны той тавар, што ад бацькі прыпнала! —
А я, маладзенька, вельмі спужалась,
Схапілася з белаі пасцелі,
Ударылася аб дубовы дзверы,
Намятка бела з галоўкі зляцела,
А падушачка ад слёзак і змакрэла.

НЕ ЖАЛУЮСЬ НІ НА КАГО ЧУЖОГА

Не жалуюсь ні на каго чужога,
Да на бацюхна сваго,
Што аддаў мяне за разбойнічка таго:
З вечара коніка сядлае,
Апоўначы на разбой выязджае,
А белым светам дадому прыязджае:
— Адчыні, міла, варота,
Вязу табе срэбра і злата.
— Не хачу, мілы, ні срэбра, ні злата,
Бо чужыя грошы дарма не мінуцца.

ГУЛЯЙ, ШЧУКА-РЫБА, ПА ЦІХАМУ ДУНАЮ

Гуляй, шчука-рыба, па ціхаму Дунаю,
Як пойдзеш у быстры рэкі, пазабудзеш гуляці, —
Там вады пабольшае,
Табе, рыба, пагоршае.
Гуляй, дзеўка, у свайго бацька,
Як пойдзеш да чужога,
То прызабудзеш гуляці:
Там дзела пабольшае,
Табе, дзеўка, пагоршае;
Там зямля крамяністая,
Там сям'я наравістая.

У МАЙГО ТАТУЛЬКІ САД НАД РАКОЮ

У майго татулькі сад над ракою,
Ой, люлі, люлі сад над ракою.
Сад над ракою, двор над вадою,
Ой, люлі, люлі двор над вадою.
Пусці, татулька, у сад пагуляці,
Ой, люлі...
Я там не буду вішняў шчыпаці,
Ой, люлі...

Толькі-ж вышчыпну вінаградчку,
Ой, люлі...
Свайму татульку для парадачку,
Ой, люлі...
— Парай, татулька, што мне рабіці,
Ой, люлі...
Ці замуж ісці, ці дзеўкай быці,
Ой, люлі...
Замуж пайшоўшы — гонар і слава,
Ой, люлі...
А дзеўкай быўшы—людска абмова,
Ой, люлі...
Лепей у татулькі чорны хлеб есці,
Ой, люлі...
Як з дурным мужам на куце сесці,
Ой, люлі...
Лепей у татулькі мора капаці,
Ой, люлі...
Як з дурным мужам век векаваці,
Ой, люлі...
Мора капаўшы — вады дабудзеш,
Ой, люлі...
А з дурным мужам жыці не будзеш,
Ой, люлі...
Мора капаўшы — вады нап'ешся,
Ой, люлі...
А з дурным мужам не разжывешся,
Ой, люлі...

ПЕЙЦЕ, ПТУШКІ-КАНАРЭЙКІ

Пейце, птушкі-канарэйкі:
— Мой, татулька, мой родненькі,
Чаму ў мяне не бываеш,
Ці дарожкі не ведаеш?
Дарожка—у варотца,
Сцежачка—у аконца.
— Дзіця маё дарагое,
Як да цябе прыехаці?
Як прыеду—дык ты плачаш,
Ад'язджаю—горай таго:

Як ў лясок—ты ў галасок,
Я ў большы—ты ў горшы,
Я на кладкі—кладкі гнуцца,
У цябе слёзачкі льюцца!
— Мой татуюлка, мой родненкі,
Вазьмі к сабе маё гора,
Пасей яго ў пуста поле,
Пасей яго пры лужочку,
А на жоўценькім пясочку,
Каб яно не ўсхадзіла,
Ка мне ў госці не хадзіла,
Каб узышло маё гора
Густымі кустамі,
А зацвіло маё гора
Рознымі цвятамі.

СА ВІНОВАГА КАЛОДЗЕЗЯ

Са віновага калодзеся,
Там дзяўчына віно чэрпала,
Зачэрпаўшы, дай паставіла,
Паставіўшы, ды падумала:
— Добра таму, ў каго маці, апец,
А у мяне ліха мачыха.
Выпраўляець на высок цярэм,
Выпраўляець бел-пасцелю слаць.
Ужо на дварэ вечарэецца,
Нашай дзеўкі з церама няма;
Ужо на дварэ белы свет-зара,
Наша дзеўка з церама прышла.
Руса каса растрапаная,
Белы ручкі заламаня,
Сіні вочы заплаканя.
— Хоць не родная матулечка,
Пойдзем з табой у каморачку,
А вазьмі ты да намётачку,
А накрый ты мне галовачку,
Ужо ў мяне па вяселейку.

ПАЙДУ, ПАЙДУ У ДУНАЙ ПА ВАДУ

Пайду, пайду у Дунай па ваду.
Я з Дуная вадзіцу бяру,
Здалёку на мора гляджу.
Я думала шэра вутка плывець,
Аж там мая родна мамка ідзець
І здалёку «добры дзень» мне даець:
— Дачушка, чаго рана ўстаеш?
— Мамачка, я ў чужой старане,
Без пары пабуджаюць мяне,
Да зары выпраўляюць мяне.
Расіцай —умыванне маё,
Рукаўцом—уціранне маё,
Крапіўка — пасцелька мая,
Слёзачкі — вячэрка мая.

ОЙ, З-ПАД ГАЮ КОНІК ВЫБЯГАЕ

Ой, з-пад гаю конік выбягае,
На коніку жаўнер выязджае,
Страмянамі коніка сціскае,
Галосенька на скрыпачцы іграе.

Не струна струніць, спявае—
Маці сына сціха навучае:
— Вазьмі, сынку, пугу драцяную
Ды навучы жонку маладую! —

Узяў сынок пугу драцяную,
Стаў вучыці жонку маладую.
Яна стала ды яго прасіці:
— Годзе, мілы, ўчыці,
Запрагай каня вязі хараніці!

— Маці, маці, парадніца ў хаце,
Парадзіла, як жонку караці,
Парадзь-жа мне, дзе яе схавачі!

—Запражы, сынку, сіваю кабылу
Ды завязі ў глыбоку магілу!

— Ну, маці, маці, парадніца ў хаце!
Парадзіла, дзе жонку схавалі,
Парадзь-жа мне, што роду сказаці!
— Скажы роду, што пайшла па воду,
І звалілася з кладачкі у воду!

А З-ПАД ГАЮ КОНІК ВЫЛЯТАЕ

А з-пад гаю конік вылятае,
Там матуля сына навучае:
— Ці ты, сынку, нагайкі не маеш,
Чаму-ж, сынку, жонкі не караш?
— Учыла, маці, як жонку караці,
Наўчы, маці, дзе яе хаваці!
— Вазьмі, сынку, ляніву кабылку,
Вязі, сынку, жонку у магілку.
— Учыла, маці, як жонку караці,
Наўчы, маці, дзе другую ўзяці.
— Вазьмі, сынку, ляніву кабылку,
А едзь, сынку, на рай на Украінку,
Вазьмі, сынку, жонку, як малінку.
— А на што мне маліначку браці,
Лепей пайду тую пабуджаці:
— Устань, мілая, твае дзеці плачуць!
— Няхай плачуць, бо мамкі не маюць!
— Устань, мілая, цялушкі рыкаюць!
— Няхай-жа іх валы высысаюць!

У РОЎНЫМ ПОЛІ СВЯЦЁЛАЧКА СТАЯЛА

У роўным полі свяцёлачка стаяла,
Гэй, у роўным полі свяцёлачка стаяла.*
У гэй свяцёлцы бела ложа заслана,
На гэй ложы пярэначка пухава,
У гэй пярэні ляжыць Кася малада,
Правай ручкай мала дзіця абняла,
Гарачаю слёзачкаю абліла.

* Паўтараецца кожны радок.

— Ах ты, доля, ты, долюшка мая,
Да чаго-ж ты мяне, доля, давяла?
Ой, давяла да размовачкі ціхой,

Ой, давяла да распустачкі ліхой!
Ой, Сымоне, ой, Сымоне, Сымоне,
А чаму-ж ты не прыходзіш да мяне,
А, відаць, ты ўжо забыўся пра мяне.

ТАМ З-ПАД ГАЮ, З-ПАД ЗЯЛЁНАГА

Там з-пад гаю, з-пад зялёнага,
З-пад кусточка, з-пад вішнёвага
Выйшла дзеўка невядомая,
Сама сабе незнаёмая.
Стала яна ў цёмным лесе начаваць,
Стала яна з салаўямі размаўляць:
— Салавейка, салаўюшачка,
А ты верная дый птушачка!
Паляці ты к майму бацюшку,
Накажы ты маёй матушцы.
Ці я ў мамкі не радзілася,
Ці ў айца не гадавалася.
Ці ў айца не гадавалася—
Усяму свету спадабалася.

У САДУ-САДОЧКУ СТАЇЦЬ СТУДНЯ СТУДНЯВАЯ

У саду-садочку стаіць студня студнявая
Ды ў ёй вадзіца піццявая.
Хто на тую ваду гляне,
Яго сэрца з жалю вяне.
А мой мілы п'е, латруе,
Дома, дома не начуе.
Ідзе гуляць, як змяркае,
А прыходзіць, як світае,
Ні разуўся, ні раздзеўся,
Спаць на ложка паваліўся.
— Устань, мілы, я разую,
Я разую і раздзену,
Ды на сваю пасцель белу
Спаць палажу на пярэну.

— Адхіліся ты, мілая,
Бо ў мяне ёсць ўжо другая.
— Я з табою шлюбавала,
На каберчыку стаяла.
На каберчыку стаяла,
Богу й табе прысягала.
Богу й табе прысягала,
Пярсцёначкі памяняла.

ОЙ, ЗА РЭЧКАЙ ЗА ВАДОЙ

Ой, за рэчкай за вадой
Стаіць бурлак маладой,
Дзяржыць дуду пад палой.
Ах вы, дудачкі мае,
А зайграйце для мяне,
Што я ў чужой старане.
Пайду зелле канаці,
Ідуць мяне клікаці:
— Кідай зелле з траваю,
Асталася ўдавою;
Кідай зелле з кветкамі,
Асталася з дзеткамі;
Кідай зелле, ружны цвет,
Пайшоў мілы на той свет.

ЗАШУМЕЛІ УСЕ ЛУГА

Зашумелі ўсе луга,
Дзе крутыя берага.
На беражку пясочак,
На пясочку садочак.
А ў садочку салавей.
Не пей, не пей, салавей,
Бо ўжо скоро будзе дзень.
Ды запей-жа да зары,
Бо я ў чужой старане
Без матулі, без свае.
Самі селі вячэраці,
Мяне-ж слалі па ваду,

Дзе схадзілася вална,
Скалаціла воду з дна,
А я малада не знала,
Тае вады набрала
Ды прынесла дадому
І дала свёкру радному,
А свякроўцы не дала,
Бо свякроўка чужая.

3 ГАРЫ НА ДАЛІНУ

З гары на даліну
Галубы лятаюць, —
Раскошы не ўжыла,
Ужо й лета мінаюць.

Лета мае, лета,
Лета маладыя,
Хлопцы мае, хлопцы,
Хлопцы дарагія,

Залажэце коні,
Коні варанья,
Даганіце лета,
Лета маладыя.

Даганілі лета
На ліпавым мосце:
— Вярнецеся, лета,
Йшчэ да мяне ў госці!

— Ой, мы не вернемся,
Бо няма да чога, —
Было шанаваці
Здароўечка свога.

— Ой, я шанавала,
Ды чужая маці, —
Мне галоўка баліць, —
Яна кажа ўстаці:

— Уставай, нявестка,
Бадай ты не ўстала,
Выганяй каровы,
Што з сабой прыгнала!

— Ты, матуля, знала,
Што я сіраціна,
Пашто прысылала
У сваты свайго сына.

Ты, матуля, знала,
Што мой дом убогі,
Было паслаць сына
На растайны дарогі!

— Ой, маўчы, нявехна,
Не раздзімай губы,
Як вазьму палена,
То павыб'ю зубы!

— Матуля, матуля,
Цябе не баюся,
За твайго сыночка,
Як за мур, схаваюсь!

ОЙ, МЕЛА МАТУЛЯ ДЫ АДНАГО СЫНА

Ой, мела матуля ды аднаго сына,
Яна маладога ды ажаніла.
Яна маладога ды ажаніла,
Маладой нявесткі ды незлюбіла.
Выправіла сына ў вяліку дарогу,
Маладу нявестку ў поле да лёну:
— Не аполеш лёну, не ідзі дадому.
Стань у чыстым полі хоць калінаю!
Ехаў сынок з вялікай краіны,
Угледзеў быліну ды за тры мілі:
Ад буйнага ветру нахілілася,
Ад яснага сонца засмалілася.
Ой, прыехаў сынок з вялікай дарогі,
Упаў матулі на белы ногі:

— Матуля мая, што за навіна,
У чыстым полі пад гарою стаіць быліна:
Ад буйнага ветру нахілілася,
Ад яснага сонца засмалілася!
— Вазьмі ты, сынку, востру сякеру
Ды пайдзі зрубай тую быліну.—
Як рубануў ён раз—нахілілася,
Як рубануў другі—папрасілася:
— Не рубай мяне, я міла твая,
Гэта нарабіла матуля твая,
Што цябе маладога ды ажаніла,
А мяне, маладой, ды не злюбіла.

У ПОЛІ БЯРОЗА КАРАНІСТАЯ

У полі бяроза караністая,
Люлі, люлі, караністая.
Свякроўка мая наравістая,
Люлі, люлі, наравістая.
Пакуль норавы пераведала,
Люлі, люлі, пераведала,
То не адзін раз не абедала,
Люлі, люлі, не абедала.
С цёмнай ночы пайшла па ваду,
Люлі, люлі, пайшла па ваду.
Яна думала, што я не прыду,
Люлі люлі, што я не прыду.
Пайду я па ваду, стукну вядром узямлю
Люлі, люлі, вядром у зямлю,
Ці не ўчуе мілы, каня пасучы,
Ой, люлі, люлі, каня пасучы.
Каня пасучы, мяне плачучы,
Ой, люлі, люлі, мяне плачучы.
— Не стукай, міла, вядром аб зямлю,
Ой, люлі, люлі, вядром аб зямлю!
Каня пасучы, вады прынясу,
Ой, люлі, люлі, вады прынясу.
Напіся, маці, з поўнага вядра,
Ой, люлі, люлі, з поўнага вядра.
Шануй нявесткі, бо яна адна,
Ой, люлі, люлі, бо яна адна,

Будзе другая, ды не такая,
Ой, люлі, люлі, ды не такая.
Будзе трэцяя, ды яшчэ горшая,
Ой, люлі, люлі, ды яшчэ горшая.
Будзе чвартая, надта ўпартая,
Ой, люлі, люлі, надта ўпартая!

ОЙ, КРЫВАЯ ВУЛАЧКА

Ой, крывая вулачка,
Як па ёй хадзіць?
Ліхая свякроўка,
Як ёй угадзіць?

Я па крывой вулачцы
Сяк-так перайду,
А ліхой свякроўцы
Ніяк не ўгаджу.

Я па крывой вулачцы
Ужо нахадзілася
І ліхой свякроўцы
Вельмі нагадзілася.

НЕДАБРАНАЯ ПАРА

ОИ, ПАЙДУ Я КРАЕМ, ЛУГАМ

Ой, пайду я краем, лугам,
Дзе мой мілы гарэ плугам.
Ой, ён гарэ і пахае,
Сціха валы паганяе.
Ой, панясу яму есці,
Ці не скажа ён мне сесці.
Ён наеўся, ён напіўся
На ролюшку паваліўся.
— Ці ты, мілы, спіш, не чуеш,
Што да мяне не гаворыш?
— Ой, я не сплю, усё думаю,
Што не люблю жонку маю!
Каб жана была такая,
Як і мая братавая!
— Хоць я бровы ў сажу ўмажу,
Братавую пераважу,
Хоць я лічко памалюю,
За табою павандрую!
— Бадай, міла, не даждала,
Каб за мною вандравала!
— Ой, дзе твае былі вочы,
Ці ты сватаў мяне ўночы?
Было сватаць у белы дзень,
Пытацца у людзей.
Нашы людзі не зманілі-б,
Яны праўду ўсю казалі-б.
Ой, я расла невялічка,
Як у садзе грушавічка,
Ой, я расла нехароша,
Як у садочку цвіла ружа.

ПАЙШОУ МУЖЫК У ПОЛЕ ГАРАЦІ

Пайшоў мужык у поле гараці.

— А ты, жонка Кацярына, прынось абедаці.—

Гарэ мужык, гарэ мужык, на шлях паглядае,—
Чужы жанкі абед нясуць, а маю чорт мае.

Аж прыходзіць, аж прыносіць трэцяга дня рана,
Наківала, намаргала, што выгараў мала.

— Ой, што-ж табе, ты мой мілы, за кудак і стаўся,—
Волы сівы, саха нова, а сам сапсаваўся.

— Ой, не глядзі-ж, мая міла, каб саха гарала,
Толькі глядзі-ж, мая міла, каб скрыпанька грала.

ОЙ ТАМ, КАЛЯ БРОДУ, П'ЮЦЬ ГАЛУБКІ ВОДУ

Ой, там, каля броду, п'юць галубкі воду,
— Адпусці, міленькі, адведаці роду!

— Не пушчу, міленька, галубка сівенька,
Бо ты свайму роду скажаш ўсю выгоду!

— Не буду казаці, а ні гаварыці,
Як будуць пытаці, то буду маўчаці.

Не буду казаці, а ні гаварыці,—
Будуць слёзкі ліцца — буду выціраці!—

Вышла я у сені, а за мною маці:
— Ціха, дачка, не плач, будзеш панаваці!

— Маё панаванне—горкае ўздыханне,
Мае раскашонькі—дробныя слязюнкі:

Ані нажылася, ані набылася,
А за ліхім мужам роду адраклася.

МЯЛА ДЗЕЎКА СЕНІ, ХАТУ

Мяла дзеўка сені, хату,
Ды засмяялася;
Яе матка старэнькая,
Ды здагадалася:
— Ды і з кім-жа ты, дзіцятка,
Так закахалася?
— Вары, матка, тую ваду,
Што я нанасіла,—
Любі, матка, таго зяця,
Што я палюбіла!
— Я не буду ваду варыць,
Буду разліваці,
Я не буду зяця любіць,
Буду разлучаці!
— Не разлівай, матка, вады,
Бо цяжка насіці,
Не разлучай, матка, зяця,
Бо мне цяжка жыці!

НА КРУТОЙ НА ГАРЭ

На крутой на гарэ,
Там мой мілы арэ,
Эх, я хараша, там мой мілы арэ!

Усе людзі ідуць
І палудзень нясуць,
Эх, я хараша, і палудзень нясуць!

А майго гультая
І з палуднем няма,
Эх, я хараша, і з палуднем няма!

Як прыду я пад парог,
Мая жонка—да ног,
Эх, я хараша, мая жонка да ног!

— Дзе ты, п'яніца, была?
— Я ў карчомцы піла!
Эх, я хараша, я ў карчомцы піла!

Адну чарку за сябе,
А другую за цябе,
Эх, я хараша, а другую за цябе!

А трэцюю ўжо за ўсіх,
За чужых і за сваіх,
Эх, я хараша, за чужых і за сваіх!

ЖАНА З МУЖАМ НЕ У ЛЮБОСЦІ ЖЫЛА

Жана з мужам не ў любосці жыла,
Не любіла, загубіла яго,
У каморы палажыла яго,
У каморы на трох століках,
На трох століках цісовенькіх.
Прыехалі яго брацяткі,
Прыехалі яго родныя:

— Ты, братаўка, ты, галубка,
Дзе ты нашага брацятку дзела?
— Дзевярочкі вы, галубочкі мае,
Учора былі любыя госці у мяне.
Ён пайшоў тых гасцей правадзіць,
Як пайшоў, дык забавіўся!
— Ты, братаўка, ты, галубка наша,
Чаму-ж яго тут і боцікі стаяць,
Чаму-ж яго тут і суканька вісіць,
Чаму-ж яго тут і шапачка ляжыць?
— Дзевярочкі вы, галубочкі мае,
Надзеў боцікі казловенькія,
А суканькі святовенькія,
А шапачку пуховую!
— Ты, братаўка, ты, галубка наша,
Да што-ж у цябе за кроў па сянёх?
— Дзевярочкі вы, галубочкі мае,
Учора былі рыбалоўнічкі ў мяне,
Ды ўлавілі рыбку-плаціцу,
Ды яны-ж яе ды расплатавалі,
Па сенечках кроў ды пакапавалі!
— Ты, братаўка, ты, галубка наша,
Ды дай-жа нам залатыя ключы,
Да сходзім мы да новай кляці.

— Дзевяроцкі вы, галубочкі мае,
У роўным полі пшанічаньку жнучы,
Я ўраніла залатыя ключы.
— Ты, братаўка, ты, галубка наша,
А будзем-жа мы людзей сабіраць,
А нада-жа нам тыя ключы сыскаць.
— Дзевяроцкі вы, галубочкі мае,
А нашто нам і людзей турбаваць,
Будзем-жа мы усю праўдачку казаць:
Наце-ж вам залатыя ключы,
А йдзіце вы у новую клець,
А вазьміце вы раменную плець,
А станьце вы мне белы плечы сеч,—
Старым, малым на паказаванне,
Маладым на супакойванне.

БЕЛАЯ БЯРОЗАЧКА, А ЦІ ВЕСЕЛА ТАБЕ?

Белая бярозачка, а ці весела табе,
У ціхім лузе істоячы, а на поле гледзячы?
Малада малодачка, а ці весела табе
З благім мужам жывучы, а на добрых гледзячы?
Пайду да суседачкі:—Суседачка, матачка,
А парадзь-жа мне, парадзь,
Як за благім мужам жыць!
— Малада-малодачка, раю, параю табе:
Вазьмі хмелю, ячменю, зрабі піва п'янага,
Упой мужа благога,
Палажы пад ёлкаю, абвядзі саломкаю,
Абвядзі саломкаю, падпалі лучынкаю,
Сама выдзі на вулачку, крыкні, гукні ратуначку:
— Ах вы, людзі-суседзі, вы спіце, вы не чуеце,
Здаецца і гром не быў, мілага пярун забіў,
Маланья не свяціла—мілага запаліла.

ПАМІЖ ДУБОЧКАЎ ЯЧМЕНЬ МАЛАЧУ

Паміж дубочкаў ячмень малачу,
Паверх дубочкаў саломка ляціць.
Па край да рэчушкі чаўночак бяжыць,
У тым чаўночку міленькі сядзіць,
У правай ручаньцы вясельца дзяржыць,
А ў левай ручаньцы часты грабяшок.
Ой, чэша ён, чэша русы валасок.
Ой, чэша ён, чэша дый вычэсвае,
На ціхі Дунай пускае:
— Плыві, плыві, волас, да новага двара.
Ці не будзе журыцца жонка малада.
— Няхай па ім журыцца агонь ды вада,
Ні я буду журыцца, жонка малада:
Ой, драў ён лучынушку з маіх белых плеч
І віў ён нагаечку з маіх русых кос,
Пускаў ён рэчушку з маіх горкіх слёз!
— Мілая мая, няпраўда твая!
Драў я лучынушку з белае бярозы
І віў нагаечку з белых канापель,
Пускаў я рэчушкі з ціхага Дуная!..

ПОЗНА, ПОЗНА Я З ВЕЧАРА СЯДЖУ

Позна, позна я з вечара сяджу,
Часта, часта я ў аконца гляджу:
Ці высока ясны месяц свеціць,
Ці далёка мой татулька едзіць.
Правай ручкай варотцы адчыняю,
Левай ручкай слёзкі уціраю.
— Знаю, знаю, чаго, дзіця, плачаш,
Знаю, знаю, маё дарагое,
Мусіць-жа твой свёкар ліхенькі!
— А няпраўду, мой татулька, кажаш,
Мой свёкар, як родны татка,
І свякроўка, як родная матка,
І залвіцы, як родны сястрыцы,
І дзевяроўкі, як родны браточкі!
— Знаю, знаю, чаго, дзіця, плачаш,
Знаю, знаю, маё дарагое:
Мусіць твой міленькі ліхенькі!

— Праўда, праўда, мой татачка, кажаш,
Праўда, праўда, мой родны, гаворыш:
Мой міленькі, як вецер ліхенькі,—
А я яму кашулёчку шыю,
А ён мяне кулаком у шыю;
А я яму пасцелечку сцялю,
А ён мяне галоўкай аб сцяну.

СЯМЕЙНЫ ЛАД

ПРЫЕХАЛІ ДВА МАЛОЙЦЫ ПАСТАЯЦЬ

Прыехалі два малоўцы пастаяць,
Просяць мяне, маладую, паспяваць.
А мне сумна, бо на сэрцы цяжкі жаль,
Што паехаў мой міленькі ў чужы край.
Людзі кажуць на гадочак, а мне два.
Прыдзе вечар, цёмна ночка—я адна,
Прыдзе вечар, цёмна ночка—я не сплю,
А хто едзе па вуліцы, я гляджу.
Адно-ж адну гадзіначку заснула
Ды прыехаў мой міленькі—не чула.
— Ці чуеш, мая міленькая, ці чуеш
Ды з кім-жа ты, міленькая, начуеш?
— А у лузе калінушка зелена,
Да начую, мой міленькі, я адна!
Ах, у лузе калінушка з кветкамі,
Ды начую, мой міленькі, я з дзеткамі!
Ах, у лузе калінушка з расою,
Як кладуся, абліваюся слязою!

У ВЯЛІКІМ СЯЛЕ САЛДАТЫ СТАЯЛІ

У вялікім сяле салдаты стаялі,
Ды ўсе маладыя, тры братцы радныя.
Адзін брат Іванька, а другі Сцяпанька,
А трэці Васілёк і на скрыпачцы граець.
На скрыпачцы граець, сястру забаўляець:
— Расці, расці, сёстра, як у боры сосна, —
Як у бары сосна тонкая вырасла;
Тонкая вырасла—скара замуж пайшла
У багату хату, у сям'ю вяліку;
У сям'ю вяліку, на шыроку ніўку.
У багатай хаце добра жыта жаці,
Ды з харошым мужам любя паязджаці.

САДЫ МАЕ, САДЫ, САДЫ ЗЯЛЁНЫЯ

Сады мае, сады, сады зялёныя!
У першым садочку салавей шчабечыць,
А ў другім садочку сын з маткай гаворыць.
— Ой, сынку, мой сынку, хто табе найвярнейшы:
Ці жонка, ці цёшча, ці родная маці?
— Міла мне і цёшча для майго заезда,
Міла мне і жонка для маёй размовы,—
Матка наймілейша, сэрца найвярнейша,
Як мяне насіла, ўсё бога прасіла;
Сорак цёмных ночак нада мной не спала,
Сорак ясных свечак нада мной спаліла
Ды пакуль сыночка, мяне, узрасціла.

ОЙ, ДАЙ, БОЖА, НЯДЗЕЛЬКІ ПРЫЖДАЦІ

Ой, дай, божа, нядзелькі прыждаці,
То я пайду да роду гуляці,
Там мне скажуць да дна выпіваці.
Я не буду да дна выпіваці,
Бо я маю дзве беданькі ў хаце:
Адна бяда—дзяціна малая,
Другая бяда — свякруха ліхая.
Хоць ліхая—вячэраньку варыць,
А свёкарка дубінаньку парыць,
Хоць і парыць, то не будзе біці,—
Сядзіць мілы—будзе бараніці.
Сядзіць мілы, дробны лёсты піша,
Ён малую дзяціну калыша:
— Люлі, люлі, дзяціна малая,
Гуляй, гуляй, жонка маладая,—
Бо як мая галоўка хібнеца,
Тады тваё гулянне мінеца!

ОЙ, ПАЙДУ Я ГАРОЙ, ДАЛІНАЮ

Ой, пайду я гарой, далінаю,
Спаткаў мяне казак маладую.
Стаў у мяне дарожкі пытаці,
Я не ўмела яму адказаці.

— Ой, дзяўчына, дзяўчыначка мая,
Куды-ж гэта дарожачка пайшла,
Ці ў луг, ці ў бор, ці ў роднае поле?
У родным полі пшанічанька росла,
У той пшаніцы ліпавы кусточак,
На кусточку шырокі лісточак.
У тым кусточку салавейка свішча,
Свёкар нявестку да хатачкі кліча.
А хоць кліча, я не адгукнуся,
Без мілога дамоў не вярнуся.
А мой мілы дома не начуе,
Як дзень, як ноч на кані гарцуе.

ХРЭСБІННЫЯ

ЁСЦЬ У НАШАЙ БАБКІ

Ёсць у нашай бабкі,
Ёсць у нашай любкі
Тры-чатыры валы. (2 разы)
Прыляцелі к бабцы,
Прыляцелі к любцы
Тры-чатыры купцы: (2 разы)
— Прадай, прадай, бабка,
Прадай, прадай, любка,
Хоць аднога вала! (2 разы)
— А не прадам, купчу,
А не прадам, любчу,
Ані водненькага! (2 разы)
Ёсць у мяне белы
На ўсякія дзелы
Я й таго не прадам! (2 разы)
Ёсць у мяне чорны,
Што мелець у жорны,
Я й таго не прадам! (2 разы)
Ёсць у мяне рабы,
А што возіць бабаў,
Я й таго не прадам! (2 разы)
Ёсць у мяне круты рог,
Вядзець п'яных за парог,
Я й таго не прадам!

ЗАЛАЖЫЦЕ, ЗАПРАЖЫЦЕ

Залажыце, запражыце
Ды дванаццаць канёў. (2 разы)
Завязіце, завязіце
Ды бабульку дамоў. (2 разы)
Яна-ж у нас, яна-ж у нас
Усю гарэлку пап'ець, (2 разы)
Астатачкі, паследачкі
У кішэнь забярэць. (2 разы)
Залажыце, запражыце
Каня варанога, (2 разы)
Адвязіце, адвязіце
Кума маладога. (2 разы)
Ён-жа у нас, ён-жа у нас
Усю гарэлку пап'ець, (2 разы)
Астатачкі, паследачкі
У кішэнь забярэць. (2 разы)
Залажыце, запражыце
Сівую кабылу, (2 разы)
Адвязіце, адвязіце
Куму маладую. (2 разы)
Яна-ж у нас, яна-ж у нас
Усю гарэлку пап'ець, (2 разы)
Астатачкі, паследачкі
У кішэнь забярэць. (2 разы)

КЛАНЯЛАСЯ КУМА КУМУ

Кланялася кума куму
У самыя грудзі:
— Дзякуй табе, мой кумочак,
Што звязіў у людзі.

Кланялася кума куму
Нізенька у ножкі:
— Дзякуй табе, мой кумочак,
Што прывёз з дарожкі.

ПАЙШОУ ЛЁНІК У ЛЯСОК

Пайшоў Лёнік у лясок,
Знайшоў сабе паясок
Слуцкае работы.
Купіў сабе боты,
Хоць недарагія,
За тры залатыя.

MEMORANDUM FOR THE RECORD

The following information was received from the Bureau of Census on July 1, 1964, regarding the number of persons in the United States who were born in various foreign countries:

Country of Birth	Number of Persons
Austria	1,000
Bulgaria	2,000
Canada	5,000
France	15,000
Germany	30,000
Italy	20,000
Japan	10,000
Poland	5,000
Russia	10,000
Spain	5,000
Sweden	5,000
Switzerland	5,000
United Kingdom	10,000
Other	15,000

STATISTICAL DATA

Information regarding the number of persons in the United States who were born in various foreign countries is presented in the table above.

III

РЭКРУЦІЯ
САЛДАЦКІЯ

III
RINDYRHOS
RINDYRHOS

З-ПАД ЗЯЛЁНАГА ДУБА ЗАГАРЭЛАСЯ ГАРА

З-пад зялёнага дуба загарэлася гара.
Эй-эй, ох-хо-хо! Загарэлася гара!
А з пад тае гарыцы вышла тры маёрыцы,
Сталі грамату пісаць, каго ў салдаты аддаць:
Аддалі-б мы старыка—старык не гадзіцца,
Аддалі-б мы багача—багач выкупіцца!
Аддамо мы малайца, што без маткі, без айца!
А ў нядзелю на ранку заказалі хурманку,
Пасадзілі на вазок ды павезлі ў Беласток.
Увялі яго ў прыём, стала сэрца крамянём,
Паставілі ў куточку:—Скідай штаны, сарочку! —
Узялі яго пад меру—рукі, ногі памлелі,
Пасадзілі на столку ды абрылі галоўку!
Далі яму мундзірэц ды чырвоны каўнярэц,
Далі шашку і палаш:—Цяпер, братцы, я не ваш!
А ні сястры, ні брата—толькі служба праклята.

А У ГАРОДЗЕ РУТА

А ў гародзе рута,
Два кусцікі мяты,—
Ды сышоўся род з радочкам—
Трэба пагуляці.

Радок п'е, гуляе,
Мядок папівае:
— А дзе-ж той наш няшчаснічак,
Што ён не гуляе?

Што ён не гуляе,
Сядзіць ды думае?
Ах, ён сядзіць ды плача
Ад будня да свята.

— Ды не плач, татулька,
Ды не плач, матулька,—
Наплачашся ў доме,
Як стану ў прыёме:

Бо-ж мяне з прыёму
Не пускаць дадому,
Прыкажуць мне быці у чужым краі,
Родных пазабыці, ў салдатах служыці.

ІЗ-ПАД ЛЕСУ, ЛЕСУ ЦЁМНАГА

Із-пад лесу, лесу цёмнага,
Із-пад гаю, з-пад зялёнага,
Вылятала хіжа пташачка,
Вынасіла гасударскі прыказ.
— Чутно, відно, будуць набор набіраць;
Каторага нам сынка аддаць?
Ці старшага, селядоршага,
Ці самага ды найменшага?
У старшага ды дзяцей чарада,
У селядоршага жана малада,
У найменшага нікога няма:
Ні дзяцей ды ні жаны маладой.
Старшы братка адкупляецца,
Селядоршы адмаўляецца,
Наймалодшы прыбіраецца,
З айцом, з мамінькай прашчаецца.
З айцом, мамінькай прашчаецца,
А з сястрыцай не расстанецца:
— Прашчай, прашчай, айцец, мамінька
І сястрыца маладзенькая!
— Пастой, братка, я кудзёркі расчашу!
— Ой, расчэша вецер буйненькі
У чыстым полі за гарматамі,
Вараного каня дзержачы,
Вараного каня дзержачы,
Залатое сядло носячы!

ЗЯЛЁНУЮ ТРАВУ ВАДА ПАДНЯЛА

Зялёную траву вада падняла,
Красную дзяўчыну туга ўзяла.
— Ай, выйду на двор, пакачу персцень:
Каціся, персцень, да маіх сясцёр,—
Там сёстры брата на вайну правяць:
Большая сястра—коніка вядзець,
Сірадушая—сядзельца нясець,
Самая меншая—хусткі падаець,
Ай, падаючы, жаласна плача:
— Калі, брацятка, з вайны вернешся?
— На сінім моры бел-камень ляжыць,
На тым на камені струсава пер'е.
Як белы камень наверх усплывець,
Струсава пер'е на дно ападзець,
Тады, сястрыца, з вайны вярнуся!
Вось наехала сяло малайцоў,
Сяло салдат, а ўсё рыбакоў.
— Пойдзем, сястрыца, брата пытаці.
— Вы, салдацікі, вы, рыбалачкі,
Ці не відзелі брата нашага?
— Ці той брат быў, што два войскі збіў?
А ў трэцім войску галоўку скланіў?
Раўлі конікі, цела везучы,
Скоглілі скоглячкі, над ім летучы,
Блішчэлі шашкі, за ім несучы!

СТАЯЛА БЯРОЗА ДЫ ЗА ТРЫ МІЛІ

Стаяла бяроза ды за тры мілі.
За таею бярозай ды стаяла армія
Руская, вялікая.
Вышаў з тае арміі салдат малады,
Ды выняў ён грабушок залаты.
І стаў-жаж ён коніка часаць.
Ды чэша ён, чэша—сільненька плача.
Ды вышаў да яго маёр палкавы:

— Ды чаго-ж ты плачаш, салдат малады?
— Як-жа мне не плацаць,
Як-жа мне не тужыць?
Прышло тры пісемцы—ніяк не забыць.
Ды ў адным пісямцы—войчанька памёр,
У другім пісямцы—матка чужь жыва,
У трэцім пісямцы—жана проч пацла.
— Ды не плач, казача, ды не плач, малады,
Ды тры дні будзе, як там я бываў,
Ды твой войчанька, як дуб здаровы,
А твая матка—лепшая цябе,
А жана любіма—сына радзіла,
Цябе-ж, дружка любімага,
У госці прасіла.

СЛУЖЫЎ ДРАГУН СЛУЖБУ

Служыў драгун службу,
Ой, цяжка ён службы!
Паслалі драгуна ў Варшаву на вайну.
Адбілі драгуну руку і нагу.
Дарма праліваў ён на вайне кроў,
Цяпер-жа адсылаюць драгуна дамоў.
Прышоў драгун са службы дадому,
А ў доме ды няма нікога.
Пытае ён суседа:—Дзе мая жана?
А сусед гаворыць:—Учора памярла!
Каб я знаў, што ў доме спаткае мяне,
Лепш я паміраў-бы ў чужой старане!

ГЭЙ, ДА У ПОЛІ, ТАМ КАЛІНКА СТАІЦЬ

Гэй, да ў полі, там калінка стаіць,
Пад калінкай белы гасцінчык ляжыць.
Гэй, тым гасцінцам афіцэры ідуць,
За сабою навабранцаў вядуць.
Гэй, навабранцы навабраныя,
Русы воласы ўчасанья,
Злёгка шаблі прыпасанья!

Гэй, а за імі бацька з маткаю ідуць,
Белы ручкі ламаючы,
Гэй, дробны слёзкі выціраючы.
— Нашто, маці, белы ручкі ламаць?
Нашто, маці, дробны слёзкі выціраць?
Гэй, было мяне на гэты свет не радзіць,
Было мяне ўсё з вадою пусціць!
Гэй, лепей мне з вадою плысці,
Як у чужу старонку ісці!
Гэй, братцы будуць і гараць і касіць,
А я буду востру шаблю насіць!
Братцы будуць ўсё жаніцца,
А я буду ўсё журыцца.
Гэй, братцы будуць усё дома спаць,
А я буду ў каравулах стаяць!

У ЛУЗЕ, У ЛУЗЕ, ТАМ КАЛІНКА СТАІЦЬ

У лузе, у лузе, там калінка стаіць,
На каліне салавейка сядзіць,
І з калінкі горку ягадку клюець.
Пад калінкай там дарожка ляжыць,
Той дарожкай гасударскі полк ідзець,
Наперадзе ды маёры ідуць,
За сабою навабранцаў вядуць.
Навабранцы ўсе ўдалыя малайцы,
Ужо вам ружжы пазараджваны,
Назад ручкі пазавязваны,
Ва ўсіх вочкі пазаплаканыя:
— Лепей было-б із вадою плысці,
Чымся цяпер у салдаты ісці.

ЗЯЛЁНЫ ДУБОЧАК

Зялёны дубочак, чом не зелянееш,
Ці сушы баішся, ці лугу жалееш?
— Сушы не баюся, лугу не жалею, —
На гарэ высокай той не зелянею!
— Малады малойчык, чаго зажурыўся,
Ці айца жалееш, ці вайны баішся?

— Айца не жалею, вайны не баюся,
Палюбіў дзяўчыну, цяпер расстаюся!—
Дурная дзяўчына дурны розум мае,
Па садочку ходзіць, ручанькі ламае,—
Па садочку ходзіць, ручанькі ламае,
Ручанькі ламае, хлопца праклінае:
— Бадай ты, малойцу, з войска не вярнуўся,
Як ты маладую мяне назвадзіўся!
Каб табе, малойцу, жоўценькі пясочак,
Як выракся мяне родненькі браточак!
Каб цябе, малойца, сырая зямліца,
Выраклася мяне родная сястрыца!
Каб цябе, малойца, ліхая гадзіна,
Выраклася мяне ўся мая радзіна!
Выракся і бацька, выраклася маці,
Праз цябе, малойчык, мушу прападаці!
— Не гаруй, дзяўчына, гадуў майго сына,
Як з войска вярнуся, з табой ажанюся. —
Як з войска вярнуўся, са мной не жаніўся,
А, божа-ж мой, божа, каб ты не разжыўся!
Каб цябе, малойца, куля ажаніла,
Праз цябе сваю я прыгажосць згубіла!

ЗАШУМЕЛА ДУБРОВАНЬКА

Зашумела дуброванька,
Ды заплакала малоданька.
Заплакала, затужыла,
Чаго-ж я, бедна, заслужыла:
Усе дружкі з вайны ідуць,
А майго дружка коніка вядуць.
— Ах ты, конік вараненькі,
Дзе твой дружок маладзенькі?
Ці ты яго ў вайне забіў?
Ці ты яго ў вадзе ўтапіў?
— Ах, я яго з вайны вынес,
Ах, яго з вады вынес!
Ой, у полі, пры даліне,
Ды там ляжыць твой друг мілы.
У правай руцэ ружжо дзяржыць,
А левую нахіляе, таварышоў запрашае:

— Таварышы, братцы мае,
Накажэце жане маёй,
Хай яна мяне не жджэ,
Няхай сабе замуж ідзе!
Калі ёй там добра будзе,
То яна мяне забудзе,
Калі-ж ёй там кепска будзе,—
Ні раз, ні два плакаць будзе!

У КАНЦЫ ГРЭБЛІ ШУМЯЦЬ ВЕРБЫ

У канцы грэблі шумяць вербы,
Што я насадзіла,
Няма майго міленькага,
Што я палюбіла.
Няма майго міленькага:
Паехаў да Дзісны.
— Расці, расці, дзяўчынанька,
Да другое весны!—
Расла, расла дзяўчынанька
Ды на парэ стала,
Ждала, ждала міленькага
Ды плакаці стала:
— Ой, не плачце, чорны вочкі,
Така ваша доля,
Палюбіла салдаціка,—
Па ім сэрца стогне!

НЕ ПЫЛАМ ПОЛЕ ЗАПЫЛЯЕЦЦА

Не пылам поле запыляецца,
Ды не з мора туман паднімаецца,—
Адтуль вылецелі гусі шэрыя,
Не так яны шэрыя, як лебедзі белыя,
А за імі вылецеў сівенькі арол.
Ды ён ляцеў, ляцеў, запытаць хацеў:
— Ды не біць я вас буду, запытаць хачу:
Ці не бачылі, гусі, яснага сокала,
Яснага сокала, брата роднага?

— Ці-ж не гэта ваш брат, што ужо ўбіт ляжыць?
 Ляжаць яго ножанькі край дарожанькі,
 Пабітыя ручанькі па тры штучанькі,
 Разбіта галованька ды з усіх бакоў,
 А праз яго робрушкі трава парасла!
 Ніхто к яго целушку не прыхіліцца.
 Ой, ды прыляцелі ды тры ластаўкі:
 А адна ўпала на галованьку,
 Другая ўпала ды на сэрданька,
 А трэцяя ўпала ды на ножанькі.
 А што на галованьку,—то матка стара,
 А што на сэрданька,—то сястра родна,
 Што на ножанькі,—жана любезна.
 Як матка плакала, то рэчка цякла,
 Як сястра плакала, то быстрая стала,
 А як жана плакала, то й раса не ўпала.

ЗА НЁМАН ІДУ

- За Нёман іду! Гэй, коню, мой коню,
 Зайграй пада мною!
 Дзяўчына, бывай!
- За Нёман ідзеш, мяне пакідаеш,
 Чаго-ж там, мой мілы,
 Чаго-ж там шукаеш?
 Хіба-ж прыгажэйша чужа старана?
 Свая наймілейша,
 Раднейша яна!
- Іду я туды, дзе робяць на дзіва
 Чырвонае піва
 З крыві супастатаў!
- А ўжо-ж ты тым півам задумаў упіцца?
 Ці можа са мною
 Навек разлучыцца?
 А то-ж мае слёзы, а то-ж мая кроў,
 Ты толькі не кідай
 За верну любоў!
- Дзяўчына, не плач, не рві майго сэрца,
 Як пір сей мінецца,
 Вярнуць я назад.

— А табе, мой мілы, назад не вяртацца,
Ці можа са мною
На век разлучацца:
Глянь, конь пад табою галоўкай панік,
Ты ў полі далёкім
Застанеш на век!

— Дзяўчына, не плач, як воран да цябе
У аконца закрача,
З замор'я прыскача
Казачанька твай.

Як зязюлька кукне, дуброва шумне,
Тады ўжо на свеце
Не будзе мяне.

ЯК У ЛЕСЕ НА ВЕРАСЕ

Як у лесе на верасе
Музыкі ігралі.
Ой, там з імі маладая
Дзяўчына гуляла.

Гуляй, гуляй, дзяўчыначка,
Будзе табе ліха,
Як пачуе пан Камінскі,
Дык не будзе ціха.

Ой, гуляла дзяўчыначка,
Стала уцякаці,
А за ёю пан Камінскі
Руж'ё набіваці.

Як даў-жа ён дзяўчыначцы
У левае вуха,
Ой, упала дзяўчыначка
І нема і глуха.

Ой, сказаў-жа пан Камінскі
Труначку зрабіці
Ды для яе маладзенькай,
Золатам аббіці.

Ой, сказаў-жа пан Камінскі
Тры дні не хаваці,
Няхай прыдзе паглядзеці
Яе бацька, маці.

А як прышоў стары Бондар,
Як тупне нагою,—
Скруцілася яго дзіця
Уверх галавою.

А як прышла Бандарыха,
Як усплясне рукамі:
— Ды апошні табе раз
Гуляць з дваракамі.

IV

17-га ВЕРАСНЯ 1939 ГОДА

IV-er BEPACHT 1899 TODA

ГУСІ

Вызвалены селянін
Беларусі роднай,
Ты яе працоўны сын,
Гаспадар прыродны.

Гарадзі шчыльней гарод
У нашай Беларусі,
Каб ў савецкі агарод
Не пралезлі «гусі».

Паглядзі,—то сям, то там
Яны тут сядзелі
І па восені ад нас
У вырай не ляцелі.

А пазнаеш тых гусей
Па панскай пародзе. —
Гарадзіць трэба шчыльней
Праслы ў агародзе.

А яшчэ нам трэба мець
Такую снароўку,
Як папаўся дзе гусак, —
Сюды за галоўку.

А як будзе уцякаць,
То лавіць патроху
І даваць гусям у хвост
Шэрага гароху.

НОВАЯ ЛЯВОНІХА

Гэй, Лявоніха, Лявоніха мая,
Будзем сёння весяліцца — ты і я!
Бо мінула нас усякая бяда,
Вось іграе беларуская дуда,
Сабірае Беларусі ўсіх сыноў,
Што рабілі, працавалі на паноў,
Сабірае у калгасную сям'ю,
Дарагую і радзімую маю!
Нас пракляты пан на часці падзяліў,
І панамі нашу землю насыяліў.
Мы цярпелі здзекі, мукі многа год,
Беларускі мой спрацованы народ!
Нас трымала ў цемры панская рука,
Не давала родных школ і языка.
Доўга, доўга мы так мусілі цярпець,
Роднай песні нам не можна было пець.
Аж прышоў даўно жаданы час:
З Краснай Арміяй Саветы йшлі да нас!
Паны з распачы ад страху і бяды
Уцякалі за граніцу хто куды!
А Машціцкі, Рыжы-Смітлы і пан Бэк
Мяшок золата за плечы—і пабег.
Уцяклі так ад нас паны наўсягды.
Няхай віхры замятаюць іх сляды!
Вось за гэта дзякуй Сталіну пашлём,
Ды па-новаму мы жыць цяпер пачнём.
Гэй, Лявоніха, Лявоніха мая,
Буду сёння весяліцца з табой я!

У КРАІНЕ ЛЕНІНА

Я адкіну гора, мукі
Ды вазьму гармонь у рукі.
Эх, звiніце-ж, галасы,
Няхай песня каласіць.

— Дзевачкі-маліначкі,
Якія ў вас навіначкі?
Як настане вечарок,
Дзе прадзеце кужалёк?

— Мы жывём цяпер, не тужым,
Прадзём лепшай долі кужаль,
Ёсць чырвоны ў нас куток, —
Там праводзім вечарок.

Нас цяпер жыццё галубіць,
У шчасці радасна жывём,
Мы работаем і любім
І пра Сталіна пяём.

Дзе ні выйдзеш, дзе ні глянеш,
Сонца сцэжку сцэле нам, —
Тут старык малодшым стане,
Тут краіна Леніна.

ПАД НОВЫ ГОД

(1940)

З панамі развіталіся
Пад танкі й кулямёт!
Мы вольныя сабраліся
Сустрэнуць Новы Год.

Гэй, цяпер будзем плясаць
З вечара да рана,
Весяліцца і пяць,
Бо няма ўжо пана!

Сабраліся ўсе працоўныя
Сяляне ў грамадзе,
Мы родныя, мы роўныя,
І лад у нас ідзе.

Прыпеў.

Яловымі хваінкамі
Убралі ў клубе кут,
І вольнымі хвілінкамі
Пяць мы будзем тут.

Прыпеў.

Скакаць і пець вясёлымі,
Бо вольны мы народ,
Над вёскамі, над сёламі
Сапраўдны Новы Год.

Прыпеў.

Убраны сёлы, ўквечаны
У чырвоныя сцягі,
Вольным жьццём асвечаны —
Ні здзеку, ні тугі.

Прыпеў.

Звяздой пяцівугольнаю
Асвечан кругазор,
Дарогу мае вольную
Да сонца і да зор.

Прыпеў.

Не свішча над галовамі
Гумовы бат і плець,
Ужо на матывы новыя
Мы будзем песні пець

Прыпеў.

Пра Леніна, пра Сталіна,
Пра вольны ўвесь народ, —
Дні новыя насталі нам, —
Устрачаем Новы Год.

V

ЖАРТОЎНЫЯ І ПРЫПЕЎКІ

МАРТОУН Т. ПЕРИЕУ

ПРАСІЛІ ХОХУ У ВЯСЕЛЕЙКА, ОХО, ОХІ
У ВЯСЕЛЕЙКА

Прасілі Хоху ў вяселейка,	охо, охі ў вяселейка
— Не маю ў чым, не маю на чым:	» » »
Хамут на стрэсе, дуга ў лесе.	» » »
Ды пайшла Хоха да суседачкі:	» « »
— А суседачка, мая матачка,	» » »
Ды пазыч-жа мне ды кашуліцы,	
Ды пазыч-жа мне хоць намётачкі!—	» » »
А суседачка не пазычыла,	» » »
Узяла Хоху ды вылаяла:	
— А дзе-ж ты была, як я прала!	» » »
— Ды як ты прала, тады я спала!	» » »
— А дзе-ж ты была, як я ткала?	» » »
— Ды як ты ткала, тады я гуляла!	
— А дзе-ж ты была, як я бяліла?	» » »
— Як ты бяліла, я ножкі мыла!	» » »
Ды пайшла Хоха на лужыначку,	» » »
Абтаркалася ды малінаю,	» » »
Абвярцелася лапушынаю.	» » »
Ды пайшла Хоха ў вяселейка,	» » »
А там хлопчыкі жартаўлівыя	» » »
Павялі Хоху ў шалёны танец,	» » »
Ледзь ад іх Хоха вырвалася.	» » »
Тады стала Хоха красёнцы ткаці;	» » »
Павяла Хоха ў плот, у часты,	» » »
Ды панясла Хоха красёнцы бяліці.—	
У ваду каламі, а з вады канямі.	

ДЗЕД, БАБА І ТАМАШ

Дзед, баба і Тамаш
Паехалі на кірмаш.
Тум-да-і-да, тум-да-і-да!

Прыехалі на базар,
Разлажылі ўвесь тавар.
Тум-да-і-да...

Разлажыўшы ўвесь тавар,
Зачалі піць з вядзёр.
Тум-да-і-да...

Дзед напіўся — ані з ног,
Паваліўся пад парог.
Тум-да-і-да...

Баба дзеда за пасок,
Пацягнула у вазок.
Тум-да-і-да...

Дзед сеў за пана,
А баба за фурмана.
Тум-да-і-да...

Пакуль баба не драмала,
То кабылка трапятала,
Тум-да-і-да...

А як бабка задрамала,
То і кабылка стала.
Тум-да-і-да...

Ішоў казак пяхком,
Узяў кабылку з хамутком.
Тум-да-і-да...

Баба вочы прадзіраець,
І аглоблі паднімаець.
Тум-да-і-да...

— Ох ты, дзед, ох ты, дзед,
Ужо кабылкі нашай нет!
Тум-да-і-да...

— А ты, баба, адурнела,
Дзе кабылку ты падзежа?
Тум-да-і-да...

Дзед бабу запрагаець
І дадому пад'язджаець.
Тум-да-і-да...
Вот той песенькі канец,
Пайшлі дзевачкі ў танец.
Тум-да-і-да...
Пайшлі дзевачкі ў танец!

БЫЛА У МАМЕНЬКІ ДОНЯ

Была ў маменькі доня,
Зроду віна не піла.
Ой, доня, ты, доня, доня ягада мая! (прыпеў). *)
Зроду віна не піла,
У кабак гуляць пайшла.
Ой, доня, ты, доня і т. д.
У кабак гуляць пайшла,
Нову шубу прапіла.
Нову шубу прапіла,
І на другу нажыла.
І на другу нажыла,
К сабе Ваньку прывяла:
— Іванушка, дружок мой,
Завядзі мяне дамоў.
Завядзі мяне дамоў,
Пасадзі мяне за стол!
Стала Дуня вячэраці,
Стаў Ванечка варажыці.
Стаў Ванечка варажыць,
А дзе Дуню палажыць:
— Палажу я на печы?!
А на печы гарачо.
А на печы гарачо,
Як агнём балячо!
Лягу я на палу,
А на палу шырока.
А на палу шырока,
Раскоцімся далёка!

* Прыпеў пасля кожных двух радкоў.

О, лягу я на лаве,
А на лаве вузка.
А на лаве вузка,
Ды будзе нам скучна!
Ой, лягу я на стале,
А на стале грэшна.
А на стале грэшна,
А пад сталом смешна!
Кругом хаты абыйшоў,
Нідзе месца не знайшоў.
Нідзе месца не знайшоў,
Заплакаўся ды пайшоў.

ДЗЕДЗЮШКА МОЙ

— Дзедзюшка мой,
Сівенькі мой,
А калі-ж ты памрэш?

— У сераду, бабка,
У сераду, любка,
У сераду, ты мая
Сівая галубка!

— Дзедзюшка мой,
Сівенькі мой,
А як-жа ж па табе плакаць?

— Ігі, ігі, бабка,
Ігі, ігі, любка,
Ігі, ігі, ты мая
Сівая галубка!

— Дзедзюшка мой,
Сівенькі мой,
Дзе цябе пахаваці?

— На могілках, бабка,
На могілках, любка,
На могілках, ты мая
Сівая галубка!

— Дзедюшка мой,
Сівенькі мой,
Як па табе званіці?

— Дзылін, дзылін, бабка,
Дзылін, дзылін, любка,
Дзылін, дзылін, ты мая
Сівая галубка!

ОЙ, ПАД ВІШНЯЮ

Ой, пад вішняю,
Пад чаромшынкай
Сядзіць стары з маладою,
Як із ягадкай.

І прасілася,
І малілася:
— Пусці мяне, стары дзед,
На вуліцу пагуляць.

— Я і сам не пайду,
І цябе не пушчу,
Бо ты мяне, старэнькага,
Пакінуці хочаш!

Куплю табе хатку,
Яшчэ й сенажатку,
І сгавок, і млынок,
І вішнёвенькі садок.

— Я не хачу хаткі,
Ані сенажаткі
Ні стаўка, ні млынка,
Ні вішнёвага садка.

О ты, стары, старуга,
Ты сагнуўся, як дуга,
А я, маладзенька,
Гуляці радзенька.

ТАЛАНА

1. Цераз пень, цераз пень, цераз калоду
Палезлі дзецюкі па шыю ў воду.
Бадай вы, дзецюкі, патапіліся,
Як вы гэта лета не жаніліся!
— А каб вы, дзевачкі, вялікі раслі
І, зімы даждаўшы, усе замуж пайшлі!
2. Казалі на мяне, што я ляніва,
Пад акном рэчачка—ножак не мыла.
Дзецюкі з-за ракі, купіце мыла.
Умыюся, убяруся—буду вам міла.
3. Па бару чабарок расцілаецца,
Багатыр дачкой набіваецца:
— Зяцёк мой, зяцёк, мой, вазьмі дачушку,
Дам табе пасагі—быка, цялушку!
— Не буду я браці тваёй дачушкі,
Не хачу пасагі—быка, цялушкі!

МЫШКА ПАРЫЛАСЯ

Мышка парылася,
Перапарылася,
Як звалілася з палка,
Моцна ўдарылася.
— Гэй гу, не магу,
Падыміце за нагу!
Запражыце ката,
Завязіце да папа!
А поп часу не мае —
Парабкоў спавядае.
Пакуль поп да мышы,
Ужо мышка без душы.
Тры дні яму капаў,
Тую мышку хаваў;
А мне бог так судзіў,
Што мой лён не радзіў!
Радзі, божа, лапушок,
Што з наметкі хвартушок!
Які локцік астанеца —
Да карчомкі занясеца!

СЛУЖЫЎ Я У ПАНА ДЫ ПЕРШАЕ ЛЕТА

Служыў я у пана ды першае лета,
Заслужыў у пана курачку за гэта.

Мая кура-златапёра
Па дзядзінцы хадзіла,
Пыляняткі вадзіла
І хахол надзімала,
Свайго пана пацяшала,
Ну і курка мая! (2)

Служыў я у пана ды другое лета,
Заслужыў у пана індыка за гэта.

Мой індык-шалдыбык,
Мая кура-златапёра
Па дзядзінцы хадзіла,
Пыляняткі вадзіла
І хахол надзімала,
Свайго пана пацяшала,
Ну і курка мая! (2)

Служыў я у пана ды трэцяе лета,
Заслужыў у пана барана за гэта.

Мой баран-капітан,
Мой індык-шалдыбык,
Мая кура-златапёра
Па дзядзінцы хадзіла,
Пыляняткі вадзіла
І хахол надзімала,
Свайго пана пацяшала,
Ну і курка мая! (2 разы)

Служыў я у пана чацвертае лета,
Заслужыў у пана я цялё за гэта.

Маё целё хвастом меле,
Мой баран-капітан,
Мой індык-шалдыбык
Мая кура-златапёра
Па дзядзінцы хадзіла,
Пыляняткі вадзіла
І хахол надзімала,
Свайго пана пацяшала,
Ну і курка мая! (2 разы)
Служыў я у пана ды пятае лета,
Заслужыў у пана я клячу за гэта.
Мая кляча хвастом крача,
Маё целё хвастом меле,
Мой баран-капітан,
Мой індык-шалдыбык,
Мая кура-златапёра
Па дзядзінцы хадзіла,
Пыляняткі вадзіла
І хахол надзімала,
Свайго пана пацяшала,
Ну і курка мая! (2 разы)

У СУСЕДА ЖЫТА СЕЮЦЬ

У суседа жыта сеюць,
У суседа зелянее,
А у мяне не сеяна,
Яшчэ й поле не арана.
У суседа хата бела,
У суседа жонка міла:
Ножкі белы невялічкі,
Носіць жоўты чаравічкі.
Мая жонка ўсё журліва
І санліва і сварліва:

То хрыпіць, то крычыць,
І ніколі не змаўчыць.
Пайшоў ў поле заараўся,
Смачна есці спадзяваўся,—
На снаданне дулі тыча,
У абедзе за нос смыча,
А ўвечары кулакі
Усё суне пад бакі.
Што-ж я за няшчасны
На свет нарадзіўся,
Ці такія кумы былі,
Што мне долечкі не далі?
Што-ж кумы таму віноўны,
Што радзіўся я бяздольны?
Вінен поп, вінен дзяк,
Што читалі ды не так.

ЖАНА МУЖА ШАНАВАЛА

Жана мужа шанавала,
Люлі, люлі, шанавала!
На папары навязала,
Люлі, люлі, навязала!
Паставіла вады ражку,
Люлі, люлі, вады ражку!
Палажыла сена вязку,
Люлі, люлі, сена вязку!
Вады ражка паўнюсенька,
Люлі, люлі, паўнюсенька!
Сена вязка цалюсенька,
Люлі, люлі, цалюсенька!
Мой міленькі сыцюсенькі,
Люлі, люлі, сыцюсенькі!

ПРЫПЕУКІ

Цераз рэчку быструю
Я мастоцкак выстраю:
Хадзі, мілы, хадзі, мой,
Хадзі летам і зімой.

Мілы ўчора прыхадзіў,
Чаравічкі прынасіў,
Мяне дома не найшоў,
Заплакаўся і пайшоў.

У гародзе я была
Канпелькі цёрла.
Як казалі, што ён быў,
Чаго не памёрла.

У майго мілёначка
Акуратненькі насок:
Восем курачак садзіцца
А дзевяты петушок.

Церабіла я капусту
І згубіла ножык, —
Нехарошы кавалер, —
Калючы, як вожык.

* * *

Сею, сею рэдзьку,
Сею рассяваю:
Расці, рэдзька, вялікая,
На зіму схаваю.

Я не буду есці,
Кажуць людзі—горка,
Я не буду жаніцца,
Будзе біці жонка.

* * *

Ох ты, мой мужычок,
Маё сэрдачка,

Ой, не сей канпель
Ані зернятка.

Канпелькі ірваць —
Ручкі, ножкі баляць,
Каля лёну хадзіць —
Сірадзінка баліць.

Як пайду я на кірмаш
Ды зайграе скрыпка,
Ручкі, ножкі не баляць
Сірадзінка гібка.

* * *

Вось такія гады сталі,
Што харошых хлопцаў здалі,
Асталіся ўсе бясы,
Даўганосыя насы.

* * *

А сягоння серада,
Я мяса не ела,
Не цалуйце мяне, хлопцы,
Каб я не самлела.

* * *

Мой мілэнчак харош,
Хоць за пазуху палож.
Палажыла-б і ў душу,
Дык баюся — задушу.

Ой, не стой ты пад акном,
Не тапчы ты мяты, —
Калі хочаш мяне браць,
Папытайся ў таты.

* * *

Чым ты, мілы, задаешся,
Як варона на калу, —

Ты не стоїш старої баби,
Што трасецца на кію.

* * *

На лужку, на камушку
Напішу пісьмо дружку,
Напішу па крайнасці,
Каб любіў патайнасці.

* * *

А мой мілы худащавы,
Мне не падабаецца,
Навяжу я на папары,
Няхай ад'ядаецца.

* * *

У садочку пад кусточкам
Выкапана студня,
Ці паверыце, дзяўчаткі,
Як па мілым трудна.

* * *

Не стаі на гарэ,
Не мігай на мяне,
Ідзі стань на лагу,
Я сама прыбягу.

* * *

Усе хлопцы, так як хлопцы,
Толькі мой, як пузырок,
Уваліўся у канаву,
Як удоль, так папярок.

ХОЦЬ ПРАЙШОУ Я МАЛА СВЕТУ

Хоць прайшоў я мала свету,
Я не бачыў многа цвету,
Што каліна найкраснейша,
Што дзяўчына наймілейша.

Я за Гандзю клапачуся,
Як з Гандзяю не бачуся.
Як на мяне Гандзя гляне,
То ўся туга перастане.

Гандзя гожа і прыгожа,
Гандзі лічка так, як ружа,
Гандзі ножкі невялічкі,
Носяць панскі чаравічкі.

У Шэрашові на ярмушы
Прадавала Гандзя грушы,
Яе хлопцы не пазналі,
Перад ёю шапку знялі.

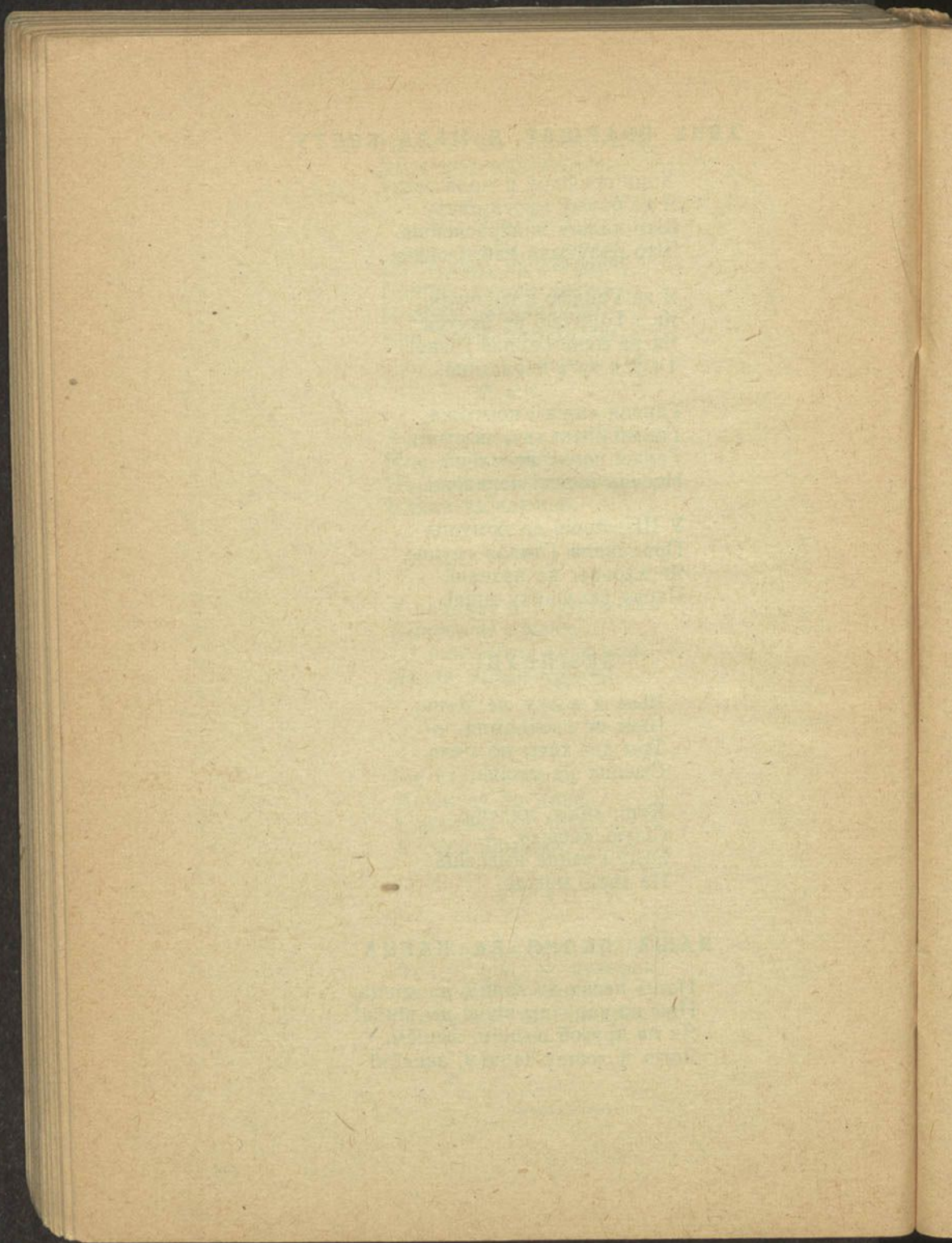
ПРЫПЕУКІ

Чым я мужу не жана,
Чым не гаспадыня, —
Тры дні хаты не мяла,
Смецця не насіла.

Купі, мілы, цялегу,
Сівую кабылу, —
Буду смецце вывазіць
На тваю магілу.

НАША ПЕСНЯ ДА КАНЦА

Наша песня да канца, да канца,
Нам па чарачцы вінца ды вінца!
Як па другой выпіём, выпіём,
Яшчэ й лепшу заляём, заляём!

VI

ЗАГАДНІ І ПРЫКАЗКІ

VI

ІНДІКАЦІЇ І ПРИБЛИЖНІ

ПРЫКАЗКІ

Б.

Баіцца, як чорт крыжа.
Без хвігі ні да носа.
Будзь, мядок, ні горкі, ні салодкі: салодкі пражруць,
а горкі праплююць.

В.

Вяселле і сарочку найдзе.

Г.

Глянуў, як тры грошы даў.

Д.

Дзе кухарак шэсць, там няма чаго есць.
Дояць, як Сідараву казу.
Думы за гарамі, а смерць за плячамі.
Ды ён свінням і то добра не раздзеліць.

К.

Каб нам жылося, былося, каб у нашай бульбе калоссе
вялося.

Каб у нас вяліся свінні, авечкі і мы жылі, як чалавечкі.

Каму баліць, той і студзіць.

Каму ў голаў зайдзе, той пад печай найдзе.

Круціцца, як чорт перад хмарай.

Кінь перад сабою, а знойдзеш за сабою.

Л.

Лепей з разумным згубіць, як з дурнем знайсці.

Лепей палобіць старога арла, чым маладую саву.

Лета збірае, а зіма праядае.

Лепшае слаўцо за піўцо.

Любіў рак жабу, аж вочы выеў.

М.

Мая бяда, мая нуда.

Мужык дурны, як варона, а хітры, як чорт.

Н.

На лечаным каню не наездзіш.

На ранняй ралліцы родзіць жыта ды пшаніца, а на позняй
ралліцы родзіць кукаль ды мятліца.

Не бяда, што чорна, абы была праворна.

Не з пустога хлява затычка.

Не паліняла карова да Яна, то няхай ідзе да другога пана.

Не там траціш, дзе купляеш, а там траціш, дзе прадаеш.

П.

Па чым пазнаць дурнога? — Па смеху яго.

Пляснуў, як дзячыха на лёдзе.

С.

Слава на вароцях не вісіць.

Славен бубен за гарамі.

Смех дураку, што рот на баку.

Сякі-такі абы быў, абы на хлеб зарабіў.

Сякі-такі цяляпей, такі ўсё ўдваіх ляпей.

У.

У каго дочак сем, то ёсць доля ўсім, а ў каго адна, то і
долі жадна.

Х.

Хоць гара не родзіць, але з хлеба не зводзіць.

Хлеб не нявеста, які ўдасца, такі з'есца.

Хоць маленькая, але даражэнькая.

Хоць шылам пакручу, але нікому не плачу.

Хоць гол, ды вясёл.

Хоць спіна гола, ды свая воля.

Хто не шануе чужога, той свайго не мае.

Хто працуе, той і мае.

Хто сам такі, на другога кладзе знакі.

Хто скупы, той не глупы.

Хто пазнаў-бы дзятла, каб не доўгі нос.

Ч.

Чакай Пятра, з'ясі сыр.

Чарачка каточак, каціся ў раточак, каб не балеў жыва-
точак.

Чуў, што звоняць, ды не ведае ў каторым баку.

Чыё парасё ў плату, таму і ў вушах пішчыць.

Ш.

Шышка не шышка, а гуз добры.

Я.

Як вылез, так і вырас.

Як дасць бог бяду, то і грошай здабуду.

Як ідзе дождж у сакаўцы, то хлеба будзе ў рукаўцы, а як
ідзе дождж у маі, то хлеба будзе і на гультая.

Як добра свякроў, то добра і нявестка.

Як хочаш сабаку ўдарыць, то і кія знойдзеш.

Як плакаў, бог быў аднакаў, як стаў скакаці, стаў бог
даваці.

Якое дрэва, такі клін, — які бацька, такі і сын.

Яны (свята Купала) правяць ільны.

ЗАГАДКІ

1. Адзеўся не так, абуўся не так, як вышаў за варота, не вернецца аніяк.
2. Аднаго сука поўна рука.
3. Адно кажа: — Бяжым. — Другое: — Ляжым. — Трэцяе: — Стойма і варушэмся.
4. Адкіну адное, адкіну другое, — выму жывое.
5. Бацька гарбаты, маці пляската, дзеці кручанья, на суку павешанья.
6. Бег крыванос, даў нямку пад нос, крыванос пагнаўся, нямка астаўся.
7. Без костачкі, без жылачкі адзін састаў і той устаў.
8. Бяжыць свінка, стальная спінка, хвост канапляны.
9. Гусі паляцелі, а лапы пакідалі.
10. Дзве маткі маюць пяць сынкаў, а кожны з іх аднаго імя.
11. Еду, еду, — ні дарогі ні следу, свістам паганяю і на смерць паглядаю.
12. Ехаў камісар, на акне напісаў.
13. За лесам рубаюць, да нас трэскі ляцяць.
14. За сцяною касцяною талалай брэша.
15. — Куды бяжыш ад хваста, крывая не праста?—А чорт табе, падстрыжана аўца.
16. Колькі на небе зорак, толькі на зямлі дзірак.
17. Лата на лаці, а шва не знаці.
18. Ляжыць грудка ў белым кажушку, хто ўкусіць, той плакаць мусіць.
19. Ляцеў птах, на ваду — бах. Вады не скалаціў і сам не паляцеў.
20. Махін махае, хто адгадае?
21. Між дубінкі, між ляшчынкі — кусочак скурацінкі.
22. На чым найбольш абручоў?
23. На прыпечку, на беражочку, прывяла блаха таўкача.
24. Не брэша, не кусае, а ў хату не пускае.

25. Поўна бочка круп, а наверху — зруб.
26. Поўна хата вераб'ёў нагната.
27. Поўны хлявец белых авец.
28. Расло, павырасла, з куста павылезла, па руках пакацілася, на зубах апынулася.
29. Рыбка бялява, хвосцікам віляла, лясы ламала, горы стаўляла.
30. Саламяны плот, бела насенне, жоўты сход.
31. Сама гола, а за пазухай сарочка.
32. Сам худ, а галава з пуд.
33. Семсот свішча, чатыры плешча, два слухае, два нюхае, два паглядае.
34. Стаіць воўк у лазе на адной назе.
35. Стаіць дуб, на дубе канапліна, на канапліне гліна, на гліне гарох, а ў гаросе свінне.
36. Стаіць чорны баран, не так воўны, як раі.
37. Сядзіць пані ў каморы, яе косы на дворы.
38. Сярод хаты — кусцік мяты.
39. У агні мокне, у вадзе сохне.
40. У гаршчочку маленькім каша смачненька.
41. Фіту, фіту — поўна скрыня аксаміту.
42. Чырвона-рыжы чорнага ліжа.
43. Чырвоны колер, вінны смак, каменна сэрца — чаму гэта так?
44. Яшчэ бацька не радзіўся, а сын на вайне набыўся.

АДГАДКІ

1. Нябожчык	24. Замок
2. Клямка	25. Макаўка
3. Рака, бераг, трысціна	26. Сукі ў сцяне
4. Выпрагчы каня з аглабель	27. Зубы
5. Гумно, ток, папы	28. Арэх
6. Сані і камень	29. Каса
7. Цеста ў дзяжы	30. Пшанічныя каласы
8. Іголка з ніткаю	31. Свечка і knot
9. Капусцяныя качаны	32. Бязмен
10. Рукі і пальцы	33. Конь
11. Чайка на раце	34. Грыб
12. Мароз	35. Дубовы стол, міса з гарохам
і скваркамі
13. Звоняць	36. Калодка ад дроў
14. Язык	37. Морква
15. Рака і сенажаць	38. Дзяжа
16. Аржанішча	39. Свечка
17. Капуста	40. Арэх
18. Цыбуля	41. Сажа ў коміне
19. Снег	42. Польшыя ў чэлюсці
20. Машына	43. Вішня
21. Цэп	44. Дым
22. Клубок	
23. Рэдзька пры разоры	

112998

З М Е С Т

Стар.

М. Клімковіч. Прадмова	3
Р. Шырма. Ад аўтара запісаў	9

І. Абрадавыя

Веснавыя

За гарою лілея лілеіць. Запісана 18/V 1937 г. у вёсцы Каралевічы, Дзісенскага пав., ад Луцэі Рэдзька	15
А каліна-маліна, не стаі над ракою. Зап у 1937 г. у с. Замошша, Пастаўскага пав., ад Шаблыкi Ул.	—
Пры лужку бела бяроза зашумела. (Там-жа)	16
Старана мая ты, староначка. (Там-жа)	17
З-пад зялёнага гаю галубы вылятаюць. (Там-жа)	18
Вылятала галачка, вылятала. (Там-жа)	—
А на моры дзяўчыначка бель бяліла. (Там-жа)	19
А з-пад гаю, з-пад цёмнага. (Там-жа)	—
У садзе зязюля закукавала. (Там-жа)	—
Ты, зямелька, ты, сырая. (Там-жа)	20
З суботы на нядзелю мачыха захварэла. (Там-жа)	—
Палын, палын, палын зялёны. (Там-жа)	21
Загарэлася калінка ў ціхім лузе стоячы. Зап у Вілейскім пав.	—
Пайду па лужочку. Зап у с. Замошша, Пастаўскага пав., ад Шаблыкi Ул.	22
Цераз цёмныя бары шэры тусі ляцелі. (Там-жа)	—
Цякла, лілася рэчачка з Дунайку	—
Кляновая лісціначка ты мая	23
Там чырвоная ружа	—
Плыла вутачка, плыла шэрая	—
Каб-жа мела пасажаньку. Зап у 1930 г. у в. Рудакоўляны, Гродненскай обл., ад Матроны Белажэўскай	—
Добры вечар, паненачка (валачобная). Зап. у 1934 г. у в. Ласіца, Пастаўскага пав.	24
А на моры на сінькім (валачобная). Зап. там-жа	—

Юраўскія

Юр'я, сыры бор гарыць. Зап. у 1934 г. у в. Гарыззянаты, Вілейскага пав., ад Мароз Мары	26
Борку, борку пры борку. (Там-жа)	—
У борку, борку, ды пры борку. Зап. у 1928 г. у в. Лявонавічы, Несвіжскага пав., ад Верамейчык Алёны	27
Борку, борку пры борку. Зап. у 1934 г. у в. Яцкава каля Валожына, ад Барысіхі Параскі	—

Да што там у стайні стучэла. Зап. у 1934 г. у в. Спягліца, Вілейскага пав., ад Рукойцік Веранікі	27
Ой, тонка, тонка сасонка. (Там-жа, ад Мушынскай Марыі)	28
Наказалі на вайну. Зап. у в. Спягліца ад Мушынскай і ў в. Яцкава ад Барысіі	—
Ой, бела, бела бяроза. Зап. у в. Спягліца ад Мушынскай Марыі	29
Палажыў кладку вярбову. (Там-жа, ад Рукойцік Веранікі)	—
Дубовае карыта. (Там-жа)	30
За белым, белым, за бялосенькім. (Там-жа, ад Рукойцік Карусі 60 г.)	—
Ехаў я—міма сад, міма сад зялёны. (Там-жа)	—
Ой, кіну, кіну стрэлачку. (Там-жа, ад Рукойцік Веранікі)	31

Купальскія і Пятроўскія

Сягоння Купалле, заўтра Ян. Зап. у 1935 г. у в. Падкасоўе, Навагрудскага пав., ад Путрыч Веры	32
Сягоння Яна, Купалле. Зап. у 1934 г. у в. Кузьмішкі, Вілейскага пав., ад Клаўсуць Анастасіі	—
На святога Івана. Зап. у 1941 г. на Браслаўшчыне ад Міх. Шуманскага—артыста Бел. Дзярж. ансамбля песні і танца	33
Ляцеў жучык па вуліцы. Зап. у 1937 г. у в. Замошша, Пастаўскага пав., ад Шаблькі Ул.	—
Купалачка, дзе твая дочка. (Там-жа)	34
Ялушачка, зелянушачка. (Там-жа)	—
Былі ў удавы да тры дачкі. Зап. у в. Замошша, Пастаўскага пав.	35
Па сенажаці мядуначка. (Там-жа)	—
У роўным полі — цэркаўка. (Там-жа)	36
Ляцелі гускі рад па раду. (Там-жа)	36
Ляцелі гусі гагочы. (Там-жа)	—
Між гор, між даліны. (Там-жа)	—
Пад тынам рутанька, пад тынам зялёненька. Зап. у 1928 г. у в. Страшава, Валкавыскага пав.	—
У гародзе гардоўка. Зап. у 1934 г. у в. Кузьмішкі, Вілейскага пав., ад Клаўсуць Анастасіі	37
Закулуй, зязюля, да Пятра. Зап. у вв. Кузьмішкі—Яцкава, Вілейскага і Валожынскага пп., ад Клаўсуць—Барысіі	—
А ель мая зялёная. Зап. у в. Замошша, Пастаўскага пав.	38
Пятрова ночка маленька. Зап. у в. Кузьмішкі ад Клаўсуць Анастасіі	—
Пятрова ночка ды маленька. Зап. у 1928 г. у в. Лявонавічы, Несвіжскага пав., ад Кавальчук Алёны	—
Цякла рэчка з-пад млыночка. Зап. у 1934 г. у в. Яцкава, Валожынскага пав. ад Барысіі	39
А, пала, пала цяцера. Зап. у в. Дразды, Вілейскага пав., ад Казловіч Анны	—
Ой, бела, бела бяроза. Зап. у Вілейскім пав.	40
Сядзіць саколік на клёне. Зап. у в. Яцкава, Валожынскага пав., ад Барысіі	—
Праз бары, праз бары. (Там-жа)	41

Жніўныя

Пайду я дарогаю, пайду я шырокаю. (Там-жа)	42
Ой, пара дамоў, пара. (Там-жа)	—
Не пайду я дадому. Зап. у Валожынскім пав.	43

Цёмная ночка стаяла. Зап. у в. Яцкава, Валожынскага пав., ад Барысіхі	43
Сакатала сонейка. Зап. у в. Замошша, Пастаўскага пав.	44
Сонейка за лес, за лес. (Там-жа)	—
Добра жаць — шырокая ніўка. (Там-жа)	45
А сонейка, сонейка. Зап. у в. Дразды, Вілейскага пав., ад Казловіч Анны	—
Ой, я ў бару жыта жала. Зап. у в. Замошша—Дразды, Пастаўскага і Вілейскага пп., ад Шаблыка—Казловіч Анны	46
Малс, кругла балоцечка. Зап. у 1934 г. у в. Яцкава каля Валожына ад Барысіхі Параскі	—
Зялёная дубровачка. Зап. у 1934 г. у в. Гудаўшчына, Гальшанскай вол., Ашмянскага пав., ад Стэфы Склубоўскай	47
Ды ўжо вечар вечарэе. Зап. у 1934 г. у в. Яцкава каля Валожына ад Барысіхі Параскі	—
Ужо, жнейкі, дамоў пара. (Там-жа)	—
Ясен месяц мінаецца. (Там-жа)	48
Ой, парс дамоў, пара. (Там-жа)	—
Жалі, жалі па сонейку. (Там-жа)	49
Залатая мяцёлачка. Зап. у 1936 г. у с. Падкасоўе каля Негнявіч, Навагрудскага пав., ад Веры Путрыч	—
Зайшло сонца. Зап. у 1931 г. у в. Хрышчанавічы, Косаўскага пав.	—
За бор, сонца, за бор. Зап. у 1934 г. у в. Гудаўшчына, Гальшанскай вол., Ашмянскага пав., ад Стэфы Склубоўскай	—
Выйдзі, выйдзі, цёмная хмара. Зап. у 1937 г. у с. Замошша, Пастаўскага пав., ад Шаблыкі Ул.	50
У гарэховым лесе. Зап. у 1934 г. у в. Гудаўшчына, Гальшанскай вол., Ашмянскага пав., ад Стэфы Склубоўскай	—
А гуляла сонейка. Зап. у 1937 г. у с. Замошша, Пастаўскага пав., ад Шаблыкі Ул.	51
Павілося бела павучынце. (Там-жа)	—
А гула пчолачка, гула. Зап. у в. Замошша, Пастаўскага пав., і ў в. Яцкава, Валожынскага пав.	—
Бедаваў зялёны лён. Зап. у с. Замошша, Пастаўскага пав., ад Шаблыкі Ул.	52
А на ціхім Дунаі. (Там-жа)	—
Чырвоная каліна. (Там-жа)	53
Ды каліна-маліна. Зап. у в. Падкасоўе, Навагрудскага пав., ад Путрыч і ў в. Дразды, Вілейскага пав., ад Казловіч Анны	—
На тыне, на тыне. Зап. у в. Замошша, Пастаўскага пав., ад Шаблыкі Ул.	—
У балоце касец косіць. (Там-жа)	54
Не куй, не куй, сіва зязюлька ўночы. Зап. у 1931 г. у в. Хрышчанавічы, Косаўскага пав.	—
Раса пала на травіцу. Зап. у 1934 г. у в. Гарыдзянты, Вілейскага пав., ад Мароз Марыі	55
Яравое жніва, або восень	
Пушчу я паву па Дунаёчку	56
У чыстым полі, у чысцюсенкім. Зап. У 1936 г. на Пастаўшчыне	—
Пад лесам, ляском. Зап. у 1934 г. у в. Яцкава каля Валожына ад Барысіхі Параскі	—

Ой, там на гары, там на высокай. Зап. у 1932 г. у в. Галынка, Гродненскага пав., ад Канецкай Алёны	57
Ой развіся ты, ды сухі дубе	57
Недаспелая макаўка. Зап. у с. Замошша, Пастаўскага пав., ад Шаблыкі Ул.	58
Ужо позенька, ды не раненька. Зап. у 1934 г. у в. Яцкава каля Валожына ад Барысіхі Параскі	—
У гародзе да на пагодзе. Зап. на Пастаўшчыне	59
Плыла вутачка, плыла шэрая. Зап. у в. Яцкава каля Валожына ад Барысіхі Параскі	—
Ой, пайду пад калінавы лугі. Зап. у в. Хрышчанавічы, Косаўскага пав.	60
Ой, пайду, пайду, дзе з роду не хадзіла. (Там-жа)	61
Стайць човен вады повен. Зап. у 1933 г. у в. Марочна на Піншчыне	—
Пазарасталі мае сцежачкі. Зап. у 1929 г. у в. Ялова, Пружанскага пав.	—
Мядзведзь кару дзярэ. Зап. у 1934 г. у в. Няхведы, Вілейскага пав., ад Міхаліны Дыра	62
Ой, бяроза, ты бяроза. Зап. у 1934 г. у в. Спягліца, Вілейскага пав., ад Кастусі Тумаш	—
Ой, заржы, заржы, сівы конічак. Зап. у 1931 г. у в. Хрышчанавічы, Косаўскага пав.	—
Калядныя і новагоднія	
Ой, ну, ну, каза, ой, ну, нябога. Зап. у 1928 г. у в. Лявонавічы, Несвіжскага пав., ад Верамейчык Алены	64
Ляціць, ляціць галубчык. Зап. у 1934 г. у в. Спягліца, Вілейскага пав., ад Карусі Рукойцік	—
Ты, вутачка-перабаўначка. (Там-жа)	65
Шчодры вечар. (Там-жа)	—
Прыехаў князь із Кіева (Шчадроўка). Зап. у 1932 г. у Хомску на Піншчыне	66
Вясельныя	
На заручынах. Зап. у 1932 г. на Пастаўшчыне.	68
Адавайце, не бойцеся. Зап. у 1945 г. у в. Дуброва, Радашкоўскага р-на, ад Мацэральнік Дар'і, 58 г.	—
У вечары перад шлюбам. Зап. у 1934 г. у в. Гарыдзянаты, Вілейскага пав., ад Мароз Марыі	—
Зыбнула мора, зыбнула. (Там-жа)	69
Ды зажадала дзевачка. Зап. у 1928 г. у Несвіжскім пав. ад Кавальчук Алёны	—
Пачынаючы вяселле. Зап. у 1934 г. на хут. Юсаўшчына, Валожынскага пав., ад Веры Урбановіч	70
Перад выездам да шлюбу. Зап. у 1934 г. у в. Яцкава каля Валожына ад Барысіхі Параскі	—
А ў нядзелю раненька. Зап. у 1934 г. у в. Погіры, Навагрудскага пав., ад Веры Путрыч	—
Зялёны явар па-па двору паслаўся. Зап. у 1934 г. у в. Гарыдзянаты, Вілейскага пав., ад Мароз Марыі	71
Ой, у садзе, садзе, у зялёнай руце. (Там-жа)	—
Павучок па небе ідзе	72
Калі прыедуць па маладую да шлюбу. Зап. у 1934 г. на хут. Юсаўшчына, Валожынскага пав., ад Веры Урбановіч	—
Прыехаўшы ад шлюбу. Зап. у 1934 г. у в. Яцкава каля Валожына ад Барысіхі Параскі	—

Ляцелі гусанькі цераз сад. Зап. у 1928 г. у в. Агароднікі, Косаўскага пав.	73
Замятай, матка, жар, жар	—
У дзень шлюбу. Зап. у 1934 г. у в. Гарыдзянты, Вілейскага пав., ад Мароз Марыі	—
Выходзячы з-за стала. Зап. у 1934 г. у в. Яцкава каля Валожына ад Барысіхі Параскі	74
Сіроцкія. Зап. у 1929 г. у в. Ялова, Пружанскага пав.	—
Ды не стой, божа, пад акном. Зап. у 1934 г. у в. Пегіры, Навагрудскага пав., ад Веры Пятрыч	75
Ойчанька, мой родненькі. (Там-жа)	—
Маладзенькі Іванька. Зап. у 1934 г. у в. Яцкава каля Валожына ад Барысіхі Параскі	—
А хто, а хто магілачку патаптаў. Зап. у 1945 г. у в. Дуброва, Радашкоўскага р-на, ад Мацэральнік Дар'і, 58 г.	76
Зайграйце, музыкі, жалосна. Зап. у 1934 г. у в. Гудаўшчыне, Гальшанскай вол., Ашмянскага пав., ад Стэфы Склубоўскай	—
Сонейка з месяцам усходзіць. (Там-жа)	77
Да хто, да хто цёмнай ночкі не даспаў. Зап. у 1934 г. у в. Гарыдзянты, Вілейскага пав., ад Мароз Марыі	—
Да хто, да хто цёмнай ночкі не даспаў. Зап. у 1934 г. у в. Дразды, Вілейскага пав., ад Ганны Карловіч	78
У цені пры рэчцы сады зацвіталі. Зап. у 1934 г. у в. Гарыдзянты, Вілейскага пав., ад Мароз Марыі	—
Пасля прыезду сватоў да маладой. Зап. у 1934 г. у в. Спягліца, Вілейскага пав., ад Юзэфы і Марыі Карвель 20 г.	79
Хадзілі два брацейкі на полю. Зап. у 1934 г. у в. Гудаўшчына, Гальшанскай вол., Ашмянскага пав., ад Стэфы Склубоўскай	—
Як застрыгаюц. Зап. у 1945 г. у в. Дуброва, Радашкоўскага р-на, ад Мацэральнік Дар'і, 58 г.	—
Біце, камень, біце (Там-жа)	80
Брат сястру на пасад вядзе. (Там-жа)	—
Застрыганае дзіця. (Там-жа)	—
Перад выездам да маладога	—
Сядзела Ганначка, сядзела. Зап. у 1934 г. у в. Яцкава каля Валожына ад Барысіхі Параскі	—
Ты, Ніначка, розум май. (Там-жа)	81
Ах, божа-ж мой, слёзы коцяцца. Зап. у 1928 г. у в. Лявонавічы, Невіжскага пав. ад Верамейчык Алёны	—
Маладой. Зап. у в. Яцкава каля Валожына ад Барысіхі Параскі	—
Маладая дзевачка, ты сядзіш абедаеш. (Там-жа)	82
Выязджаючы да маладога. (Там-жа)	—
Ох ты, рэчачка, ох ты, быстрая. Зап. у 1934 г. на хут. Юсаўшчына, Валожынскага пав., ад Веры Урбановіч	—
Пералятала сіва зязюлька. Зап. у 1931 г. у в. Хрышчанавічы, Косаўскага пав.	83
Ой, у дубе, дубе дзве галубкі трубяць. Зап. у 1932 г. у с. Каўнятынь на Піншчыне	—
Маладому. Зап. у 1934 г. у в. Гудаўшчына, Гальшанскай вол., Ашмянскага пав., ад Стэфы Склубоўскай	84
Каб табе, Андрэйка. Зап. у в. Яцкава каля Валожына ад Барысіхі Параскі	—
Прыехаўшы да маладога	85
Із бору ветрык веіць. Зап. у в. Яцкава каля Валожына ад Барысіхі	

Параскі	—
Калі прыедуць сваты	85
Ой, будзе-ж нам, будзе. Зап. у Лунінец — Кажан-Гарадку	—
Мы думалі, сваты багаты. Зап. у Давід-Гарадку	86
Сватам	—
А баранька сівенькі. Зап. у Ласіца на Пастаўшчыне	—
Сватам	—
Калі сватам даюць вячэру. (Там-жа)	87
Добрая сватам вячэра. (Там-жа)	—
Прыпеўкі на вяселлі маладой. Зап. у в. Спягліца ад Мушынскай Мары	—
Бацькам маладога	—
Сястра маладога п'яе для браціхі	88
Дзяўчаты і сваха. Зап. у в. Агароднікі, Косаўскага пав.	88
Нікому-ж так не добра. З-п. у 1934 г. у в. Гудаўшчына, Гальшанскай вол., Ашмянскага пав., ад Стэфы Склубоўскай	89
Дорачы. Зап. у 1934 г. в. Гарыдзяняты, Вілейскага пав., ад Мароз Мары	90
Падарыўшы. Зап. у в. Спягліца, Вілейскага пав. ад Мушынскай Мары	—
Падарыўшы	91
Як благаслаўляюць маладых. Зап. у 1928 г. у в. Агароднікі, Косаўскага пав.	—
Як ад'язджаюць прыданыя. Зап. у 1945 г. у в. Дуброва, Радашкоўскага р-на, ад Мацернік Дар'і 58 г.	92
Як ад'язджаюць прыданыя. (Там-жа)	—
Госці маладой ад'язджаючы далому. Зап. у 1932 г. на Пастаўшчыне	93
Сваціца, галубіца, просім вас. Зап. у 1934 г. у в. Гудаўшчына, Гальшанскай вол., Ашмянскага пав., ад Стэфы Склубоўскай	—

II. Сямейныя

Любоўныя

На бітым гасцінцы. Зап. у 1932 г. у в. Рудаўляны, Галынскай вол., Гродненскага пав., ад Мары Папяльніцкай, 42 г. Заўвага спявачкі: п'яюць у зімовы вечар пры кудзелі	97
Сягоння я тут, тут. Зап. у 1936 г. у с. Падкасоўе каля Негнявіч, Навагрудскага пав., ад Веры Путрыч	99
Ой, пайду я каля лугу. Зап. у 1928 г. у в. Лявонавічы, Несвіжскага пав., ад Кавальчук Алёны	100
Ах, божа, божа, калі той вечэр будзе. Зап. у 1936 г. у с. Падкасоўе каля Негнявіч, Навагрудскага пав., ад Веры Путрыч	101
Ой, у лесе на лугу. (Там-жа)	—
Марыля, Марыля, чаго ў лесе блудзіш? Зап. у 1934 г. у в. Спягліца, Вілейскага пав., ад Рукойцік Веранікі	102
Па садочку пахаджаю. (Там-жа)	—
Ды заржы, заржы, сівы коніку. Зап. у 1929 г. у в. Вострава, Старавейскай вол., Слонімскага пав., ад Наталлі Сідаравай	103
Зялёныя росы і цёмныя ночы. Зап. у 1929 г. у в. Вострава, Старавейскай вол., Слонімскага пав., ад Барбары Тэрчыхі, 50 г.	—
Травушка-муравушка, зялёны лужок. (Там-жа)	104
Ой ты, дзяўчыно, чырвоная вішня. Зап. у 1932 г. у в. Галынка, Гродненскага пав. ад Канецкай Алёны	105
Па садочку-садочку салавей лятае. Зап. у 1934 г. у в. Спягліца, Вілейскага пав., ад Рукойцік Веранікі	—
На даліне, на гарэ. (Там-жа, ад Язэпа Рукойціка)	106

Туман, туман па даліне. Зап. у 1934 г. у в. Спягліца, Вілейскага пав., ад Рукойцк Веранікі	107
Дробна пташачка, як мурашачка. (Там-жа)	108
Ах і Дунай. (Там-жа)	—
Пагнала валы ў канюшыну. (Там-жа)	—
Ой, пайду-ж я па полі. (Там-жа)	109
Затруджона маё сэрца. (Там-жа)	—
У роўным полі пад дубіною. (Там-жа)	110
Ой, у полі-полюшку. (Там-жа, ад Мушынскай Марыі)	111
Бывайце здаровы, тутэйшы парогі. Зап. у 1934 г. у в. Спягліца, Вілейскага пав. ад Рукойцк Веранікі	—
Ой, цяжка мне, цяжка на чужой краіне. (Там-жа, ад Мушынскай Марыі)	112
Ах, божа, мой божа. Зап. у 1934 г. у в. Кузьмішкі, Вілейскага пав. ад Клаўсуць Настасі	—
Ой, рэчанька, рэчанька. Зап. у 1933 г. у в. Драглёўцы, Ашмянскага пав., ад Юльяна Булаўкі. 35 г.	113
Ляцела зязюля. Зап. у 1934 г. у в. Гудаўшчына, Гальшанскай вол., Ашмянскага пав., ад Стэфы Склубоўскай	—
Вечер вее. (Там-жа)	115
Ой, не я то плачу. (Там-жа)	116
Цвіла ружа ў гародзе. Зап. у 1936 г. у с. Падкасоўе, каля Негнявіч, Навагрудскага пав., ад Путрыч Веры	118
Голуб, мамка	—
У роўным полі крынічанька. Зап. у 1937 г. у в. Замоща, Пастаўскага пав., ад Алёны Роўда	119
У роўным полі камора стаіць. (Там-жа)	—
Цёмная ночка не відзя. Зап. у 1934 г. у в. Даравічаны, Валкавыскага пав., ад дзёда Паўла Заблоцкага. 75 г.	120
Туга, туга ў мілага друга. Зап. у 1929 г. у в. Вострава, Старавейскай вол., Слонімскага пав., ад Наталлі Сідаравай	—
Капаў-жа я крынічаньку. Зап. у в. Спягліца, Вілейскага пав., ад Мушынскай Марыі	121

Жаночая доля

Цякла вада халодная (там-жа)	123
Доля. Зап. у 1931 г., у Хайно—Піншчына	124
Ой, пайду я гукаючы. Зап. у 1929 г. у в. Вострава, Старавейскай вол., Слонімскага пав., ад Наталлі Сідаравай	—
Ой, даўно, даўно як у маткі была. (Там-жа)	125
Каліна-маліначка. Зап. у 1928 г. у в. Лявонавічы, Несвіжскага пав., ад Алёны Кавальчук, у 1930 г. у Рудаўляны, Гродненскага пав., ад Алёны Кнецкай і ў 1937 г. у в. Замоща, Пастаўскага пав., ад Алёны Роўда	126
Ой даўно, даўно. Зап. у 1929 г. у г. Пружаны ад Міхася Кулешы	128
Адаў, адаў ойчанька. Зап. у 1932 г. у в. Галынка, Гродненскага пав., ад Канецкай Алёны. Заўвага спявачкі: праяца падчас пірагоў	129
Ды прысніўся сон дзіўненькі. Зап. у 1929 г. у в. Вострава, Старавейскага волі, Слонімскага пав., ад Наталлі Сідаравай	130
Ой вып'ю я чарачку. Зап. у в. Вострава, Старавейскай вол., Слонімскага пав., ад Наталлі Сідаравай і ў в. Рудаўляны, Гродненскай вол., ад Матроны Бежажэўскай	130
Ой, гаю мой, гаю. Зап. у 1929 г. у в. Вострава, Старавейскай вол., Слонімскага пав., ад Наталлі Сідаравай	132

Ды ў нядзелю раненька сонейка ўсходзіць. (Там-жа)	133
А ў нядзелю раненька. Зап. у 1937 г. у в. Замошша, Пастаўскага пав., ад Хрысціны Роўда і ў 1934 г. у в. Спягліца, Вілейскага пав., ад Луцэйкі Лоцік	—
А ў садзе, садзе. Зап. у 1937 г. у в. Замошша, Пастаўскага пав., ад Алёны Роўда, 60 год	135
Чатыры бяды. Зап. у 1934 г. у в. Спягліца, Вілейскага пав., ад Рукойцік Веранікі	136
Ой ты, ель мая зялёная. (Там-жа)	—
У роўным полі царкоўка стаяла. (Там-жа)	137
Ой, шуміць ды гудзіць зялёная дубровачка. (Там-жа)	138
А з-пад белай бярозачкі. Зап. 1937 г. у в. Замошша, Пастаўскага пав., ад Алёны Роўда, 60 год	—
У роўным полі тры дарожанькі. Зап. у 1937 г. у в. Замошша, Пастаўскага пав., ад Хрысціны Роўда	139
А белая бярозанька ваду замуціла. Зап. у 1934 г. в. Спягліца, Вілейскага пав., ад Рукойцік Веранікі	140
Каб я знала, каб я ведала. (Там-жа)	—
Зялёны дубы пахіліліся. (Там-жа)	141
Песня маладзіцы (Там-жа)	—
Ой, ці дзень, ці світаець. Зап. у в. Спягліца, Вілейскага пав., ад Карусі Рукойцік	—
Вы, валы мае, вы палавыя. Зап. у 1934 г. у в. Спягліца, Вілейскага пав., ад Рукойцік Веранікі	142
Не разлівай, маці, ваду. Зап. у 1934 г. у в. Кузьмішкі, Вілейскага пав., ад Клаўсуць Настасі	143
Пасуць пастушкі пры зялёнай дуброве. Зап. у 1932 г. у г. Лунінец—Пастуны	—
Не жалуюсь ні на каго чужога. Зап. у 1932 г. у в. Аблі, Давід-Гарадок	144
Гуляй, шчука-рыбка, па ціхаму Дунаю. Зап. у 1932 г. на Піншчыне—Каўнятын	—
У майго татулькі сад над ракою. Зап. у 1934 г. у в. Ласіца, Пастаўскага пав.	—
Пейце птушкі-канарэйкі. Зап. у 1937 г. у в. Замошша, Пастаўскага пав., ад Алёны Роўда, 60 г.	145
Са віновага калодзея. (Там-жа)	146
Пайду, пайду у Дунай па ваду. (Там-жа)	147
Ой, з-пад гаю конік выбягае. Зап. у 1934 г. у в. Даравічаны, Валкавыскага пав.	—
А з-пад гаю конік вылятае. Зап. у 1937 г. у в. Замошша, Пастаўскага пав., ад Алёны Роўда	148
У роўным полі свяцёлачка стаяла. (Там-жа)	—
Там з-пад гаю, з-пад зялёнага. Зап. у 1934 г. у в. Даравічаны, Валкавыскага пав.	149
У саду-садочку стаіць студня студнявая. Зап. у 1929 г. у в. Вострава, Старавейскай вол., Слонімскага пав., ад Наталлі Сідаравай	—
Ой, за рэчкай, за вадой. Зап. у 1935 г. у м. Крывічы, Вілейскага пав.	150
Зашумелі ўсе луга. Зап. у 1929 г. у в. Вострава, Старавейскай вол., Слонімскага пав., ад Барбары Тэрчыхі, 50 г.	150
З гары на даліну. Зап. у 1928 г. у в. Драглі, Сакоўскага пав.	151
Ой мела матуля ды аднаго сына. Зап. у в. Спягліца, Вілейскага пав., ад Мушынскай Марыі	152
У полі бяроза караністая. Зап. у 1940 г. у м. Дэлятычы ад В. Чабатар	153

Ой, крывая вулачка. Зап. у 1934 г. у в. Спягліца, Вілейскага пав., ад Рукойцік Веранікі 154

Недабраная пара

Ой, пайду я краем-лугам. Зап. у 1931 г. у в. Хрышчанавічы, Косаўскага пав. Заўвага: пяюць дзяўчаты на вячорках 155
Пайшоў мужык у поле гараці. Зап. у 1931 г. у Хомску—Піншчына 156
Ой там, каля броду, п'юць галубкі воду. Зап. у 1932 г. у в. Галынка, Гродненскага пав., ад Канецкай Алёны —
Мяла дзеўка сені, хагу. Зап. у в. Спягліца, Вілейскага пав., ад Мушынскай Марыі 157
На крутой, на гарэ. Зап. у 1937 г. у с. Замошша, Пастаўскага пав., ад Шаблькі Ул. —
Жана з мужам не ў любові жыла 158
Белая бярозачка, а ці весела табе. Зап. у 1933 г. у в. Сваткі, Вілейскага пав., ад кабэт 159
Паміж дубочкаў ячмень малачу. Зап. у 1934 г. у в. Даравічаны, Валкавыскага пав., ад дзедз Паўла Заблоцкага, 75 год 160
Позна, позна я з вечара сяджу. Зап. у 1933 г. з ваколіц Крывіч, каля Вілейкі —

Сямейны лад

Прыехалі два малойцы пастаяць. Зап. у 1929 г. у в. Вострава, Старавейскай вол., Слонімскага пав., ад Наталлі Сідаравай 162
У вялікім сяле салдаты стаялі. Зап. у в. Спягліца, Вілейскага пав., ад Рукойцік Веранікі —
Сады мае сады, сады зялёныя. (Там-жа ад Карусі Рукойцік) 163
Ой, дай, божа, нядзелькі прыждаці. Зап. у 1928 г. у в. Пяшчанікі, Беластоцкага пав., ад Параскі Грыцук —
Ой, пайду я гарой, далінаю. Зап. у 1937 г. у в. Замошша, Пастаўскага пав., ад Алёны Роўда, 60 год —

Хрэсбінныя

Есць у нашай бабкі. Зап. у 1935 г. у м. Крывічы, Вілейскага пав. 165
Залажыце, запражыце. (Там-жа) 166
Кланялася кума куму. (Там-жа) —
Пайшоў Лёнік у лясок. Зап. у 1928 г. у в. Лявонавічы, Несвіжскага пав., ад Саўчыкавай Любы (калыханка) 167

III. Рэкруцкія і салдацкія

З-пад зялёнага дуба загарэлася гара. Зап. у в. Пяшчанікі, Беластоцкага пав., ад Параскі Грыцук 171
А ў гародзе рута. Зап. у в. Вострава, Старавейскай вол., Слонімскага пав., ад Наталлі Сідаравай —
Із-пад лесу, лесу цёмнага. Зап. у в. Лявонавічы, Несвіжскага пав., ад Верамейчык Алёны 172
Зялёную траву вада падняла. Зап. у 1937 г. у в. Замошша, Пастаўскага пав., ад Хрысціны Роўда 173
Стаяла бяроза ды за тры мілі. Зап. у 1929 г. у в. Вострава, Старавейскай вол., Слонімскага пав., ад Наталлі Сідаравай —
Служыў драгун службу. Зап. там-жа, ад Барбары Тэрчыхі 50 г. 174
Гэй, да ў полі, там калінка стаць. Зап. у 1933 г. у в. Гарыдзянцы, Вілейскага пав., ад Марыі Мароз —

У лузе, лузе, там калінка стаіць. Зап. у 1935 г. у м. Крывічы, Вілейскага пав.	175
Зялёны дубочак. Зап. у в. Чуркі, Ашмянскага пав.	—
Зашумела дуброваўка. Зап. у 1929 г. у в. Вострава, Старавейскай вол., Слонімскага пав., ад Барбары Тэрчыхі, 50 г.	176
У канцы грэблі шумяць вербы. Зап. у 1928 г. у в. Пяшчанікі, Беластоцкага пав. ад Параскі Грыцук	177
Не пылам поле запыляецца. Зап. у 1929 г. у в. Вострава, Старавейскай вол., Слонімскага пав., ад Наталлі Сідаравай	—
За Нёман іду. Зап. у 1932 г. пад Хомскам на Пінскім палессі	178
Як у лесе на верасе. Зап. у 1929 г у в. Дуброва — Гаішча, Маладзечненскага пав.	179

IV. 17 верасня 1939 г.

Гусі. Зап. у 1939 г. у м. Мядзель	183
Новая Лявоніха. (Там-жа)	184
У краіне Леніна. Зап. у 1939 г. у в. Каралевічы, Дзісенскага пав. ад А. Дубровіча	—
Пад Новы Год (1940). Зап. у 1939 г. у м. Мядзель	185

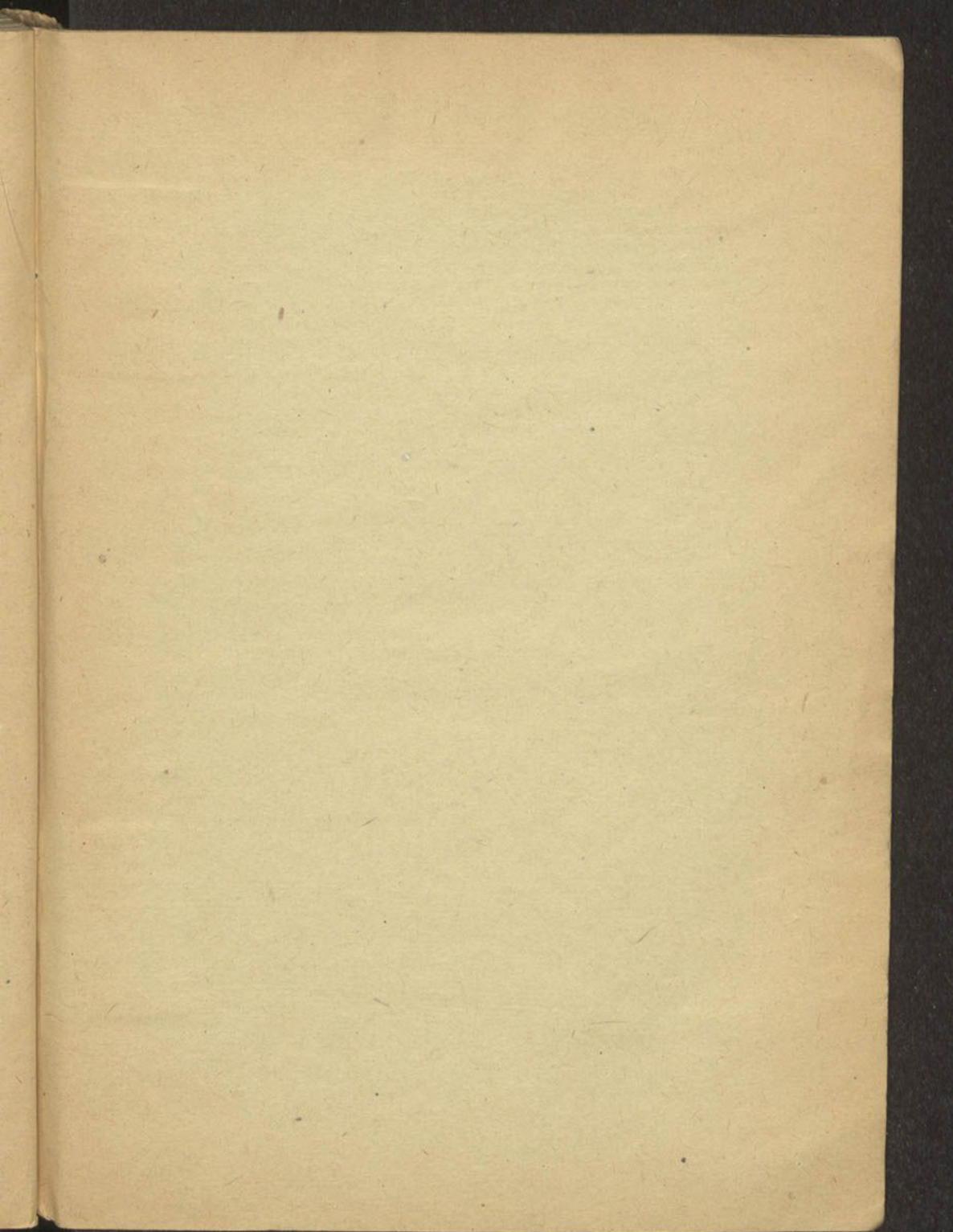
V. Жартоўня і прыпеўкі

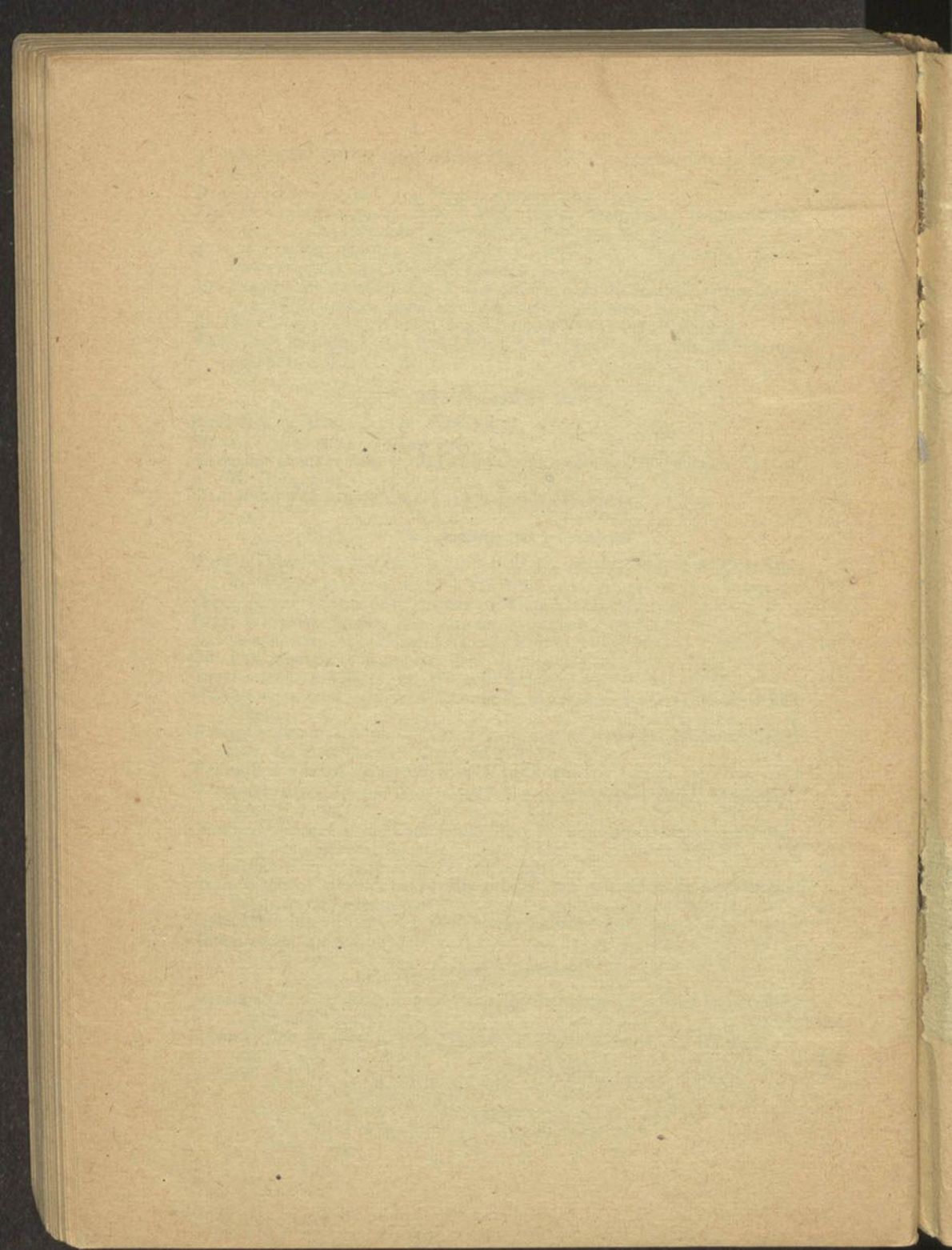
Прасілі Хоху ў вяселейка, охо, охі ў вяселейка. Зап. у в. Спягліца, Вілейскага пав., ад Карусі Рукойцік	189
Дзед, баба і Тамаш. Зап. там-жа ад Марыі Рукойцік	190
Была ў маменькі доня. Зап. там-жа ад Карусі Рукойцік.	191
Дзедзюшка мой. (Там-жа)	192
Ой, пад вішняю. (Там-жа)	193
Талака. Зап. у 1932 г. на Пастаўшчыне	194
Мышка парылася. Зап. у в. Спягліца, Вілейскага пав., ад Мушыгскай Марыі	—
Камар лазню паліў, ух, я. Зап. у 1945 г. у в. Дуброва, Радашкоўскага р-на, ад Мацэральнік Дар'і, 58 год	195
Служыў я ў пана ды першае лета. (Там-жа)	—
У суседа жыта сеюць. Зап. у 1929 г. у в. Дуброва Гаішча, Маладзечненскага пав.	196
Жана мужа шанавала. Зап. у 1937 г. у в. Замошша, Пастаўскага пав., ад Алёны Роўда, 60 год	197
Прыпеўкі. Зап. у 1932 г. на Пастаўшчыне	198
Хоць прайшоў я мала свету (прыпеўкі). Зап. у 1932 г. на хут. Высокі Груд, на Пружаншчыне.	201
Прыпеўкі. Зап. у 1928 г. у в. Тапілец, Беластоцкага пав.	—
Наша песня да канца	—

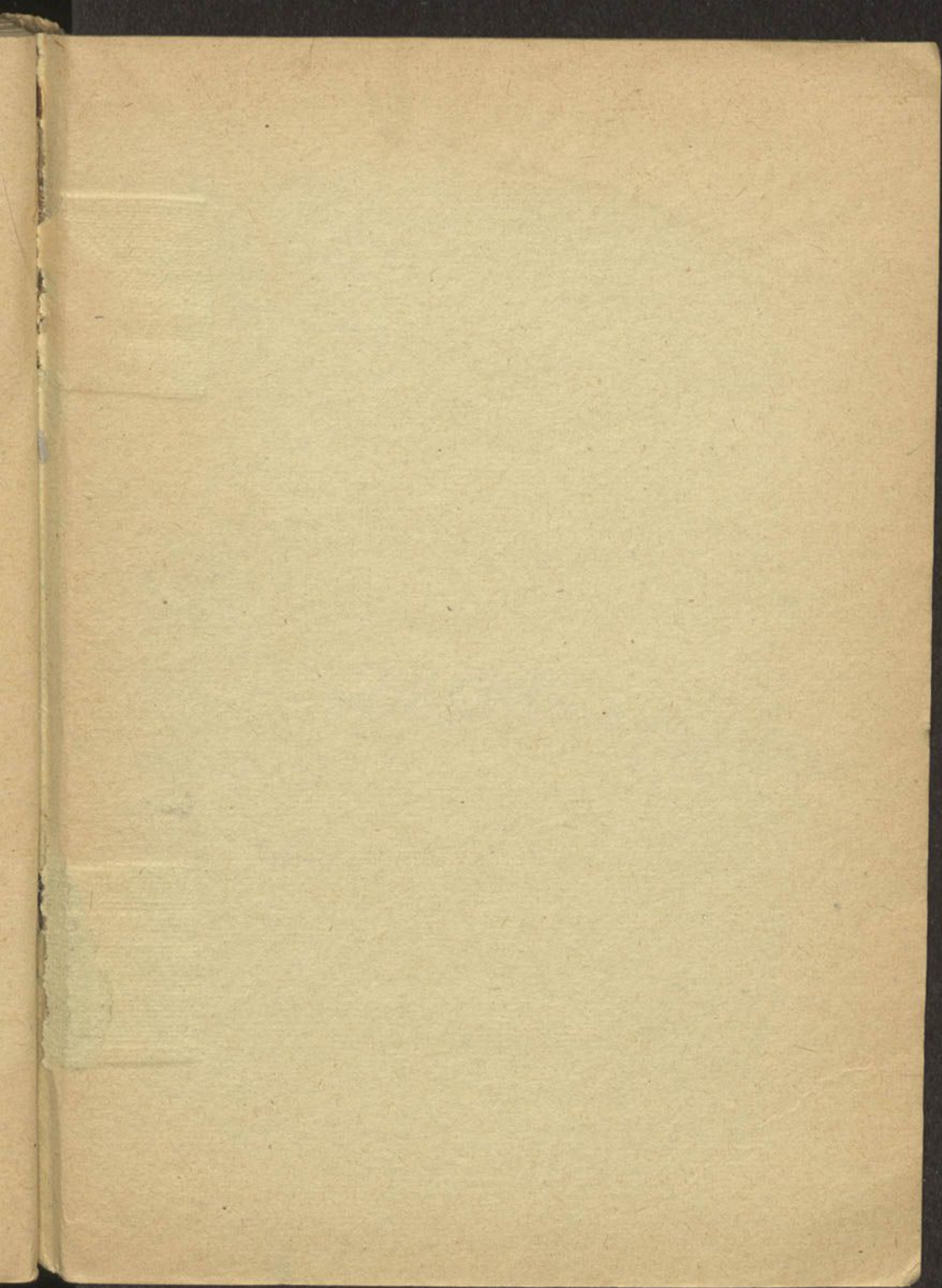
VI. Загадкі і прыказкі

Прыказкі. Зап. у 1932 г. у в. Галынка, Гродненскага пав., ад Канецкай Алёны	205
Загадкі. Зап. у 1934 г. у в. Нізяны, Ізабелінскай вол., Валкавыскага пав.	208
Адгадкі	210

581
Цана 5 руб. 40 кап.

Бел: адзед
Дугамед

8000000272738

НА БЕЛОРУССКОМ ЯЗЫКЕ
БЕЛОРУССКИЕ НАРОДНЫЕ ПЕСНИ,
ЗАГАДКИ, ПОГОВОРКИ
Государственное Издательство БССР
Минск 1947